

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCI., št. 5
maj – veliki traven

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Anton Križ, Ivan Kuljaj, Boštjan
Pokorny, Lojze Števanec in
Branko Vasa

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-pošti (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom odgo-
vorne osebe ŽLD/LD, in fotografi-
je pa v originalu ali na CD. Pripišite
tudi svojo telefonsko številko.
Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505

1001 Ljubljana
e-mail: lovce@lovska-zveza.si

Tel.: (01) 24-10-922

Faks: (01) 24-10-927

Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,

od 15 do 25 besed 5 €,

od 25 do 30 besed 6 €.

Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

M. Toš:	Vrhniško izročilo 130 let pozneje	236
M. Toš:	Propagande nikar!	237
IZ DNEVNEGA TISKA		238
MNENJA IN PREDLOGI		240
B. Skumavc:	Kako gospodarimo z divjadjo mi in kako drugi (2)	240
M. Čas:	Spreminjanje gozdov in vzroki za nezadržno zmanjševanje številčnosti divjega petelina	242
<i>Skupina avtorjev:</i> Spremljanje razširjenosti in pogostosti pojavljanja risa v Sloveniji in na Hrvaškem		249
M. Tratnik:	Povratni odsun lovske puške	252
R. E. Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...	255
PO LOVSKEM SVETU		256
B. Krže:	Generalna skupščina FACE	256
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	257
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		258
N. Lapuh:	Zapisan gozdovom	258
LOVSKA ORGANIZACIJA		261
L. Bradač:	Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih	261
<i>F. Rotar:</i> Lovska pesem in rog povezujeta vse slovenske lovce		262
F. Rotar:	Sejem Lov in ribolov v Celovcu	263
T. Lah:	Pregledali delo in predstavili načrte	264
F. Rotar:	Letni pregledi odstrela	264
M. Maršik:	Slovensko-hrvaška meja ni za lovce nikakršna ovira v skrbi za divjad	265
B. Tucovič:	Še naprej zgledno prijateljstvo	268
M. Toš:	Za javni interes v lovstvu in proti radikalnim zakonskim spremembam	268
F. Kulovec:	Za nami je uspešno leto	269
B. Praznik:	60 let LD Velika Loka	269
L. Vesel:	60 let LD Padež	270
M. Leban:	60 let LD Tolmin in LD Ljubinj	271
M. Bembič,		
E. Koren:	60 let LD Marezige	272
JUBILANTI		273
MLADI PIŠEJO		274
LOVSKI OPRTNIK		275
B. Galjot:	Slovenski preparator postal svetovni prvak	275
F. Rotar:	Slovenski »rukači« uspešni v Celovcu	276
A. Podbevšek:	Kaj počno v zavetišču za ujede in sove pod Velebitom?	276
M. Stergar:	Osmi gozdarski lov v LD Predgrad	277
S. Smolič:	Na likovni razstavi A. Militarova tudi rezbarije Franc Barbiča	278
M. Ferjančič:	Kaj je zapeljalo lisico?	278
B. Leskovic:	Slikarska razstava Jurija Mikuletiča in predstavitev knjige Spomini na lov	278
F. Černigoj:	Nikolaj Lapuh – Sence v svetlobi lovčeve duše	279
B. Leskovic:	Novi veliki leksikon živali	280
V SPOMIN		281
LOVSKA KINOLOGIJA		282
A. Strajnar:	Seminar o novih pristopih pri šolanju psov	282
Z. Brajdič:	Mednarodna tekma na divje prašiče za vse pasme lovskih psov	282
F. Svetec:	Pravilno ravnanje strelca po strelu na veliko divjad – porok za uspešno iskanje s krvosledcem	283
LZS:	Pomoč pri iskanju obstreljene divjadi vam nudijo	284
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	285

Slika na naslovnici:

Divji petelin – Tetrao urogallus

Foto: O. Naglost

Foto: H. Oršanić – Diana

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.–31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozol, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozol, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.–31. 1.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 8.–31. 3.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

20. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

10. 8.–28. 2.

Vrhniško izročilo 130 let pozneje

Tretja seja Upravnega odbora LZS je bila v sklepnem delu posvečena tudi 130-letnici ustanovitve Lovskega društva Vrhnika. To je najstarejše doslej znano in pri oblasteh registrirano lovsko društvo na Slovenskem. Oblasti so društvena pravila potrdile 22. marca 1878. leta. Društvo je štelo 6 do 12 članov, ki so imeli v zakupu občinsko lovišče na Vrhniku. Prirejali so skupne love, imeli so lovske čuvaje in skrbeli za divjad. Član društva je lahko postal vsak, moral je biti le pošten in imeti veselje do lova in narave. Med lovci, ki so lovili v tedanjem lovišču, je bil tudi poštni uradnik z Vrhnike Karel Mayer, ki sodi med pobudnike za ustanovitev slovenske lovske organizacije. Vrhniški lovci so še posebno ponosni na starost slovenskega lovstva in dolgoletnega predsednika Slovenskega lovskega društva dr. Ivana Lovrenčiča. Ta je leta 1907 predlagal, da bi ustanovili organizacijo vseh slovenskih lovcev, kar se je uresničilo z ustanovitvijo Slovenskega lovskega kluba 16. oktobra 1907 v Ljubljani. Gre za izjemno bogato zgodovinsko izročilo in znano stoletno (s)poročilo, ki ga zdaj neguje LZS in ki je brez kakršnih koli dvomov simbolično, še bolj pa vsebinsko-zgodovinsko povezano tudi s prvimi začetki lovskega društvenega udejstvovanja iz leta 1878 na Vrhniku. Tako visoka obletnica naših korenin zato ne more in ne sme v pozabo, pa čeprav bi jo nekateri zgodovinopisno radi potisnili na lokalno obrobje. A čas bo pokazal, da so bili to pravi začetki poznejšega rojevanja lovske organizacije na Slovenskem, ki je dozorela na začetku minulega stoletja. Globoke korenine so bile jamstvo, da bo drevo hotenja zelene bratovščine raslo in se razvijalo, viharjem navkljub.

Resnici na ljubo moramo zapisati, da slovensko zgodovino-pisje vrhniškega dogodka ni prezrlo in tudi v vseh dosedanjih takšnih ali drugačnih zgodovinsko obarvanih lovskih publikacijah je bil primerno zabeležen dogodek iz 22. marca 1878, ko so oblasti registrirale Lovsko društvo Vrhnika. Mogoče smo nekoliko prezrli nekatera ozadja in analize, za kar bomo imeli še dovolj priložnosti, saj tudi v zgodovinski stroki prihajajo na dan nova odkritja, spoznanja in objektivne ocene, ki temeljijo na študijah doslej malo znanega arhivskega gradiva ali celo gradiva, za katerega smo menili, da ga ni, pa se je le ohranilo na zaprašenih arhivskih policah. Naj bo tako ali drugače, vrhniško izročilo ima tudi po 130 letih uporabno vrednost, na katero je vredno opozoriti tudi v našem lovskem glasilu, ki se počasi bliža stotemu letu izhajanja. Ko so se dogajali prvi lovski koraki na Vrhniku in nato v drugih delih zdajšnjega slovenskega narodnostnega ozemlja, Lovca še ni bilo. A bili so ljudje, ki so razmišljali tudi o tem in nato čez desetletja idejo tudi udeležili v praksi. Na vrhniškem koncu se je organizirano lovstvo Slovenije rojevalo v razmerah počasnega zorenja Slovencev kot naroda, ki so želeli biti gospodarji na svojem. To je bil čas druge polovice 19. stoletja, ki je slovensko narodno zgodovino zaznamoval z mnogimi idejami po popolnem narodnem preporodu in enakopravnosti v družini večjih evropskih narodov.

Vse do sredine 19. stoletja je imel na Vrhniku lovno pravico knez Windischgrätz s Planine. Za njim je dobil lovišče Franc

Galle, gospod iz Bistre (kakšen slučaj, v njegovem gradu že desetletja domuje Slovenski lovski muzej, eden najbolj obiskanih muzejev v Sloveniji), ki je love večinoma vodil sam. Kronisti navajajo, da je bilo takrat v loviščih veliko divjadi, posebno srnjadi. Lovci so takrat lovili, se družili in tudi zabavali. O tem je veliko znanega, marsikaj pa bi lahko še »dali na svetlo«. Za Lovsko društvo Vrhnika, ki je bilo ustanovljeno pred 130 leti, nekateri menijo, da je bilo ena prvih slovenskih organizacij. Iz nekaterih zornih kotov bo treba trditev še argumentirati, čeprav je več kot jasno spoznanje, da so slovenski lovci na vrhniškem koncu Slovenije dali jasno vedeti, da so tod doma in da ne bodo dopustili lova le nemškemu graščaku in veleposestniku. Društvu je del lovišča odstopil Karel Galle, Vrhničani so dobili del lovišča Vrhnike, Staro Vrhniko, Veliko Ligojno in Log. Društvena pravila je kranjska deželna vlada potrdila 22. marca 1878 pod zap. štev. 1847 in tako tudi uradno dovolila delovanje društva. Pravila so ohranjena v izvorniku (Kronika Lovske družine Vrhnika 1946, 1996, Vrhnika 1996, str. 6). Ustanovni člani so bili Karel Mayer, Gabriel Jelovšek, Karel Jelovšek, Mihael Tomšič, Karel Muley, Obreza Schrey in še nekateri drugi. Za predsednika je bil izvoljen Karel Mayer, ki je vrhniškemu Lovskemu društvu (po-

Foto: M. Rovšek – Diana

znej se je preimenoval v klub) predsedoval do leta 1919. Bil je izjemno pošten, a strog lovec za vsakogar. Zelo so mu bili pri srcu skupni lovi, ki jih je vodil sam. Kot drobno zanimivost naj zapišemo, da si je stojišče zase izbiral tako, da je z njega lahko slišal pse in videl brakirje. Po njem se še dandanes imenuje čakališče v Ligojni »Majerjev štant«. In tako naj ostane tudi za prihodnje generacije, saj je bil to človek, ki je oral ledino in bil z osebnim zgledom vzor takratnim slovenskim lovcem. Tudi svojemu sinu, poštnemu uradniku Karlu Mayerju, ki je bil leta 1907 med pobudniki za sklic znamenitega tajnega sestanka slovenskih lovcov v ljubljanskem hotelu Štrukelj. Tam je padla dokončna ideja o ustanovitvi slovenske lovske organizacije, ki jo je dodelal in vizionarsko izpeljal legendarni dr. Ivan Lovrenčič. Tudi zaradi njega poudarjamo pomen 130-letnega vrhniškega izročila za ohranitev zgodovinskega spomina in za vsakdanjo, aktualno rabo.

Vrhniško izročilo ima uporabno vrednost v nekaterih drobnih sporočilih, ki vejejo iz takratnih društvenih pravil. Namreč: član lovskega društva je lahko postal vsak pošten občan. Sploh ni bilo pomembno, da je bil bogat. Za nepoštene v društvu ni bilo prostora; kmalu so vsakega takega preprosto izločili. Kdor ni mogel plačati dokaj visoke zakupnine, ni mogel biti član društva, bil pa je lahko gost in si je moral sam kupiti lovsko karto, plačati takso za orožni list in je smel sam loviti le golobe, drugo divjad pa samo na skupnih lovih. Čuvajem je lovske karte kupilo društvo oziroma klub. Iz pravil je tudi mogoče razbrati, da je člane sprejemal odbor na pisno prošnjo, ki jo je bilo treba izročiti blagajniku (ne tajniku). Prosilec je moral biti »izobražen za primerno društveno izživljanje, polnoleten, imeti je moral državljske pravice«. Pristopnina je znašala 2 goldinarja, mesečna članarina pa 50 krajcarjev. Če kdo v roku treh mesecev, kljub opominu, ni plačal članarine, so ga izključili, a je moral zaostanek vseeno poravnati. Seje odbora so bile vsak mesec, odločali so z navadno večino, sestajali so se tudi večkrat, če je bilo potrebno. Skratka, natančno se je vedelo, kdo pije in kdo plača. Ves plen je bilo treba prijaviti, le občasno je društvo dovolilo odstrel srnjaka tudi kakšnemu gostu. Učinkovita je bila tudi čuvajska služba; lovski čuvaji so že takrat nosili čuvajske znake, ki so bili vidni že na daleč. Čas je tekkel, Lovsko društvo Vrhnika je imelo celotno lovišče takratne Občine Vrhnika, ki je merilo 6.000 ha. Lovi so bili posebna doživetja; v goste so radi prihajali vidni slovenski lovci, med njimi poleg dr. Ivana Lovrenčiča tudi dr. Ivan Tavčar, ljubljanski župan Ivan Hribar, Jan Šrey in mnogi drugi. Lovili so v takratnih razmerah in zato nas ne smejo presenetiti navedbe kronistov, da so na enem od znamenitih Štefanovih lovov v Raskovcu (leta 1897) uplenili 70 glav srnjadi.

Še bi lahko naštevali zgodovinska dejstva, ki potrjujejo globoko in spoštovano tradicijo lovstva na Vrhniki. Prvi organizirani začetki so kmalu dobili odločne podpornike še drugje na Slovenskem. Tudi o teh koreninah bomo pisali, saj brez takšnih odločnih začetkov ne bi bilo zdajšnje zgodbe, ki jo pišemo v drugačnih razmerah in novih časih. A vseeno je prav, da se spomnimo samoniklih iztočnic, kot je bilo tisto na Vrhniki. Dostojanstveno, brez velikih besed in nepotrebnega rompompoma. V tem vidim še dodatno vrednost visokega jubileja, saj ni šlo za nikakršno pretiravanje ali prazno »lovsko« demagogijo, ki je žal še vedno spremljevalka takšnih ali podobnih dogodkov. Govorjenja je bilo malo, več pa iskrenih želja, da bi zelena bratovščina ostala zvesta stoletnim sledovom. O zdajšnjem poslanstvu in aktualnih nalogah zelene bratovščine je spregovoril starešina Lovske družine Vrhnika Tone Japelj, slavnostnega dela zasedanja pa se je poleg lovcov in gostov udeležil tudi vrhniški župan dr. Marjan Rihar; tako kot se za tako visok jubilej tudi spodobi.

Dr. Marjan Toš

Iz urednikovega zornega kota

PROPAGANDE NIKAR!

Upravni odbor Lovske zveze Slovenije je na tretji seji na Vrhniki pod vodstvom predsednika mag. Srečka F. Kropeta obravnaval in sprejel spremembe in dopolnitve Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v strokovni službi LZS in največ pozornosti namenil programu dela in finančnemu načrtu LZS za letos. To je tudi razumljivo, saj smo na neki način na začetku novega mandata, ko želi najodgovornejši organ krovne lovske organizacije jasno in glasno povedati, kaj je uresničljivo in kaj ne. Gradivo je bilo izjemno obsežno, tudi skrbno pripravljeno in bi ga bil vesel sleherni poročevalec iz novinarskih krogov, saj bi lahko poleg običajnega, klasičnega poročila o seji napisal še kakšen sestavek. Najbrž bi bil čas, da bi na seje Upravnega odbora vabili predstavnike medijev, saj nimamo ničesar skrivati in še javnost bi bila takoj obveščena o dogajanju. Novinarske konference niso dovolj, zato je vse več predlogov, ki tudi za vodstvo (zdajšnje in mnoga prejšnja prav tako) LZS niso nič novega. Nekaj izvodov gradiva več, kakšna kuverta ali še boljše elektronska pošta in stvar je lahko opravljena. In kar je najmanj, po seji bi bilo vedno dobrodošlo sporočilo za javnost. Lep primer pravočasne reakcije je objava stališč o sprejetju novele zakona o divjadi in lovstvu. Skratka, obilo priložnosti, da se zadeve začnejo zares spreminjati ne le z obliko, pač pa tudi z vsebino. Seja vodstva lovske organizacije na Vrhniki je potekala gladko, z mnogimi bronamernimi predlogi in tudi kritikami, ki so bile vse po vrsti tehtno argumentirane. Ob razpravi o programu dela in krčenja (pre)obsežnih programov dela posameznih komisij je bilo tudi več izjemno dobrodošlih pobud, da bi bil že skrajni čas, da bi namenili več denarja in dejanskega dela strokovnosti in strokovnim temam. Le tako bomo lahko sledili zahtevam sodobnega časa, so poudarili razpravljavci. Da denarja ne bo v izobilju, ni treba posebej poudarjati. A prevladalo je mnenje, da je treba ob polletju temeljito pregledati, kaj je storjeno in kaj ne ter zelo dinamično prerazporejati denar za naloge, ki dobesedno silijo v ospredje in brez katerih ne bo mogoče kljubovati aktualnemu času. Upravni odbor je potrdil tudi predlog uredniškega odbora lovskega založništva LZS za knjižni program 2008 in 2009, pri čemer bo prednostna naloga čimprejšnja izdaja sodobnega lovskega priročnika, pri katerem sodeluje več kot 20 soavtorjev. Govorili so tudi o predlogu uredbe o koncesijah za lovišča, ki bo v kratkem celovito predstavljena v Lovcu.

Odpira se torej mnogo odprtih vprašanj in vsa kličejo po verodostojni, objektivni in pošteni informaciji. Največja nevarnost bi bila, če bi zavladal kakšen preživeti »propagandni način« informiranja, ki bi ga lahko razumeli tudi kot sredstvo za obvladovanje vseh položajev. Poštena in pravočasna informacija širši lovski javnosti je več vredna od gore praznih papirjev in praznega govoričenja o okostnjakih in podobnih temah, ki naj bi se bojda vedno znova vsipali iz katere od omar na LZS. Če je temu res tako, potem naj se o vsem odkrito spregovori, ne pa da lahko prebiramo takšne ali drugačne, tudi nekoliko zavajajoče trditve, kako je bilo lovstvo še do včeraj pod gladino in ga je reševala peščica posameznikov. Vsa čast vsem, ki jim je to uspelo, a to bo treba počasi argumentirano dokazati. Močni smo lahko le kot povezan kolektiv, v katerem imajo pač nekateri večjo ali manjšo odgovornost. Predvsem pa sem se spomnil nedavnega klepeta s starim lovskim prijateljem, ki je ocenil, da lovske organizacije ni mogoče rešiti ali izboljšati z zatiranjem in zasledovanjem drugače mislečih. Različnost je temelj demokracije in nikoli ni vzdržal presoje rek, »da če nisi z nami, si proti nam«. Ni namreč nujno, da imajo tisti, ki so na visokih položajih, tudi vedno prav. To že poznamo, zato z veseljem pozdravljamo napovedi o preporodu in svobodnem ustvarjanju, upoštevajoč resnico, »da je svoboda svoboda tistega, ki misli drugače ...«

Dr. Marjan Toš

Foto: H. Oščanič – Diana

ODKRILI GNEZDIŠČE ZELO REDKE SOVE UHARICE

Primorske novice, 4. marca 2008 (AT). – Velika uharica je v Sloveniji ena najredkejših sov, zato je bilo odkritje udeležencev srečanja, ki ga je v Budanjah pripravilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic (DOPPS), res srečno. Ljubitelji narave in ptic so se skupaj z izkušenim ornitologom Tomažem Miheličem odpravili v bližino znanega gnezdišča v okolici Ajdovščine, kjer so v živo prisluhnili petju samca velike uharice. Zvečer so v stari šoli v Budanjah prisluhnili še Miheličevemu predavanju o ekologiji in naravovarstvenem pomenu velike uharice. Posebno presenečeni so bili nad dejstvom, da uharico najbolj ogroža človek, ki osvaja strme stene z gnezdišči, zato jih sove zapuščajo.

RIS NEUPRAVIČENO NA SLABEM GLASU

Dolenjski list, 8. 3. (Mojca Leskovšek - Svete) – Društvo za ohranjanje, raziskovanje in trajnostni razvoj Dinaridov je v sodelovanju z Oddelkom za biologijo Biotehniške fakultete v Ljubljani v sredo, 13. februarja, pripravilo v Knjižnici Kočevje predavanje in razstavo z naslovom *Ris v Dinaridih*. Ob tej priložnosti so predstavili življenje risov in delo, ki poteka v okviru

projekta DinaRis, katerega cilj je vzpostavitev čezmejnega naravovarstvenega sodelovanja. Ris je namreč, kot navaja vodja projekta Aleksandra Majić Skrbinšek, ogrožena vrsta, njegovo varstvo pa terja celosten pristop na ravni celotne populacije, saj živali ne poznajo meja. Čeprav je največja evropska divja mačka in tako kot vse mačke izrazit mesojed, pa je neupravičeno na slabem glasu, da je nevarna in zlobna zver. To velja glede njenega plena in nevarnosti za človeka: ris je namreč selektivni plenilec, ki je pri izkoriščanju hrane varčen, saj se na enem plenu prehranjuje tudi več dni, človeka pa nikoli ne napada.

KAKO REŠITI SEVERNEGA MEDVEDA?

Delo, SP, 8. 3. (Barbara Kramžar). – V Avstriji so prikazovali dokumentarni film, ki prikazuje medvedko z dvema mladičema, kako se iz svojega zimskega brloga (lunje) odpravijo na dolgo in negotovo pot proti morju in hrani. Njihova pot je negotova, ker se jim ledene ploskve dobesedno topijo pod nogami. Na koncu se polarni medved, izmučen zaradi plavanja po segrevajočem se morju, uleže, kakor bi se odločil, da hoče umreti.

Nekateri, na primer češki predsednik Vaclav Klaus, dvomijo, da je za zdajšnje ogrevanje označja kriv človek. Toda večina srednjeevropskih in mednarodnih strokovnjakov nasprotno meni,

da je naravi tla spodnesel prav človek, zato mora škodo tudi popraviti.

Zanimivo pa je odkritje H. Reichholf iz Münchenskega državnega muzeja: »Obstoj severnega medveda ni odvisen od količine ledu na severnem tečaju,« pravi. »Podnebne spremembe za živali niso nič posebnega ...« Reichholf svojo trditev opira na najdbo 130.000 let stare medvedove čeljusti, ki so jo našli v arhipelagu Svalbard. Če je res stara toliko, kot so pokazale dosedanje preiskave, je severni medved živel tudi v času, ko je Zemlja preživljala toplo obdobje svojega obstoja in razvoja.

STRATEGIJA UPRAVLJANJA Z VOLKOM

Dolenjski list, Delo, 20. in 21. 3. (M. L.-S., Simona Fajfar). – Ministrstvo za okolje in prostor je v Kočevju prvič predstavilo Strategijo ohranjanja in trajnostnega upravljanja z volkom v Sloveniji. Želijo namreč, da bi na območjih, kjer živi volk in na katerih naj bi v prihodnje tudi ostal, to pa so strnjeni gozdovi Kočevske in Notranjske, ponovno zagotovili razmere za njegovo trajno ohranitev. Za to so v Sloveniji zdaj ugodnejše razmere kot pred sto leti, je poudaril vodja sektorja za politiko ohranjanja narave na Ministrstvu za okolje in prostor Janez Kastelic. Tudi na račun ustrežnejše zakonodaje, ki je volku izrazito naklonjena.

Na okrogli mizi o volku je

imel glavno besedo vodja sektorja za politiko ohranjanja narave na Ministrstvu za okolje in prostor Janez Kastelic. Med drugim je dejal, da živi po strokovni oceni, katere osnovo so pripravili na Biotehniški fakulteti – Oddelek za biologijo, dandanes v Sloveniji od 70 do 100 volkov. Število volkov se veča, zaradi česar bo v prihodnosti v populaciji volka treba tudi redno posegati. To pa je po Kasteličevih besedah tudi glavni razlog za spremembo strategije, saj brez ukrepov, ki bodo omogočali sobivanje volka s človekom, trajna ohranitev volka ne bo mogoča. Sledila bo priprava akcijskega načrta za trajnostno upravljanje z volkom, v kateri bodo določeni konkretni ukrepi za ohranjanje in trajnostno upravljanje z volkom pri nas. Akcijski načrt bo predvidel tudi finančne posledice upravljanja z volkom.

Pomembno je predvsem vprašanje povračila škod, na kar so v razpravi opozorili tudi kočevski rejci drobnice, ki so odločno zavrnili možnost, da bi bile za lansko nenormalno povečanje škode zaradi volka krive ovce oziroma rejci ovac. V minulem letu se je zelo povečalo število škodnih zahtevkov zaradi volka. »Lani je bilo takih primerov 410, to je skoraj trikrat več kot leto prej,« je povedal Marko Jozonovič, vodja Oddelka za gozdne živali in lovstvo pri Zavodu za gozdnost Slovenije. Lani je volk pokončal 1.595 kosov drobnice, 14 glav divjadi in še nekaj drugih živali.

O prihodnosti volkov je pisala tudi Helena Race v Primorskih novicah.

PODPRLI ZAŠČITNIKE MEDVEDOV

Delo, 27. 3. (Barbara Hočevar). – Zakon o ohranjanju narave je v neskladju z ustavo, je ustavno sodišče odločilo v postopku za oceno ustavnosti in zakonitosti, začetem na pobudo *Društva za osvoboditev živali in njihove pravice*. Razveljavitev bo začela učinkovati šele čez pol leta, kar pa pomeni, da bodo lovci lahko odstrelili najmanj sedemdeset odstotkov od 75 medvedov, kolikor jih je letos predvidenih za izločitev iz narave. Na ministrstvu za okolje in prostor bodo odločbo skrbno proučili in predlagali ustrezne rešitve.

Kmečki glas je konec februarja poročal o obisku delegacije iz francoskih Pirenejev, da bi skupaj s slovenskimi predstavniki kmetov, lovcev, ZGS, Ministrstva za okolje in prostor ter drugimi proučili razmere za sobivanje ljudi s populacijo medvedov. Člani francoske delegacije so bili presenečeni nad strpnostjo, s katero pri nas urejamo sožitje s tako veliko populacijo rjavega medveda na tako majhnem prostoru in v bližini urbaniziranega sveta.

KOLIŠČA BOBRI NI VEČ

Večer, 26. 3. (Jože Žerdin). – Kolišče Bobri, miren idilični kraj ob rokavu in obrežju reke

Mure v Dolnji Bistrici, je bilo zgrajeno leta 1964. Postavljeno je bilo na 119 lesenih stebrih. V objektu je bilo veliko prostora za različne dejavnosti in predvsem za oddih gostov, ki so si s kolišča lahko ogledovali mrtvi rokav Mure ter ribe in različne vodne živali v njem. Pred leti so kolišče zaradi varnosti zaprli in nekega dne se je »razvalina« znašla na dnu vode. Pokojni **Jože Kolarič**, ki je bil nekaj let predsednik Občine Lendava, sicer pa velik ljubitelj kolišča, je zadnje dni svojega življenja na »razvalino« gledal z veliko žalostjo, predvsem pa mu je bilo hudo zaradi takšnega (ne)gospodarjenja z družbenim premoženjem.

Večer je tudi poročal, da sta Koroška lovska zveza in Mestna občina Slovenj Gradec gostili koroške lovske oktete in rogiste v počastitev 100-letnice slovenskega lovstva. V Ljubljani so avstrijski Korošci novinarjem predstavili, kaj vse si bo mogoče ogledati na celovškem sejmu lova in ribolova.

Gorenjski glas je 7. marca pisal o **Leopoldu Gerdeju** iz Spodnje Besnice, ki je z doprsnim preparatom divjega prašiča zmagal na svetovnem prvenstvu v prepariranju živali (več v Optrniku – op. ur.). V Knjižnih listih Dela je bil objavljen natečaj uredniškega odbora za založništvo pri LZS za lovski roman. Kmeč-

ki glas je 27. februarja pisal o lovstvu, gozdnih cestah in še o čem. Dnevnik je 14. 3. obširno pisal o nutrijah (tudi nepravilno, saj jih kar enači s pižmovko – op. ur.), ki da so popestritev naravnega okolja.

Dušan Klenovšek je 7. 3. v Dolenjskem listu objavil zanimiv prispevek o hermelinu (veliki podlasici), ki je prebivalec travnikov, polj, svetlih gozdov in grmovnatih območij, ne izogiba pa se tudi bližini človeških naselij. Ko je prepoznal, kaj sploh je »bela kepica«, je prijel za aparat in pridno fotografiral. Izdajalska bela barva pa je pritegnila še enega lovca – skobca. Švignil je nad hermelinom, ko je ta pogledal iz krtove luknje, a je na srečo zgrešil.

Naj omenimo še pismo **Sonje Ličof** iz Maribora, objavljeno 3. 3. v Dnevniku, v katerem omenja televizijsko oddajo o lovu, v kateri so nastopili oboji, lovci in nasprotniki lova. Nekdo od prisotnih v studiu je izrekel stavek, češ da ni nobene razlike, če srno raztrga pes ali pa ubije lovec. Ko omenja, da divjad po lovčevi krivdi pogosto dočaka smrt v pasteh, se je hudo zmotila, kajti lovci na lovu ne uporabljajo pasti, prav tako si morajo prizadevati za tak odvzem iz narave, da divjad pri tem ne trpi.

Bralcem Lovca priporočamo, naj si preberejo Kmečki glas z dne 27. 2., v katerem je objavljen pogovor z direktorjem Zavoda za gozdove Slovenije **Joštom Jakšo**. Ko odgovarja na vpraša-

nje, kako v gozdu sodelujeta gozdar in lovec, odgovarja, da gozdarji in lovci skrbijo za stabilnost populacij divjih živali. Divjad je sestavni del gozda in za svoje življenjske potrebe se mora prehranjevati, s čimer pogosto povzroča škodo v gozdu. Če so poškodbe velike in presegajo meje, jo je treba zaznati in se nanjo ustrezno odzvati, in sicer s povečanim odstrelom iz narave pa tudi z ustvarjanjem boljših razmer za njihovo bivanje.

Franci Horvat je v Nedeljcu 30. 3. objavil zanimivo zgodbo, kako je bila pozidana Marijina cerkev na Kozjanskem. Na kraju, kjer stoji cerkev, je svoj čas stalo znamenje križa. Tja je nekoč prišel grajski lovec, ki je ves dan neuspešno zasledoval divjad. Zaradi neuspeha je bil slabe volje in je v divji jezi ustrelil proti Kristusu na križu. Takoj ga je doletela kazen: prikazal se mu je hudobec in ga začel silovito mučiti, premetavati in pretepati. Lovec je v hudi stiski začel milo klicati Marijo na pomoč. Zaobljubil se je, da ji bo pozidal kapelo. Hudič je izginil, lovec pa je izpolnil dano obljubo.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 31. marca 2008 je bilo z območja 74 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 156 živali.

Virološki laboratorij Enote za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 112 lisic, 2 jazbeca, 3 koze, 3 kune, 14 mačk, 8 ovc, 10 psov, 1 poljskega zajca in 3 srne.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri devetih lisicah na območju občin: Brežice – 2 lisici; Drenovec pri Bukovju, Kubuče; Cirkulane – 2 lisici; Pristava, Medribnik; Rogatec – 2 lisici; Sv. Florjan, Rogatec; Šentjur – 1 lisica; Dramlje; Zavrč – 1 lisica; Gorenjski Vrh; Žetale – 1 lisica; Dobrina.

Jedrt Maurer Wernig,
dr. vet. med.,
vodja Oddelka za zdravstveno
varstvo živali VURS

Foto: H. Oščanič – Diana

Kako gospodarimo z divjadjo mi in kako drugi (2)

Pod takim naslovom sem v 7–8/2007 številki Lovca objavil podatke o odstrelu parkljaste divjadi v nemških in avstrijskih loviščih ter jih primerjal z našimi. V Nemčiji, ki je po površini 22-krat večja od Slovenije, so v lovskem letu 2005/06 na enoto površine odstrelili glede na težo 85 % več divjadi, v Avstriji, ki je 4,2-krat večja, pa 81 % več. Srnjadi so odstrelili na 100 ha v Nemčiji 2,5 glave, na Bavarskem 3,8, v Avstriji 3,3, na avstrijskem Štajerskem 3,2 in na avstrijskem Koroškem 2,1; pri nas pa 1,7 glave. Zanimiva je tudi primerjava odstrela jelenjadi. Pri nas znaša na 100 ha 0,23 glave, v Nemčiji 0,17, v Avstriji 0,59, na avstrijskem Štajerskem 0,73, na avstrijskem Koroškem pa 0,83 glave. Vpadljivo odstopa odstrel v deželah severnih dveh sosed; pri srnjadi je ena in pol- do dvakrat, pri jelenjadi pa tri- do štirikrat višji! Pričakoval sem pojasnila ali mnenja o takih velikih razlikah, a se doslej od odgovornih ni še nihče oglasil.

Odgovor sem poskušal najti v zakonitostih dinamike populacije. Med številnimi deli, ki jih obravnavajo, sem se odločil za poljudno razlago v knjigi Wild und Jagd in Südtirol (Divjad in lov v Južni Tirolski), ki sta jo napisala Ulrich Wotschilowsky in Alfons Heidegger.

Opazujmo, kaj bi se dogajalo z nekaj divjimi živalmi, ki bi jih spustili v prostorsko in prehransko omejen prostor. Gibanje številčnosti take populacije, ki jo uravnava njena gostota, je prikazano v priloženem »S«-diagramu. Na ordinati (navpičnici) je število divjadi (številčnost in prirastek) ter meja prehranske (biotske) zmogljivosti življenjskega prostora (biotopa), na abscisi (vodoravnici)

osi) pa čas – leta. Število živali se od začetka hitro poveča, saj je hrane dovolj. Živali so v dobri telesni kondiciji in brez težav kljubujejo ostrim zimam. Ker pa »nobe-no drevo ne raste do neba«, nastane **preobrat** (*turnover*), ko začne krivulja upadati. Populacija se povečuje do prehranske zmogljivosti biotopa, neto prirastek pa manjša. Zaradi večje konkurence v njej poginja vedno več živali. Nastane stanje, ko je v nekem obdobju neto prirastek pri visoki populacijski gostoti enak kot pri manjši, pri še višji pa pa ga skoraj ni. V populaciji s preveliko gostoto so živali zaradi podhranjenosti oslabele, pri **majhni** pa so v dobrem stanju (glej »S«-diagram).

Če spustimo nekaj živali v prostorsko in prehransko omejen prostor, se bo razvijajoča populacija razvijala po S-krivulji. Vir: Wotshikowsky U., Heidegger, A. (1990), str. 101

Gospodarjenje s tema deloma populacije (na zgornjem ter spodnjem delu preobrata »S«-krivulje) se bistveno razlikuje:

Po močnem posegu, bodisi z odstrelom, po ostrim zimam, po vdoru plenilcev ali, npr., zaradi garij pri gamsih, je odziv populacije z veliko gostoto s povečanim prirastkom, ker se

je konkurenca zmanjšala (več je hrane). Izgube se razmeroma hitro dopolnijo. Zaradi velikega odvzema je divjad zdrava in tudi zimski pogin ni velik. Občasna ostrina zima izloči, kar je prezrla lovčeva presoja. Po njej je treba odstrel zmanjšati, dokler se stalež (številčnost) ne popravi. Pri takem gospodarjenju postane populacija (nihanje populacije) robustna. S primerним odstrelom se tudi gamsji tropi lažje branijo epidemčnih napadov garij in drugih zajedavcev.

Populacija z majhno gostoto pa, kljub vitalnosti živali, nima zadostnih rezerv. Če se odstrel ne omeji, se številčnost manjša, prirastek pa je kljub obilici hrane majhen in je zato ne more povečati. Taki primeri v loviščih z ostrimi zimami niso redki.

Razumevanje uravnavanja gostote populacije z gostoto je osnova za uspešno gospodarjenje s parkljasto divjadjo. Iz diagrama vidimo, da dosežemo najboljše odstrele pri gostoti, ki je občutno pod pre-

Po daljšem nihanju se **populacija prilagodi ponudbi hrane**. Prirastek se uravnava na druge načine: ženska divjad je spolno zrela v višji starosti, mnoge samice kotijo vsako drugo ali tretje leto, namesto dveh ali celo treh mladičev skotijo samo enega. Zaradi pomanjkanja mleka pogine veliko mladičev že v prvih dneh.

Zelo selektivno zmanjšanje staleža povzročijo **ostre zime**. V takih zimah pogine predvsem slabotna mlada divjad in stara divjad z obrabljenimi zobmi ter gamsji kozli in jeleni, ki so v prsku (ruku) izgubili preveč telesne teže, niso pa je mogli pravočasno nadomestiti. Pri srnjadi je v poginu, zaradi premajhnega odstrela ostarelih srn, njihov delež velik.

Vse živali so bolj ali manj napadene z **zajedavci** (paraziti). Velik pogin povzročijo tam, kjer je veliko oslabeledih živali (gostiteljev). »Udarijo«, ko je število blizu prehranske zmogljivosti biotopa; to je na zgornjem temenu »S«-krivulje. Močan napad zajedavcev je večinoma znamenje prevelike populacijske gostote. Tak primer je bil pred tremi desetletji pri nas pri gamsih v Karavankah in Julijcih. V kratkem času so garje vzele okrog 8.000 gamsov. Še vedno si vodilni strokovnjaki niso enotni, kako v Triglavskem narodnem parku, kjer ni pomembnih plenilcev, lov pa je prepovedan, gospodariti z gamsi in kozorogi.

Živali se iz pregosto naselejenih predelov **selijo** v življenjske prostore z manjšo populacijsko gostoto. Izseli se predvsem mladina, najprej samci, sledijo jim samice. Zaradi »zvestobe« ostane v starih staniščih le ostarela in stara divjad – »staroselci«. Samostojno živeče živali – kot pri srnjadi – se odselijo hitreje kakor živali, ki živijo v tropih (gamsi, jelenjad). Zelo nasilni so plenilci. Brez popuščenja s svojega teritorija preženejo zrele mladiče.

Številne populacije divjih živali zelo redko ali **nikoli ne dosežejo možnega vrha**

Številčnosti. Njihovo gostoto zmanjšujejo **drugi redukcijski dejavniki.** Spreminjanje življenjskega prostora in ostre podnebne razmere uravnava gostoto pri gozdnih kurah in pticah pevkah tako nizko, da zaradi pomanjkanja ustreznega življenjskega prostora skoraj nikoli niso ogrožene. V takih primerih je lov, ne samo iz etičnih, temveč tudi ekoloških razlogov oporečen in škodljiv.

Na vitalnost divjadi zelo vpliva **nemir.** Plenilci so selektorji in koristni za divjad. Njihov poseg je trajno vgrajen v življenjski cikel divjih živali in jih ne moti. Tudi kmet na polju in sekač v gozdu je ne vznemirjata. Neodgovorno gibanje pohodnikov, tudi lovcev, letalcev in raznih vozačev zunaj voznih in markiranih poti pa divjad vznemirja in moti njen dnevni red. Divjadi najbolj škodi nemir pozimi. Na begu, predvsem v snegu, izgublja skopo odmerjene energetske rezerve, na spomlad pa je shirana lahek plen za zajedavce. Zato je zakonodajalec že zdavnaj prepovedal lov v visokem snegu, po Novem letu pa lov parkljuste divjadi zaprl. Izjeme le zaradi doseganja »plana« divjadi ne koristijo.

Iskanje odgovora na vprašanje, postavljeno v začetku, o razlogih za velike razlike v odstrelu je vodilna misel mojega pisanja. Letna vrednost divjačine iz naših lovišč, brez turizma, je tri milijone evrov. Samo polovična razlika znaša poldrugi milijon. Za naša lovišča, kjer se ves izkupiček iz lovišč vrača nazaj v lovišče, bi bil razumno povečan odstrel koristen za divjad. Navajam nekaj razlogov, ki jih pa seveda nikomur ne vsiljujem:

– **Številčnost divjadi** v mnogih naših loviščih, predvsem ob občasno ostrimi zimami, je **majhna** in je pod preobratom na »S«-krivulji. Odstrel stanje le slabša, vsako leto je manjši. Kljub »gojitenemu« odstrelu ga ni mogoče izboljšati.

– **Pogin v hudih zimah ocenjujemo prenizko.** Upo-

Foto: M. Cegar – Diana

šteevamo le dokazan pogin, dobro pa vemo, da je nekajkrat višji. Tudi samice, ki jih lani nismo odstrelili in so naslednje leto dodane k rednemu odstrelu, je ostarele večinoma pobrala zima. Po ostri zimi se **mora odstrel** zmanjšati, da si populacija spet opomore.

– Občutljivo vprašanje, kje je višina oz. **meja prehranske zmogljivosti lovišč** in s tem pogojena biotska številčnost divjadi, je področje biotehničnih in bioloških ved. Poleg vpliva srnjadi in jelenjadi vplivajo na gozd še nitrati, fosfati ter druge snovi, ki jih nosijo padavine, v višjih legah še ozon, v zadnjih desetletjih pa tudi občutne podnebne spremembe.

– **Zimsko krmljenje** jelenjadi urejajo lovskogojitveni načrti, krmljenje srnjadi pa je prepovedano. Ukrep je utemeljen s pravili sonaravnosti. Ne bom se spuščal v nasprotje te doktrine, izražene že v začetnem stavku. Priznati pa moramo, da je v okolju, ki se vedno bolj oddaljuje od sonaravnosti, absolutno sonaravno gospodarjenje s srnjadjo težko zagovarjati in izvajati! Sredogorske kmetije, teh je v Sloveniji največ, so se preusmerile v živinorejo. Njih ni več, samo travniki so še, porasli z izbranimi »travinjami«, ki omogočajo tri- do štirikratno košnjo. Mineralna gnojila so izrinila že vse naravne zeli, srnjad pa, vemo, ni »travojeda« (B. Krže, Srnjad). Po osiromašeni prehrani in slabem gozdnem obrodu ostara zima razredči srnjad do stopnje, ki bi ji težko pripisali

seleksijski značaj. V večini evropskih držav srnjad pozimi še krmijo, v nekaterih je krmljenje celo obvezno. Vsaj za določene primere in območja se o tem splača govoriti. Ta naša prislovična edinstvenost mi že nekoliko preseda! In prepričan sem, da ne samo meni. Saj v tej veliki Evropi niso sami zaostali in zakrneli strokovnjaki in gospodarji! Primerjajte rezultate!

– Biološko utemeljen je **odstrel mladičev in ostarele divjadi.** Izbirni odstrel mladičev je razmeroma preprost, ocena starosti odrasle divjadi, predvsem samic, pa zelo zahtevna. Poleg tega je ostarele divjadi v populaciji malo in živi prikrito. Ste opazili v priročnikih neskladje med obširnostjo opisa kazalcev za oceno starosti? Moški divjadi je namenjeno bistveno več prostora in pozornosti kot ženski. Kljub znanemu dejstvu, da je nepravilen poseg med samice za populacijo neprimerno bolj škodljiv. In v takem neskladju tudi mi ravnamo. Veliko je modrovanj pri oceni trofeje, čeljusti ženske divjadi (gams je izjema) pa le štejemo (izjeme naj mi oprostijo). Pod temi vtisi si za izbiro pred odstrelom moške (trofejne) divjadi le vzamemo čas, pri odstrelu ženske pa se nam navadno mudi. Pa ni nuje, v zadnjih letih so se lovne dobe moške in ženske divjadi že zelo izenačile. Zagreti lovci naj poskrbijo za hiter odstrel mladičev, lovцем s prakso, ki divjad dobro poznajo in hitro prepoznajo, pa poverimo odstrel samic.

Na koncu bi rad spomnil na

začetek sedemdesetih let, ko so prof. dr. **Stane Valentinčič** s sodelavci, gozdarski inženir, pokojni **Anton Simončič**, biolog **Janez Čop** in strokovnjaki strokovne službe naše zveze uvajali v naša lovišča odstrel parkljuste divjadi »na križ«. Pol mladih, pol starih ter pol ženskega ter pol moškega spola. V desetih letih se je odstrel jelenjadi potrojil, srnjadi in gamsov pa povečal za dva in polkrat! Teh rezerv zdaj ni več, so pa nedvomno še. In o tem se splača razpravljati.

O gospodarjenju z divjadjo imamo Slovenci odlično literaturo domačih avtorjev in prevode priznanih strokovnjakov. A premalo jo beremo in še manj znamo napisano uporabljati. To je hudo narobe. Uspešno lahko gospodari le strokovno razgledan in obenem etičen človek, ki zna kritično oceniti ponujene ali zahtevane rešitve. Za boljšo razgledanost je treba redno in sproti spremljati tudi dogajanja, predvsem odstrel v drugih loviščih! V Lovcu, ki je društveno glasilo, bi morali povprečnemu lovcu v berljivi (poljudni) obliki objavljati podatke o letnem odstrelu po lovskoupravljaljskih območjih, za daljše obdobje pa odstrel v Sloveniji (zanesljive podatke imamo od začetka šestdesetih let!). Gojitveni načrti Zavoda za gozdove Slovenije so zdaj dostopni le redkim lovcem, še manj pa njihove spletne strani. Mimogrede, zaželeno bi bilo tudi poročilo našega zakladnika o gospodarjenju z denarjem.

Svoje dni smo izdajali v zvezah lovskih družin vsako leto, na LZ Slovenije pa vsakih pet let »gojitvene smernice« (žepna velikost); na Gorenjskem od leta 1973, na LZS pa od leta 1980. V njih so bila objavljena temeljna načela gojitve divjadi posameznih vrst, merila za oceno lovne dobe in tudi načela lovske kinologije. Lovci so tako obliko informiranja dobro sprejeli. Morda bi jo ponovili (telefonski namig dr. **Branka Kristena**)!?

Bruno Skumavc

Spreminjanje gozdov in vzroki za nezadržno zmanjševanje številčnosti divjega petelina

Življenjski optimum divjega petelina je v prostranih borealnih gozdovih severne Evrazije. Od enajstih znanih podvrst je v srednji Evropi razširjena podvrsta *Tetrao urogallus major*, ki je telesno največja in zelo ogrožena (samec tehta do 4 kg in več, dolg pa je do 90 cm). Rezultati raziskav v moji doktorski disertaciji o vzrokih ogroženosti divjega petelina na Slovenskem so pokazali več novih spoznanj. Obseg populacije je največji v Alpah, kjer je stabilna le še v visokogorju do gozdne meje, nad 1200 m. V zadnjih 130 letih je bila številčnost divjega petelina na Slovenskem največja v letih 1910–1930, po letu 1961 pa se je začela trajno zmanjševati. V tem obdobju se je habitat starih vrzelastih mešanih iglastih gozdov razširil z zaraščanjem obsežnih opuščenih pašnikov vse do predgorja, nato pa se je s sečnjami starih gozdov in vračanjem avtohtonih listavcev zaradi podnebnih sprememb in nemira začel krčiti v svoje prvotne visokogorske lege. Nihanje gostote populacij naravnih plenilcev divjega petelina (lisica, kuni, jazbec, divji prašič) je vplivalo predvsem na dolžino ciklov populacijske gostote divjega petelina po letu 1960, pa tudi na siceršnje zmanjševanje njegove številčnosti.

V zadnjih 130 letih je gostota divjega petelina zelo nihala in bila odvisna od velikih sprememb v obsegu primernehabitata

Raziskave populacijske dinamike divjega petelina (*slika 1*) na Slovenskem po letu 1874 so pokazale izrazito nihajoče večanje; od relativno majhne številčnosti vse do največje v prvih desetletjih 20. stoletja, zatem nezadržno zmanjševanje (*graf 1*) (Čas 2006). Pojav je podoben težnjam v vsem alpskem prostoru, npr. v Švici (Eiberle 1984) in Avstriji (Zeiler 2001). Podobno obdobje večanja od majhne številčnosti po letu 1850 do največje številčnosti okoli leta 1910 potrjujejo tudi raziskave drugod v srednji Evropi, npr. na Češkem

(Novak in Wolf, 1983). Analize so bile opravljene na temelju obstoječih vsakoletnih lovskostatističnih podatkov za obdobje lova v letih 1874–1984. Pripravljene so bile na temelju primerjave gostote uplenjenih petelinov, izračunane za gozdne površine osrednjih dežel na Slovenskem (Dežela Kranjska, Dravska banovina, Slovenija). Težnje (trende) številčnosti za obdobje po ukinitvi lova, leta 1984, smo analizirali glede na število aktivnih petelinov, popisanih na rastiščih v letih 1979 do 2000. Popis sta skupaj opravila Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in LZS. Za raziskavo so bili dragoceni tudi podatki o številu pojočih divjih petelinov, ki so bili zbrani na območju zdajšnjega LPN Kozorog - Kamnik v letih 1976–2000 (Šašel, 2000). Rastišča, t. j. mesta ali predeli, kjer se divji petelin spomladi pari, so prostorsko opredeljene stalne lokacije v primernih starih

gozdovih, ki so lahko stara tudi več kot sto let (Adamič, 1990).

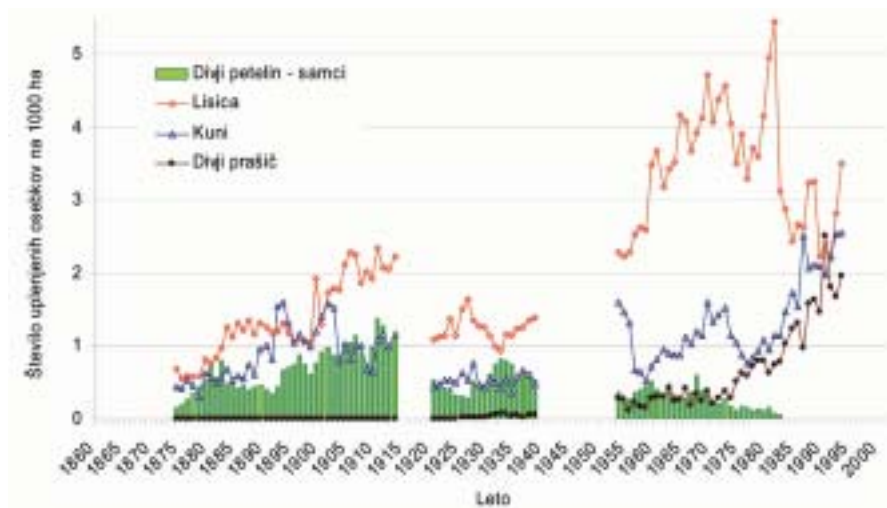
Pri raziskavah dolgoletnih nihanj številčnosti alpske populacije divjega petelina na Slovenskem je mogoče zaznati daljše, nerazjasnjeno obdobje največje številčnosti, ki je trajalo od evidentiranega maksimuma največje gostote uplenjenih samcev okrog leta 1911 (1,4 samca divjega petelina/10 km²) do naslednjega maksimuma leta 1933 (Čas, 1996, 2006) (*graf 1*). Nepojasnjena znanstvena dilema o trajanju in vzrokih največje številčnosti te vrste v obdobju 1911–1933 v Sloveniji (Adamič, 1987; Čas, 1996, 2006) je postala zanimiva tudi zaradi podobnega pojava na Škotskem (Capercaillie, 2006). Dvom o absolutnem maksimumu gostote leta 1911 zbuja zgodovinska dejstva, saj je bil s 1. svetovno vojno lov prekinjen in je zato neznano stanje številčnosti uplenjene divjadi od

leta 1914 do 1920. V tistem času se je pojavil tudi divji lov (Adamič, 1974). Domnevo o veliki gostoti populacije v obdobju od 1911 do 1933 utemeljujejo arhivski zapisi o opažanjih širjenj vrste v nova robna območja potencialnega habitata, npr. na Golovec nad Ljubljano ali k Sv. Juriju nad Pesnico pri Mariboru (Adamič, 1987; Čas 2006). Prostorsko širjenje in krčenje populacije potrjuje zlasti analiza lokacij pojavljanja divjega petelina, pridobljena iz dragocenih arhivskih zapisov iz revije Lovec (M. Čas, A. Kristan). V Sloveniji zlasti po letu 1960 ugotavljamo nezadržno zmanjševanje številčnosti divjega petelina (Mikuletič, 1984; Adamič, 1990; Čas, 1996, 2006) podobno kot drugod v Evropi (Linden, 1989; Storch, 1994; Klaus s sod., 1997; Zeiler, 2001).

Analize nakazujejo, da je poleg krčenja ustreznega habitata divjega petelina zaradi sečenj starih gozdov in povečanega nemira v njih na zmanjševanje številčnosti vplivalo tudi opuščanje lova na naravne plenilce divjega petelina, kar je povzročilo povečevanje njihovih populacijskih gostot (zlasti lisice, kune belice ter jazbeca in divjega prašiča, ki plenita gnezda) (*graf 1*).

V letih 1980–2000 je bilo ugotovljeno najizrazitejše zmanjševanje številčnosti in obenem krčenje primerne habitata

Slovenija je jugovzhodni rob alpskega in severozahodni rob dinarskega življenjskega območja divjega petelina. Glede na analizo 3.205 popisnih listov o legah rastišč divjega petelina in števila aktivnih samcev na rastiščih, ki smo jih zbrali od leta 1979 do 2000, smo opredelili 681 lokacij samostojnih rastišč. Njegova številčnost se je od leta 1980 do 2000 zmanjšala za 37 % na 1.212 petelinov in kur (izračun v razmerju 1 : 1), od katerih je aktivnih le še 43 % znanih rastišč (Čas, 2006). Divji petelin je maloštevilčna živalska vrsta, razširjena v starejših vrzelastih iglasto-listnatih gozdovih, ki se ohranja v zadnjih mirnih oazah v odmaknjenih legah gorskega sveta. Višinski razpon razširjenosti vrste je od 400 m do 1.700 m n. m. (Adamič, 1987; Čas, 1999, 2006). Zato so največje gostote ohranjene v mirnih visokogorskih gozdnatih legah na severu dežele, na Koroškem, na vzhodu Karavank in na vzhodu Kamniško-Savinjskih Alp (*slika 2*) ter v Julijskih Alpah na Gorenjskem. Po popisu iz leta 2000 je živelo kar 92 % vseh ptic slovenske populacije v alpskem arealu.

Graf 1: Primerjava nihanja gostot uplenjenih samcev divjega petelina (število/1000 ha) v obdobju lova v letih 1874 do 1984 ter nihanja gostote uplenjenih lisic, obeh vrst kun in divjega prašiča v Deželi Kranjski, Dravski banovini in Sloveniji

Slika 2: Habitat divjega petelina na gozdnatem pogorju Smrekovca in Raduhe s celki – samotnimi kmetijami – v optimumu življenjskega prostora v severni Sloveniji

Foto: M. Čas

Krčenje habitata se veča z manjšo nadmorsko višino

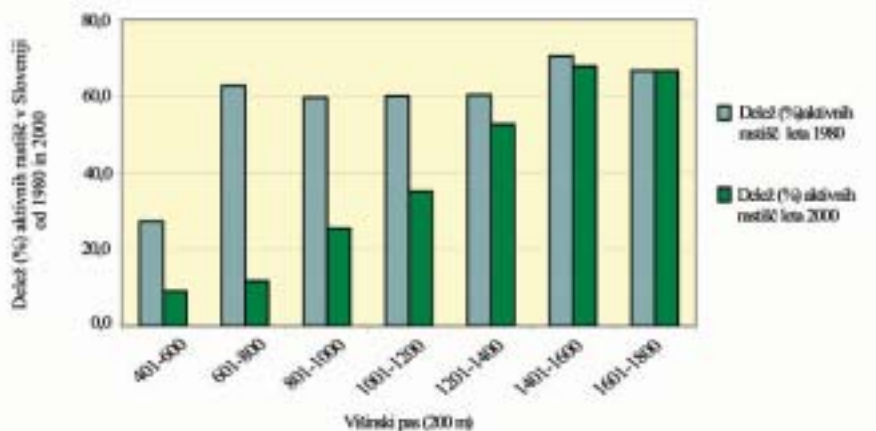
Prevladujoči alpski habitat te vrste se najbolj krči od roba v nižjih legah, od razdrobljenih (fragmentiranih) habitatnih krp na obronkih kmečke (ruralne) krajine v sredodogorju proti gozdni krajini v visokogorju, zlasti zaradi gozdarstva in sečenj starih gozdov ter nemira. V zadnjih desetletjih se je habitat še dodatno krčil zaradi odpiranja odmaknjenih gorskih gozdov s cestami in z raznovrstno infrastrukturo ter zaradi neumerjenega razmaha gorskega turizma, zlasti še z motornimi vozili.

Iz primerjave različnih statusov aktivnosti rastišč divjega petelina po 200-metrskih višinskih pasovih v Sloveniji v letih 1980 in 2000 je razvidno, da je bilo leta 1980 stanje subpopulacij na rastiščih veliko bolj stabilno (pri okrog 60 % aktivnih rastišč) in enakomerneje porazdeljeno kot leta 2000 (graf 2). V zadnjih 20 letih se je delež opuščanih rastišč zelo povečal, linearno večanje, z manjšo nadmorsko višino. Največjo izgubo aktivnih rastišč po letu 1980 ugotavljamo v višinskem pasu od 601 do 800 m, kjer se je delež aktivnih rastišč od 51 znanih zmanjšal s 63 % na 11 % (razlika je 52 %) oz. pri povprečju 2 petelina na rastišče za 53 ptic. Stabilno stanje je le še v najvišjem pasu, od 1.401 do 1.600 m pri okrog 71 % aktivnih rastišč od 112 znanih (graf 2). Stabilno stanje populacije nad 1.600 m se nanaša le na gozdni prostor do gozdne meje pri okrog 1.700 m z le 3 znanimi lokacijami rastišč. Pokazatelj propadanja habitata in ogroženosti vrste v prostorskih okvirih gozdov (stratumih) je delež opuščanih rastišč. V gozdni krajini je zato delež aktivnih rastišč divjega petelina pokazatelj ohranjenosti deleža površin odraslih in starih habitatnih gozdov (Čas, 2006). V prvem popisnem obdobju od leta 1980 do 1985 je bilo v Sloveniji pod 1000 m še 18 % aktivnih rastišč (Adamič, 1990), leta 2000 pa le še 12,4 % (Čas, 2006).

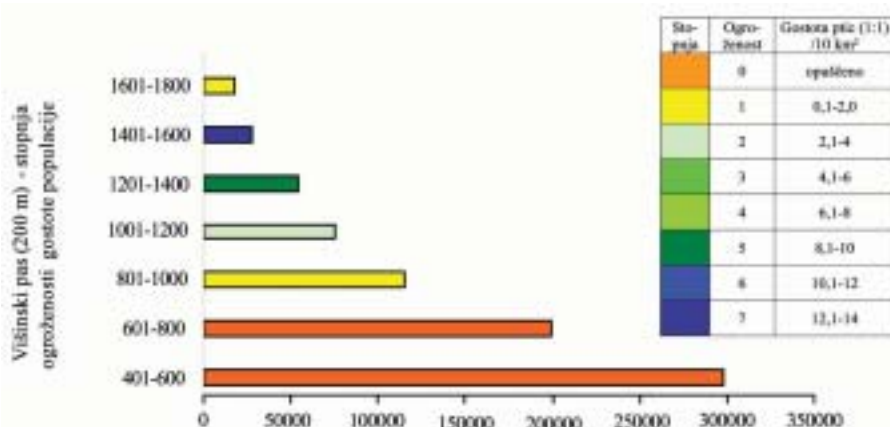
V nekaterih evropskih deželah se habitat krči tudi zaradi golosečnega gospodarjenja in pospeševanja smrekovih monokultur ter zaradi zmanjševanja deleža starih mešanih gozdov. Veliki zaraščajoči goloseki zaradi habitatne neprimernosti in velikih populacijskih gostot naravnih plenilcev in njihovega negativnega vpliva zelo zmanjšujejo številčnost gozdnih kur (Gossow in Shatz 1995, Kurki s sod., 2000).

Alpski areal se krči v višje lege

V alpskem gozdnatem območju Slovenije se je srednja vrednost nadmorskih višin lokacij popisanih aktivnih rastišč (mediana) zaradi krčenja habitata od leta

Graf 2: Delež aktivnih rastišč divjega petelina v Sloveniji (po 200 m višinskih pasovih) v letih 1980 do 2000

Graf 3: Površina habitata (gozda) in gostota populacije divjega petelina po 200-m višinskih pasovih v alpskem območju razširjenosti v Sloveniji leta 2000

1980 do 2000 dvignila za 100 m višje, s 1.250 m n. m na 1.350 m n. m, kar potrjuje prostorska težnja propadanja habitata od spodaj navzgor. Analiza gostote potrjuje, da je stabilna populacija divjega petelina ohranjena le še od 1.200 do 1.600 m, v območjih mešanih iglastih gozdov smreke in jelke z bukvi, pri gostoti od 8 do 12 pticami/10 km², t. j. na 818,6 km² ali le še 3 % površine Slovenije (graf 3). Leta 2000 je bilo v alpskem območju pod 1.000 m popisanih le še 8,9 % petelinov od vseh 564 znanih in 10,9 % aktivnih rastišč od vseh 267 aktivnih.

Dinarski areal se krči od zgoraj navzdol in po vsej višini

V dinarskem gorskem gozdnatem območju je srednja vrednost nadmorskih višin lokacij aktivnih rastišč (mediana) kljub izrazitemu zmanjšanju deleža po letu 1980 ostala pri 1.150 m; habitat se krči od zgoraj navzdol in po vsej višini. Divji petelin je opazno prisoten le še v višinskem pasu od 800 do 1.200 m, v območjih starih vrzelastih jelovo-bukovih gozdov na 20 rastiščih (30 samecev) z gostoto le od 2 do 4 ptice/10 km², ki pa

se še manjša oz. izginja. Leta 2000 je bilo v dinarskem območju pod 1.000 m popisanih 21,4 % petelinov od vseh 42 in 30,4 % aktivnih rastišč od vseh 23 aktivnih.

Varstvo divjega petelina, spremljanje populacije in ohranjanje habitatov!

Od leta 1984 je lov na divjega petelina v Sloveniji ukinjen z dogovorom LZS, gozdnogospodarske organizacije pa na območjih rastišč upoštevajo poseben režim gospodarjenja z gozdovi. Od leta 1993 je divji petelin zavarovan kot redka in ogrožena živalska vrsta (Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst, 1993). V letih 1979 do 2000 so bile zasnovane obsežne raziskave in opravljeni popisi (monitoring) številčnosti subpopulacij (Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo (IGLG), LZS in gozdna gospodarstva (GG), Gozdarski inštitut Slovenije (GIS), Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) (Adamič, Čas). Od leta 2002 je divji petelin uvrščen v podkategorijo E2, v katero so uvrščene zelo ogrožene vrste, katerih obstanek na območju Republike Slovenije

ni več verjeten, če bodo dejavniki ogrožanja delovali še naprej (Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst na rdeči seznam, 2002). Od leta 2004 je divji petelin zavarovan z dopolnjeno uredbo. Ohranjanje habitatov redkih vrst gozdnega živalstva je postala tudi obveznost Slovenije v mednarodnih pogodbah (Ptičja direktiva, 1979, Konvencija o biotski pestrosti, 1992; Konvencija o varstvu Alp, 1991, 1995). Leta 2004 so bila v Sloveniji sprejeta Posebna varovana območja evropske mreže NATURA 2000, ki so bila določena na podlagi evropsko pomembnih redkih krovnih kvalifikacijskih vrst. Med njimi je bila za gorski prostor določena ena glavnih vrst, divji petelin. Vedno več uredb za varstvo divjega petelina pa je obratno sorazmerno z dejansko skrbjo države za spremljanje stanja populacije in ohranjanje habitatov! Od prvega celovitega popisa lokacij rastišč in številčnega stanja divjega petelina v letih 1979 do 1986 in 1990 (vodja M. Adamič), ki sta ga opravila IGLG in LZS, je bil popis opravljen samo še na Koroškem v letih 1994 do 1996 ter ponovno celovito v CRP projektu (financiranje MKGP, MZT) v letih 1998 do 2000 (vodja M. Čas). Pri popisu, ki ga je vodil GIS, sta sodelovala ZGS in LZS. Od takrat, kljub vse številčnejšim varstvenim uredbam in obveznostim do mednarodnih dogovorov (EU, IUCN), pristojna državna ministrstva za monitoring oz. ponovni popis rastišč ni namenila finančnih sredstev že 7 let, kljub vedno večji ogroženosti in stalnim pozivom strokovnjakov Gozdarkega inštituta Slovenije.

Primeren habitat zagotavljajo le: star mešan iglast gozd, mir in zmerno število plenilcev!

V raziskavah v okviru CRP projektov v letih 1998 do 2004 (Adamič, Čas) smo v sodelovanju z ZGS na 420 proučevanih rastiščnih ploskvah s polmerom 300 m ($r = 300$ m) proučevali ključne parametre alpskega in dinarskega habitata.

Analize so potrdile, da so najprimernejše **gozdne krajine z več kot 50 % gozdnatostjo**, z velikimi habitatnimi krpami z **več kot 60 % deležem površin odraslih ali starih vrzelastih iglastih gozdov** s krpami, ki so večje od 50 ha (Storch, 1999). Habitatno primerena zmes drevesnih vrst v gozdovih je pri **40 do 95 % deležu iglavcev najprimernejša pri 70 do 95 % deležu iglavcev** (smreka, rdeči bor, jelka, macesen), s primesjo listavcev, zlasti bukve (Čas 2006). Podobne habitatne zmesi potrjujejo tudi drugi avtorji v raziskavah iz alpskega habitata, zlasti Eiberle

(1984), Adamič (1990), Storch (2002) in Sachot s sod. (2003). Za preživetje zime v ostrih gorskih vremenskih razmerah je za prehrano z iglicami in brsti pomembna primes prehransko priljubljenih vrst rdečega bora in jelke ter spomladi, pred rastitvijo, bukve.

V domovalnih okoliših divjega petelina v sklenjenih gospodarskih gozdovih je nujen in primeren 5 % delež pašnih površin z jagodičjem (borovnica), t. j. mozaično razporejenih gozdnih jas, ki nadomeščajo izgubljene površine starega vrzelastega gozda. V gozdovih alpskega območja je optimalna 23 % pokrovnost z borovnico, ki je nujno potrebna hrana gozdnih kur (brsti, listi, cvetovi, jagode, ličinke žuželk). V dinarskem območju je nujna vsaj 1 % pokrovnost z borovnico, povsod pa še najmanj okrog 20 % delež vsega jagodičja (borovnica, brusnica, malina, jagoda) in drugo kisloljubno rastlinje. Za habitat gozdnih kur je nujna gostota 2 do 3 mravljišč velike gozdne

z gozdovi je zato vzor drugim sonaravno usmerjenim evropskim deželam.

V alpskem območju Slovenije je bila leta 2000 habitatno primerna gozdna krajina za divjega petelina z več kot 50 % deležem iglavcev in z več kot 60 % odraslih habitatnih gozdov (debeljak in pomlajenec, prebiralni gozd, dvoslojni sestoj) v višinskem razponu od 1.200 m do 1.600 m. To potrjuje tudi analiza rabe tal in razvojnih faz gozdov, opravljena v okviru raziskave CRP-projekta (Čas, 2001 do 2004) na površinah domovalnih teritorijev okrog 225 aktivnih rastišč in 145 opušenih rastišč (Adamič, Čas, 1998 do 2000). Raba tal na površinah popisanih ploskev ($r = 300$ m) na aktivnih rastiščih divjega petelina v alpskem arealu v povprečju zajema 95 % površin različnih gozdnih zgradb, 3 % površin pašnikov in 2 % površin zaraščajočih pašnikov (**graf 4**). Poleg 65 % površinskega deleža debeljakov in pomlajencev, 11 % prebiralnih gozdov in 1 % dvoslojnih gozdov

Foto: M. Cerar, Diana

Slika 3: Kura divjega petelina na gozdni cesti na Smrekovcu

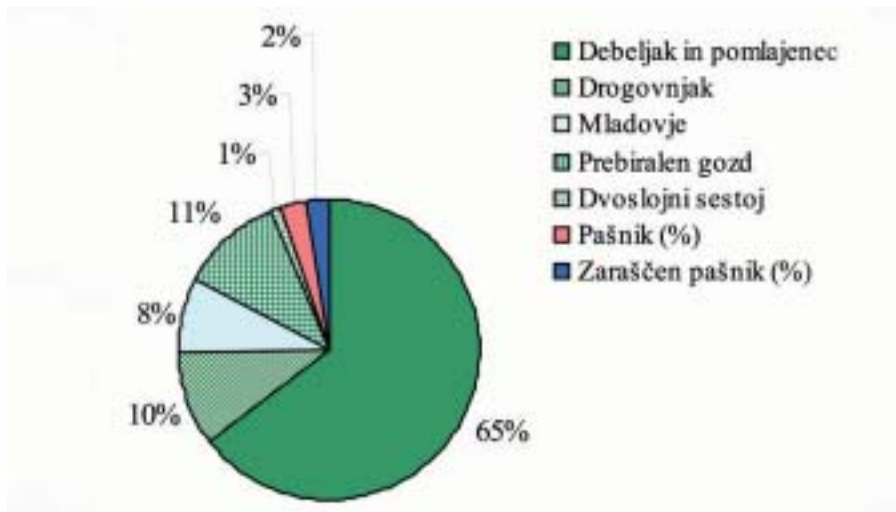
mravlje na hektar (pomembna hrana kečkov!), 4 do 5 podrtih dreves (podrtic) na hektar, s premeri debel več kot 20 cm (skrivališča, gnezdenje).

Primernost habitatnih zgradb gozdov naj bi zagotavljalo slovensko sonaravno gozdarstvo, ki temelji na načrtni trajnostni rabi večnamenskih gozdov, z normalno številčnostjo vseh živalskih vrst, na ohranjanju habitatov in biotske pestrosti ter na naravnih sestavah gozdnih ekosistemov. Dinamično ohranjanje naravnega razmerja razvojnih faz s prevladujočim deležem odraslih gozdov, ki jih z 10-letnimi gozdnogospodarskimi načrti (GGN) po gozdnogospodarskih enotah (GGE) usmerja ZGS, načeloma zagotavlja take cilje. Naš koncept trajnostnega gospodarjenja

ima pomembno habitatno vlogo tudi 10 % delež drogovnjakov in 8 % delež mladovij.

V dinarskem območju je bila leta 2000 habitatno primerna gozdna krajina tista z več kot 40 % deležem iglavcev in prevladujočim deležem površin odraslih mešanih listnato-iglastih jelovo-bukovih gozdov od 800 do 1.200 m n. m z več kot 60 % gozdnih površin (Čas, 2006). Za divjega petelina so habitatno primerni le gozdovi v odraslih razvojnih fazah debeljaka in pomlajenca, prebiralni gozdovi pa niso primerni.

V primernih gozdnih habitatih je najpomembnejši dejavnik tudi **celoletni mir**, brez obiskovalcev, naravna številčnost divjadi ter lovno gospodarjenje brez prisotnosti krmišč in prež.

Graf 4: Delež površin (%) po vrstah rabe tal in razvojnih fazah gozdov na površinah domovalnih teritorijev 300 m okrog središč 225 aktivnih rastišč divjega petelina ($r = 300$ m) v alpskem arealu v Sloveniji leta 2000

Primerna je nerazdrobljena gozdna krajina s kratkim gozdnim robom in **manjšo gostoto plenilcev**.

Gozdne ceste, obrasle z zelišči in jagodičjem, so z vidika pasišč, tako kot gozdne jase, ugodne za ohranjanje vitalnih populacij gozdnih kur (*slika 3*), če bi bile namenjene samo za občasno rabo gospodarjenja z gozdovi in zaprte za druge obiskovalce.

Izrazito nihajoča gostota divjega petelina je bila v zadnjih 130 letih odvisna od izrazitega spreminjanja rabe tal in razvoja iglastih gozdov, podnebja ter njegovih naravnih plenilcev

Nekateri raziskovalci pripisujejo vzrok za izrazita dolgoletna nihanja gostote divjega petelina predvsem podnebnim spremembam, nekateri spreminjanju rabe tal in gozdov oziroma vplivu obeh dejavnikov, dodaten vpliv pa tudi nihanju populacijske gostote plenilskih vrst (Eiberle, Korch, Adamič, Čas).

Raba tal in razvoj habitatnih gozdov sta odločilno vplivala na gostoto populacije po letu 1874.

Na vpliv spreminjanja rabe tal, zaraščanje pašnikov in razvoj habitatnih zgradb gozdov v zadnjih dveh stoletjih sta na Slovenskem opozorila Čas in Adamič (1998). Raziskava vpliva gozdnosti in deleža površin habitatnih gozdov je na primeru raziskovalnega območja JV Alp na Koroškem (309 km²) v obdobju 220 let (od leta 1784 do danes) potrdila povečanje s 26 % območja na 79 % za 53 % območja (Čas, 1996).

Nizka populacijska gostota sredi 19. stoletja je bila posledica majhne gozd-

natosti z majhnim deležem površin starih gozdov, primernih za habitat divjega petelina (Erjavec, 1868; Čas, 1996, 2006; Eiberle, 1984); gozdnost Dežele Kranjske je bila v obravnavanem obdobju le 44 %. Ob vedno večjih cenah lesa po letu 1848 (Medved, 1967) so nato v finančni stiski po razpadu avstrijske monarhije ob nastanku Avstro-Ogrske (okrog leta 1870) namreč posekali ogromno odraslih gozdov (Sgerm, 1995). Zaraščanje in razvoj iglastih gozdov na opuščeni pašnikih pa sta od konca 18. stoletja do obdobja 1916 do 1925 kljub temu zelo razširila ustrezen habitat za divjega petelina in tako povečala populacijo vse do predgorja in ruralne krajine (*graf 1*) (Čas, 2006). V svetovni gospodarski krizi, po letu 1929, so vse do 2. svetovne vojne

odrasle gozdove zopet zajele močne sečnje (Rebolj, 1940), ki so povzročile krčenje habitatov in posledično zmanjšanje številčnosti te vrste gozdnih kur. **Raziskave vzrokov za nihajoče zmanjševanje številčnosti populacije divjega petelina po letu 1960 so pokazale, da je glavni vzrok v razdrobljenosti (fragmentaciji) habitatnih gozdov in v krčenju površin odraslih in starih vrzelastih mešanih iglastih gozdov s podrastjo borovnice, mravljišči in podrtimi drevesi.** Življenjski prostor je propadal zaradi spremenjenega gospodarjenja z gozdovi oziroma zaradi prepogostih sečenj in porušenih habitatnih zgradb gozdov ter zaradi povečanega nemira.

Otoplitev podnebja le še dodatno vpliva na slabšanje življenjskih razmer in propadanje drugotnega habitatov te vrste na površinah drugotnih gozdov iglavcev na sicer prvotnih rastiščih listavcev.

Na spodnjem robu habitatov divjega petelina v JV Alpah na Koroškem so se v 143 letih (1852 do 1995) povprečne letne temperature zraka povečale kar za 1,3 °C. S proučevanjem vplivov podnebnih sprememb, in sicer na temelju analize odvisnosti nihanja gostote uplenjenih samcev divjega petelina od nihanja povprečnih letnih temperatur na Slovenskem v 110-letnem obdobju (po letu 1874) in od povprečnih mesečnih temperatur zraka (1960 do 2004), smo zajeli dovolj dolgo časovno vrsto. Z analizo križne avtokorelacije (CCF) smo ugotovili življenjsko primerne razmere mejnih povprečnih letnih temperatur zraka za divje-

Slika 4: Raziskovalna ploskev (gospodarski gozd) ohranjenosti biotske pestrosti alpskih gozdnih tipov na aktivnem rastišču divjega petelina »Podra bajta« v ohranjenem alpskem bukovem gozdu (z jelko in smrekovo) (*Ranunculo plataniifolii-Fagetum*) na trajnih gozdnih tleh na nekarbonatnih kamninah osojnega pobočja Smrekovca (LD Bistra) z veliko gostoto prvotne pestrosti talnega živalstva, kjer so bile najdene številne redke vrste hroščev in nove vrste strig.

Foto: M. Čas

Znane podnebne spremembe postaja-
jo neprizanesljiva grožnja za življe-
nje vsega živega na Zemlji. Po podat-
kih medvladne organizacije Združe-
nih narodov za podnebne spremembe
(IPCC) so se povprečne letne tempe-
rature zraka v zadnjih 100 letih po-
večale s 13,7 °C na 14,3 °C. Glavna
vzroka za globalno segrevanje ozrač-
ja sta raba fosilnih goriv v bogatejših
deželah in eksistenčno krčenje pra-
gozdov ter gozdov v revnejših deže-
lah na Zemlji. Posledično s tem je kri-
tično povečevanje toplogrednih plinov
oziroma izpustov (emisij) ogljikovega
dioksida (CO₂) in metana (CH₄) v
zraku. V svetu se prizadevanja giblje-
jo v smeri zmanjševanja količin ome-
njenih izpustov ter vezave CO₂ z rast-
linsko fotosintezo nazaj v trde organ-
ske oblike ogljika oz. v biomaso (El-
latifi, 2007).

ga petelina, in sicer od 7,0 do 9,2 °C
(Čas, 2006). Ugotovitev je pomembna za
boljše razumevanje vplivov podnebnih
sprememb na viabilnost populacije div-
jega petelina.

Hladne in mokre pomladi negativno
vplivajo na preživetje kebkov (narašča-
ja) in prirastek populacije. Temperature
pod 10 °C pa so za kebkke vedno smrtni
(Korch, 1982; Adamič, 1987). Pomemb-
ne so ugotovitve Müllerja in Korcha
(1982) o vplivih na preživetje naraščaja
ter s tem povezana pomembnost zapo-
redja dni v juniju in juliju s povprečnimi
dnevni temperaturami zraka, višjimi
od 10 °C, ter z manj kot 5 mm padavin.

Domnevamo, da je vzrok za pozitivno
korelacijo populacijske gostote od vedno
višjih temperatur zraka v obdobju De-
žele Kranjske v izboljševanju tempera-
turnih razmer v iztekajočem se času zad-
nje male ledene dobe (1450 do 1900), ki
jo navaja Perko (1998). V povezavi z
upadajočo gostoto uplenjenih samcev
divjega petelina po letu 1953 je pri traj-
nih odstopanjih povprečnih letnih tem-
peratur zraka nad +0,7 °C (od 8,5 °C)
izražen negativen vpliv globalnih otopli-
tev na spreminjanje (ožanje) habitatov.
Domnevamo, da je manjšanje populacijs-
ke gostote posledica neprimerne pod-
nebja pa tudi izpadanja pospeševanih tu-
jernih iglavcev (smreke) ali nenaravnih
monokultur avtohtonih iglavcev (jelke)
na avtohtonih gozdnih rastiščih listavcev
(bukve) ali listavcev ter iglavcev (bukve
in jelke). Korch (1982) pri vplivu vre-
menskih razmer poudarja, da sta kljub
splošnim podnebnim vplivom za prira-
stek populacije odločilna ustrezno varo-
vanje gnezditvenega habitata pred mot-
njami in »kontrola številčnosti plenil-
cev«.

Populacijske gostote plenilcev vplivajo predvsem na cikle populacijske gostote divjega petelina

Poleg dolgoletnih nihanj številčnosti
poznamo tudi krajša nihanja, s 5- do 11-
letnimi cikli (Linden, 1989; Ranta, 1999;
Cattadori in Hudson, 2000; Čas, 2006).
Nihanja številčnosti (cikli) so odvisna
od nihanja populacijskih gostot narav-
nih plenilcev in rastlinojede divjadi oz.
od usklajenega lovskega gospodarjenja
(*graf 1*). V Sloveniji smo poleg kratkih
ciklov ugotovili tudi obstoj srednje dol-
gih, 18-letnih, na katere vpliva nihanje
številčnosti lisice (Čas, 2006). Ugotav-
ljamo, da je po letu 1960 očitno izrazito
povečanje populacij divjadi nekaterih

vrst (divji prašič, navadni jelen, lisica,
jazbec, kuna belica) negativno vplivalo
na številčnost gozdnih kur. S ponovno
naselitvijo risa v Slovenijo, ki sta jo
opravila Gozdarski inštitut Slovenije in
GL Medved - Kočevje, v sodelovanju z
LZS pred 35 leti (Čop s sod.), se je v
gozdovih ponovno pojavil še en plenilec
divjega petelina, kar potrjujejo raziskave
ogrožanja rastišč na Kočevskem in zim-
skih sledi na rastiščih na Koroškem (Čas,
1999; Dretnik, Zupanc, Čas, 2000). Z
drobljenjem oziroma s fragmentacijo
velikih habitatnih krp starih gozdov, z
vse raznolikejšo rabo gozdnega prostora
in z razvojem za živali nevarnih infra-
struktur (ceste, smrtonosne žične ovire)
se še vedno krči primeren habitat in dalj-
ša gozdni rob, ki pa še dodatno povečuje
negativni vpliv povečanih populacijskih
gostot naravnih plenilcev na številčnost

SMERNICE ZA NAČRTO OHRANJANJE HABITATA DIVJEGA PETELINA

V skladu s številnimi zakonskimi okoljevarstvenimi obveznostmi v Sloveniji
moramo ohranjati stabilne populacije redkih in ogroženih vrst v ohranjenih habi-
tatnih območjih in neprestano izboljševati habitatne razmere v ogroženih ob-
močjih. Habitate velikega divjega petelina lahko ohranjamo ali obnavljamo le z
načrtovanjem ukrepov za prilagojeno rabo in varstvo ter z dinamičnim vzdrževa-
njem primernih struktur gospodarskih gozdov pri raznolikih rabah gorskega
gozdnega prostora (gozdarstvo, lovstvo, kmetijstvo, turizem). Pri vseh načrtovanih
ukrepih moramo nujno zagotoviti tri sklope temeljnih življenjskih razmer za
divjega petelina.

1. Več kot 50 % gozdnatost in v gozdovih 5 % površin pašnikov (jas), več kot
60 % površin odraslih gozdov s 40 do 95 % primesjo iglavcev, 70–80 % skle-
pom krošenj, izločitev tujkov (smrtonosnih žičnih ovir).
2. Primerno rabo gozdnega prostora (nad 1200 m n. m popoln mir s popolno
zaporo cest in brez paše živine). V območjih smučišč je treba vzpostaviti pred-
pisani režim rabe habitatov (npr. načrt za Ruško Pohorje, Čas - Harmel (GIS-
Oikos) 2007). Pri izgradnji gozdnih cest in vlak moramo upoštevati znanstve-
ne ugotovitve, da si poti v iglastih gozdovih ne smejo biti bližje od 100 do 150 m
(Menoni, 2007).
3. Naravno usklajeno številčnost in zmerne gostote plenilcev (lisica, jazbec, kuna
belica, divji prašič) in rastlinojede divjadi (jelenjad, muflon) ter habitat brez
krmišč in visokih prež.

Ugotavljamo, da je življenjsko območje stabilnih subpopulacij divjega peteli-
na prisotno le še v alpskem visokogorju od 1.200 do 1.600 (1.700) m na okrog
830 km² ali le še na 3 do 4 % površine Slovenije. Za ohranitev bi morali 100 %
upoštevati predpisane življenjske zahteve.

Temeljno načelo je, da moramo najprej ohranjati stabilna jedra populacij v
ugotovljenem stabilnem visokogorskem višinskem pasu za ohranitev vrste in za
širitev na območja propadajočih razdrobljenih še ustreznih habitatnih krp v
nižjih legah. Takojšnje ukrepanje je obenem potrebno tudi na ločenih habitatih
krpah delnih populacij na robu alpskega areala, zlasti na Pohorju in v Trnovskem
gozdu, kjer je aktivnih le še okrog 20 % znanih rastišč. Poleg temeljnih ukrepov
za ohranjanje habitatov v prostorsko ločenih populacijah na robu arealov je treba
tako vzpostaviti tudi ukrepe za obnovo povezovalnih selitvenih (migracijskih)
koridorjev z matično alpsko populacijo. Na relacijah koridorjev moramo ob-
noviti habitatne krpe odraslih gozdov brez motenj, velike več kot 200 ha, v med-
sebojnih razdaljah do največ 8 km (Storch, 1999, Čas, 2006).

Podobne ukrepe moramo načrtovati tudi za obnovo habitatov in izginjajoče
subpopulacije v propadajočih območjih v dinarskem gozdnem prostoru!

Foto: D. Kljajč

Divji petelin, samec, v habitatu odraslega gozda smreke z borovničevjem na Smrekovcu

gozdnih kur (Angelstam, 1984; Linden, 1989; Klaus s sod., 1997; Storch, 1999).

S slabšanjem habitatnih razmer se nadaljuje izginjanje divjega petelina; nujno je ukrepanje!

Podobno kot v Evropi so tudi v Sloveniji za preživetje populacije divjega petelina in za druge vrste gozdnih kur (rušavec, gozdni jereb, belka) vse bolj neugodni vplivi večnamenske rabe prostora in povečanega nemira (gozdarstvo, kmetijstvo s pašo v gozdu, infrastruktura, gorski turizem, tudi lovstvo, nabiralništvo, zaraščanje zadnjih pašnikov) (Čas

2000). Po letu 1960 se je pojavilo še propadanje habitatov zaradi sušenja jelke in po letu 1980 propadanje odraslih iglastih gozdov smreke na neavtohtonih rastiščih. Zaradi razvoja gozdov in vračanja avtohtonih listavcev (bukev) ter splošnega zaraščanja sta se spremenili primerna habitatna zgradba gorske gozdne krajine in sestava gozdnega rastlinja (izginjanje borovnice). Z naravnim gospodarjenjem (upravljanjem) in razvojem gozdov se habitat divjega petelina, sočasno ob podnebnih spremembah, pospešeno krči iz predgorja v območje naravnih mešanih visokogorskih iglastih in iglasto-listnatih gozdov (slika 4). Na gostoto gozdnih kur negativno vplivajo tudi velike gostote naravnih plenilcev in gojenje nekaterih drugih, za divjega petelina plenil-

skih vrst, ki so jih v bolj agrarnih obdobjih dežele (Avstro-Ogrska, Kraljevina Jugoslavija) zelo zatirali ali celo iztrebili (npr. divji prašič v Deželi Kranjski). Ob enem se v zadnje oaze habitata divjega petelina ob vseh okoljevarstvenih uredbah vse bolj širijo uničujoče motnje zaradi nekontroliranega motoriziranega gorskega turizma po vedno gostejši mreži gozdnih cest in celo po brezpotjih.

Le z natančnim in rednim spremljanjem številčnega stanja populacij (monitoring) plenilskih vrst ter z načrtnimi in usmerjenimi ukrepi v gozdarstvu, lovstvu in gorskem turizmu nam bo uspelo ohraniti to redko, karizmatično živalsko vrsto, ki je ponos naših gorskih gozdogodov (slika 5).

Dr. Miran Čas, univ. dipl. inž. gozd.
Gozdarski inštitut Slovenije – Oddelek
za gozdno ekologijo, področje
za ekologijo gozdne favne in lovstvo
miran.cas@gozdis.si

Vsi viri so interesentom dostopni pri avtorju.

ZAHVALA

Zahvaljujem se številnim lovcem in gozdarjem, ki ste mi s svojim požrtvovalnim delom pri popisovanju rastišč divjega petelina v letih 1979 do 2000 omogočili izvedbo te raziskave, namenjene za prihodnje ohranjanje habitata divjega petelina v Sloveniji. Za sofinanciranje raziskave se zahvaljujem nekdanjim GG ter za financiranje projekta v letih 1998 do 2004 MKGP in MZT oz. MŠZT. Poleg tega se zahvaljujem osebju LPN Kozorog - Kamnik, zlasti nekdanjemu direktorju **Jožetu Šašlu**, univ. dipl. inž. gozd., ki je nam, raziskovalcem, odstopil nenadomestljive podatke o številu aktivnih samecev divjega petelina, popisanih na rastiščih v letih 1976 do 2000. Za sodelovanje in podporo se zahvaljujem svojim kolegom na ZGS, na LZS in na GIS-u, zlasti še univ. dipl. inž. mat., **Tonetu Kralju**, za prostorske podatkovne obdelave. Članek je povzet iz moje doktorske disertacije (2006), ki sem jo opravil pod mentorstvom prof. dr. **Mihe Adamiča** na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Vsem hvala! Za vsa odrekavanja in odsotnost pri tem dolgoletnem delu se iskreno zahvaljujem tudi svoji družini. Priprava prispevka je potekala v okviru Programske skupine za gozdno biologijo, ekologijo in tehnologijo (P4-0107) in v okviru projekta Javna gozdarska služba (JGS) na GIS-u.

Foto: M. Čas

V tišini noči, že pred jutranjim svitom se za Uršljo goro oglasi divji petelin s svojo skrivnostno spomladansko ljubezensko pesmijo s »klepanjem, glavnim udarcem in brušenjem« v svojem kraljestvu med Belo pečjo in Smrekovcem ter Pohorjem na Koroškem v Sloveniji; do nedavna še v odmaknjenih in mirnih starih smrekovih gozdovih z brstečimi bukvami.

Spremljanje razširjenosti in pogostosti pojavljanja risa v Sloveniji in na Hrvaškem

Spremljanje prek skupne informacijske infrastrukture <http://portal.dinaris.org>

Risa, to skrivnostno veliko mačko naših gozdov, vedno bolj čutimo kot vidimo. Kakšna sled, uplenjena glava srnjadi, zateglo oglašanje iz globine gozdov med parjenjem (marca in aprila), pa spet izgine in ni o njem ne duha ne sluha. Le tu in tam kdo zagleda njegov obris, ki se nato stopi v gozdno igro svetlobe in senc. Pa vendar se zdi, da je tudi takih občasnih srečanj, posrednih znakov njegove prisotnosti v naših gozdovih, vedno manj in manj. Kaj lahko se zgodi, da se ta pomembni del naše narave po dobrih tridesetih letih ponovnega življenja pri nas spet vrne tja, kamor sta že pred mnogimi leti za vedno odšla tur in zober: v bajke, pripovedke in prirodoslovne knjige o živalih, ki so živele pri nas nekoč.

Če želimo to preprečiti, moramo vedeti, kaj se v naravi dogaja, kar pa ni nikoli preprosta naloga. Ris živi skrivnostno, samotarsko življenje, na ogromnem življenjskem prostoru. Pri tem ga človeške meje ne zanimajo. To dokazuje spremljanje živali z GPS-ovratnicami. En dan je na notranjskem Snežniku, drugi dan pri Kočevski Reki, pa spet na robu sten nad Kolpo, nekaj dni pozneje skoraj že pri Opatiji ... Čeprav ris ni tak popotnik kot volk, med obhodom

svojeja teritorija lahko brez težav prečka na desetine lovišč, državnih mej pa zanj tako ali tako ni. Nekdo lahko dobro ve, kaj se dogaja v njegovem lovišču, a kaj, ko je to samo delček življenjskega prostora enega samega risa! Če želimo resnično vedeti, kje je ta mačka prisotna in kako pogosto, potrebujemo usklajeno sodelovanje velikega števila ljudi. Pri tem moramo tudi sami pozabiti na državne meje – te so le v glavah ljudi in živali nič kaj preveč ne zanimajo.

Kako zadeva poteka zdaj?

V Sloveniji vodi spremljanje prisotnosti risa Zavod za gozdove Slovenije v okviru alpske pobude (iniciative) za spremljanje populacije risa SCALP (Status and Conservation of Lynx in the Alps). Podatke zbirajo gozdarji in delavci lovišč s posebnim namenom (LPN); zberejo precej podatkov. Na Hrvaškem metodično spremljanje prisotnosti risa ni organizirano, tako da so podatki omejeni na opažanja raziskovalcev. Vendar tudi v Sloveniji večina opažanj znakov prisotnosti risa nikoli ne pride v nobeno bazo podatkov. Opažanja lovcev, planincev, izletnikov in drugih ljudi, ki se gibljejo v naravi, niso nikoli zabeležena. Ker je zbiranje podatkov omejeno na razmeroma malo ljudi, je veliko odvisno od resnosti vsakega posameznika. Nekdo, ki ga bo ris zanimal, bo zbral ogromno podatkov, nekdo drug pa nobenega in ostala bo »bela lisa«. Edina smiselna rešitev je vključitev čim več ljudi, tako da za enakomernost zbiranja podatkov poskrbi naključje.

Kaj predlagamo?

V slovensko-hrvaškem projektu DinaRis smo si za nalogo zadali postavitev skupne informacijske infrastrukture za spremljanje prisotnosti risa. Pravzaprav smo nameravali narediti ogrodje, ki bo čim širšemu krogu posameznikov in organizacij omogočalo aktivno vključevanje v spremljanje, najširšemu krogu javnosti pa dostop do podatkov prek iste vstopne točke. Le-ta mora biti na Internetu, ki je dandanes dostopen vsakomur. Prijava, vpisovanje in pregledovanje podatkov morajo biti čim preprostejši, prek formularjev in kartografskega vmesnika, kjer potekata vpis in pregledovanje podatkov neposredno prek zemljevidov. Čim preprostejše mora biti tudi širjenje naše dejavnosti na druge države, saj se zavedamo, da bi bilo treba dinarsko populacijo risa spremljati v celoti, pri čemer bi morali vključiti vsaj še Bosno, pa tudi Italijo, Črno Goro, Srbijo ... Ne nazadnje bi bilo takšno ogrodje prototip oblike dela, ki bi ga lahko širili na druge živalske vrste. Pri tem je treba ohraniti zanesljivost podatkov, vsa programska oprema pa mora biti brezplačna in javno dostopna po načelu »odprte kodek«. Ambiciozen cilj, ki ga je bilo treba uresničiti v letu in pol, kolikor časa naj bi trajal

projekt DinaRis. Tako smo razvili portal za spremljanje risa DinaRis.

Uporaba portala

Portal je javno dostopen vsakomur, ki ima dostop do interneta. Na naslovu <http://portal.dinaris.org> lahko podatke o prisotnosti risa pregledujete, vpisujete lastna opažanja risa oziroma znakov njegove prisotnosti in urejate lastne vpise.

Pozdravna stran in pomoč

S pritiskom povezave »pomoč« lahko v vsakem trenutku dobite natančna navodila za uporabo portala. Če že imate uporabniško ime in geslo, se lahko prijavite v portal s pritiskom na povezavo »prijava«. Če uporabniškega imena še nimate, se lahko registrirate s pritiskom na gumb »registracija«. Če imate dodatna vprašanja, se lahko obrnete na administratorja portala s pritiskom na gumb »kontakt«.

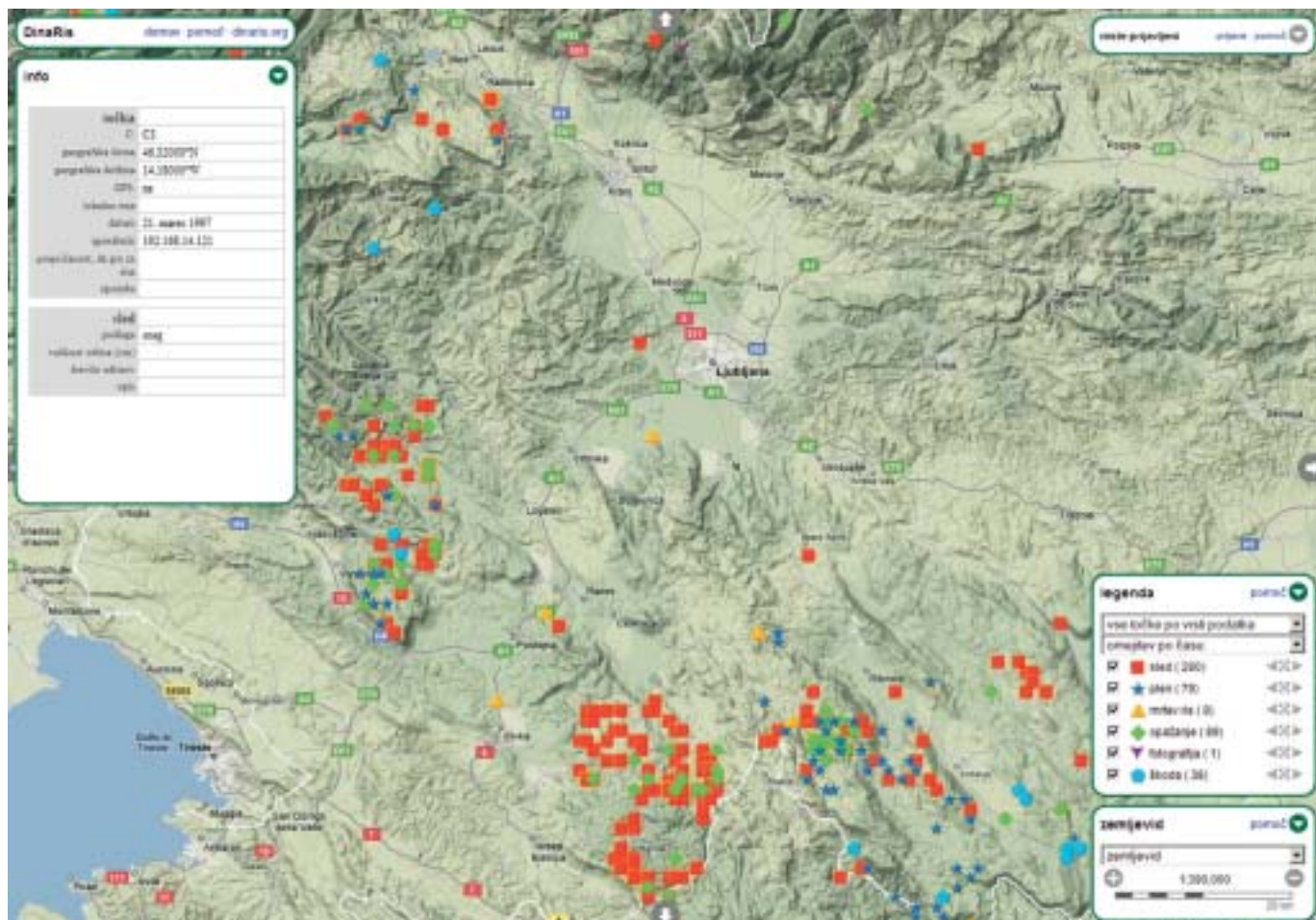
Pregledovanje podatkov

Za pregledovanje podatkov ne potrebujete uporabniškega imena – v spletni brskalnik vpišete naslov portala in že lahko vidite vse javno dostopne podatke o prisotnosti risa v Sloveniji in na Hrva-

<http://portal.dinaris.org>

škem. Trudili smo se urediti čim bolj neposreden (intuitiven) uporabniški vmesnik, da bi lahko vsakdo, tudi brez računalniškega znanja, uporabljal portal brez težav. Podatke pregledujemo prek kartografskega vmesnika in tako neposredno na zemljevidih vidimo, kje so bili opaženi sledovi risov, kje ostanki risovega plena, kje in kdaj je bil kateri ris odstreljen ali drugače izločen iz populacije, kje in kdaj je povzročil škodo na domačih živalih ... Vmesnik omogoča pregledovanje po tipih podatkov (sled, škoda, plen ...). Lahko izberete tudi obdobje, za

Portal za spremljanje dinarske populacije risa

OBRAZEC ZA SPREMLJANJE DINARSKE POPULACIJE RISA. PROSIMO, POŠILJITE PO POŠTI

Podatki o lokaciji in opaženem znaku prisotnosti risa

Datum opažanja risa / znaka prisotnosti risa _____ Kakšen znak prisotnosti risa ste videli?

videl sem risa sled plen

Lokacija (šifra kvadranta ali koordinate) _____ iztrebek drugo: _____

Lokalno ime lokacije _____

Koliko živali okoli sledi kolikih živali ste videli?

1 2 3 4 ne vem drugo _____

Opombe, dodaten opis (kaj ste videli, koliko sledi, katero vrsto živali, če ste našli risov plen itd.) _____

Koliko ste prepričani, da je dejansko šlo za risa?

zanesljivo skoraj zanesljivo

verjetno manj verjetno

Ali ste posneli fotografijo opaženega znaka/živali (obkrožite)? DA NE

Ali imate še druge podatke? V tem primeru vas bomo poklicali. DA NE

Hrbtni del dopisnice za pošiljanje podatkov o prisotnosti risa po pošti. Dopisnice bodo dobile vse lovske družine na širšem območju prisotnosti risa.

katero želite podatke izrisati, še na zemljevidu. Če »kliknete« na posamezno točko podatka, se izpišejo podrobnosti o tem podatku. Zemljevid lahko poljubno približate in premikate, tako da lahko pogledate razporeditev podatkov o prisotnosti po vsem območju risa, hkrati pa lahko približate tudi vsak posamezen podatek. Preklapljate lahko med tremi pogledi: topografska karta, teren in satelitski posnetki.

VPISOVANJE PODATKOV

Če ste videli risa ali le znak njegove prisotnosti, lahko to prek portala vpišete v bazo podatkov. Na pozdravni strani kliknete povezavo »registracija« in prikazal se vam bo obrazec, v katerega izpolnite glavne podatke o sebi in dobili boste svoje uporabniško ime in geslo, s pomočjo katerega boste lahko v prihodnje kadar koli vpisovali nove podatke v bazo in urejali svoje prejšnje vpise. Vpisovanje podatka je zelo preprosto – približajte del karte, kjer ste videli znak prisotnosti risa, in kliknite na karto. Pojavila se bo majhna rdeča »bucika«, t. j. kazalka, ki kaže mesto, na katerem boste postavili novo točko. Kazalko lahko poljubno premikate, dokler ne boste povsem prepričani, da je na pravem mestu. Če ste podatke o lokaciji dobili z GPS-napravo ali prebrali koordinate iz karte, lahko natančne koordinate vpišete ročno skupaj z drugimi podatki. Potem kliknete v meniju levo zgoraj povezavo »nova točka« in odprl se bo čarovnik za vpis podatkov. Najprej vnesete glavne podatke, kot so datum opažanja in podatki o lokaciji, nato pridejo na vrsto podrobnosti – kaj natančno ste videli. Lahko vnesete tudi fotografijo, če ste risa ali njegovo sled morda fotografirali, in pri-

pišete osebni komentar. Ob vpisanih podatkih je zabeleženo vaše uporabniško ime in pozneje lahko popravite, če ugotovite, da ste kje naredili napako.

LASTNIŠTVO PODATKOV

Podatki, vpisani v portal, ostanejo v lasti tistega, ki jih je ustvaril. Z vpisom podatka se vpiše tudi lastnik podatka, pa tudi njegova organizacija, če podatke zbira v okviru svoje službe. Vendar se z vpisom podatka lastnik strinja, da se njegovi podatki lahko uporabljajo za potrebe spremljanja dinarske populacije risa in da jih lahko pregledujejo tudi drugi.

ZAGOTAVLJANJE VERODOSTOJNOSTI PODATKOV

Zaradi takšne »odprtosti« celotnega sistema se takoj pojavijo dvomi o verodostojnosti podatkov, zbranih na tak način. Zato smo uporabili kategorizacijo podatkov, kot jo že uporablja pobuda za spremljanje stanja populacije risa v Alpah, SCALP (Status and Conservation of Lynx in the Alps). Vsi podatki so urejeni v tri kategorije. V prvo kategorijo, C1, sodijo neposredni podatki prisotnosti risa. V tej kategoriji so odstreljeni ali najdeni poginuli risi, ujeti živi risi, preverjene fotografije risa ali DNK-vzorci, katerih analiza kaže, da jih je pustil ris. V drugo kategorijo, C2, sodijo posredni podatki, kot so sledi (stopinje), opažanja in drugi znaki prisotnosti, ki jih je zabeležil ali preveril strokovnjak – oseba, ki se aktivno ukvarja s proučevanjem risa ali ki je pridobila ustrezno izobrazbo na tečaju. V tretjo kategorijo, C3, sodijo vsi drugi zabeleženi znaki prisotnosti risa. Ko po registraciji uporabnik vpiše svoje

podatke o opaženih znakih prisotnosti risa, so ti brez kategorije. Šele ko urednik baze podatkov osebno stopi v stik z uporabnikom, dobijo podatki ustrezno oznako kategorije. Na tak način zagotovimo, da za vsakim podatkom stoji človek z imenom in priimkom.

NEPOSREDNO POŠILJANJE PODATKOV O PRISOTNOSTI RISA PO NAVADNI POŠTI

Podatke o prisotnosti risa lahko pošljete tudi po navadni pošti. Vsaka lovska družina (LD) na širšem območju pojavljanja te vrste bo prejela sveženj dopisnic, s katerimi bodo člani lahko javljali opažene znake prisotnosti risa. Na vsaki dopisnici je obrazec, ki bo omogočil vpis vseh potrebnih podatkov. Ko bodo podatki prispeli, jih bomo takoj vpisali v bazo, pošiljatelju pa poslali uporabniško ime in geslo, s katerima bo do svojih podatkov dostopal prek portala DinaRis.

CILJI IN VABILO

Dober sistem spremljanja stanja (monitoring) neke živalske vrste je temelj dobrega upravljanja in prav to bi radi dosegli z našim portalom. Če bo portal zaživel in se pozneje začel širiti še na druge države, v katerih prebivajo živali iz dinarske populacije risa, bo postal temelj skupnemu čezmejnemu spremljanju stanja te vrste na ravni celotne populacije. Ker se vanj lahko vključi veliko ljudi in organizacij, bo zbranih podatkov več, hkrati pa veliko sodelujočih izboljša tudi verodostojnost podatkov. Če bomo vedeli, kje so risi in kako pogosto jih ljudje srečujemo, bo mnogo lažje sprejeti ustrezne odločitve za upravljanje s populacijo in izboljšali sobivanje risa in človeka.

Ris je pomemben del narave in morali bi narediti vse, da ga ponovno ne izgubimo. S pomočjo predstavljenega portala se lahko kdor koli, ki ga zanima problematika upravljanja s to vrsto, aktivno vključi in doda svoj prispevek. Vljudno vabljeni!

**Tomaž Skrbinšek, Aleksandra Majič
Skrbinšek, Zoran Obradović, Hubert
Potočnik, Miha Krofel, Ivan Kos**

Projekt DinaRis delno financira Evropska unija v okviru programa pobude Skupnosti Interreg IIIA Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004–2006. Organ upravljanja Sosedskega programa Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004–2006 je Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

Povratni odsun lovske puške

Pri preizkušanju zmogljivosti risanice je treba puško natančno nameriti v izbrani cilj – tarčo prek kobilice in muhe ali pa, kar je dandanes običajno, s pomočjo merilnega križa strelnega daljnogleda. Izredno pomembno je, da pri tem puško sprožimo mirno, tako da na sprožilec postopoma povečujemo pritisk blazinice kazalca, da nas strel »preseneti«. Pri tem zaradi strahu pred pričakovanim odsunom in pokom ne smemo zamažati, ponavadi kar na obe očesi, in premakniti puške. Rezultat je namreč – obvezno zgrešen strel! Čim močnejši je pri strelu pričakovani odsun puške in čim glasnejši je pok, tem bolj se začnemo bati strele, postanemo t. i. »strelplahi«. Zato mora vsak posameznik zase s poskusom ugotoviti, s katero vrsto nabojev lahko strelja zanesljivo, torej dovolj natančno in brez strahu. Za lovsko pravičen odstrel divjadi posamezne vrste upoštevajte predpisani najmanjši, še dovoljeni kaliber in maso krogle ter njeno kinetično energijo. Priporočljivo je, da pred nakupom risanice s streljanjem na strelišču ugotovimo, če nam puška ustreza v vseh pogledih.

Kaj torej povzroča povratni odsun? Kako močan povratni odsun lahko povprečni lovski strellec še prenese, ne da bi pri streljanju zaradi strahu pred njim in pričakovanim pokom zamažal, premaknil puško in zaradi tega zgrešil cilj (tarčo ali na lovu divjad)? Na kakšne načine je mogoče zmanjšati odsun?

Pri strelu sila zgorelih smodniških plinov pospeši kroglo v smeri naprej proti cilju, po tretjem Newtonovem zakonu (o vzajemnem učinku, o akciji in reakciji) pa sila enake velikosti, toda nasprotno usmerjena, potiska puško v nasprotni smeri, torej nazaj v strelčevo rame:

$$F_1 = -F_2$$

Po drugem Newtonovem zakonu je pospešek (a), ki ga dobi telo, če nanj deluje sila (F), po velikosti sorazmeren velikosti sile in obratno sorazmeren masi telesa (m), po smeri pa se ujema s smerjo sile:

$$a = \frac{F}{m}$$

oziroma:

$$F = m \cdot a$$

V mednarodnem merskem sistemu je enota za silo newton (N), to je tista sila,

Vse foto: A. Špendal

Luksuzna ročno izdelana repetirka z novim valjastim zaklepom – po vzoru Mauser 98, z vodoravnim krilcem varovalke in mehkim neposrednim sprožilcem v izjemno močnem afriškem kalibru .460 Wetherby Magnum. 32,4-gramska krogla (500 gr), premera 11,63 mm (.458 inča) – ima na ustju cevi začetno hitrost okrog 823 m/s in živo silo 10973 J. Na fotografiji je izdelek puškarstva A. Špendal.

Na repetirko je za hiter strel na blizu nameščena »express« odprta merilna naprava. Za streljanje na daleč pa je uporabnejši strelni daljnogled.

ki daje masi 1 kg pospešek 1 ms⁻². Če sta telesi prosti, velja:

$$m_1 \cdot a_1 = -m_2 \cdot a_2$$

kjer je F_1 sila, ki deluje na prvo telo z maso m_1 , in F_2 sila, ki deluje na drugo telo z maso m_2 . Vpeljemo dve novi količini, sunek sile in gibalno količino in uporabimo Newtonove zakone, da poiščemo povezavo med njima. V mehaniki je sunek sile količina, ki spremeni gibalno količino gibajočega se telesa. Po izreku o ohranitvi gibalne količine je sunek sile enak spremembi gibalne količine. Izrek o gibalni količini pove, da je skupni sunek zunanjih sil enak spremembi gibalne količine. Gibalna količina je fizikalna količina, enaka zmnožku mase in hitrosti točkastega telesa. Pri razsežnem telesu upoštevamo hitrost njegovega težišča.

Učinek povratnega odsuna »na strelčevo ramo« lahko ocenjujemo s povratno hitrostjo orožja in/ali z energijo povratnega odsuna.

Povratno hitrost orožja lahko izračunamo s pomočjo naslednje enačbe (ALBRECHT, R.):

$$m_{\text{krogla}} \cdot v_0 + m_{\text{smodnika}} \cdot v_{\text{smodniških plinov}} = m_{\text{orožja}} \cdot v_{\text{orožja}}$$

Če poznamo naslednje spremenljivke: maso krogle (m_{krogla}), njeno začetno hitrost (v_0), maso smodniške polnitve naboja

(m_{smodnika}), hitrost smodniških plinov na ustju cevi

($v_{\text{smodniških plinov}}$) in maso orožja ($m_{\text{orožja}}$), lahko hitrost orožja

($v_{\text{orožja}}$) izračunamo z rešitvijo zgornje enačbe. Hitrost smodniških plinov, ki tudi bistveno vpliva na povratni odsun, je odvisna od mnogih dejavnikov (npr.

od dolžine puškine cevi idr.). Za lovske puške ocenjujejo, da je za približno 35 % večja od začetne hitrosti krogle na ustju cevi,

$v_{\text{smodniških plinov}} = 1,35 \cdot v_0$, torej:

$$v_{\text{orožja}} = (m_{\text{krogle}} \cdot v_0 + 1,35 m_{\text{smodnika}} \cdot v_0) : m_{\text{orožja}}$$

Orožje (puška) ima zaradi povratnega gibanja kinetično energijo – imenujemo jo energijo povratnega odsuna orožja ($W_{\text{orožja}}$), ki je premosorazmerna z njeno maso in kvadratom njene hitrosti; izračunamo jo po znanem obrazcu:

$$W_k = \frac{1}{2} m v^2$$

Za naš primer torej:

$$W_{\text{orožja}} = (m_{\text{orožja}} v_{\text{orožja}}^2) : 2$$

Za praktični zgled sem pri izračunih uporabil podatke za laboracije RWS krogelnih nabojev, preizkušene v praksi (Izvilleček iz Dynamit Nobel priročnika: Wiederladen), za katere poznamo: težo (maso) krogelnih nabojev določenega kalibra, vrsto krogle, maso smodniške polnitve in izmerjene začetne hitrosti (na ustju cevi) iz preizkusnih cevi izstreljenih krogel. Vse mase (krogel, smodniške polnitve in orožja) je treba preračunati v kilograme, hitrosti pa v m/s. Če so podatki za teže (mase) krogle in smodnika podane v anglosaksonskih grainih (gr), jih je treba s pomočjo pretvornika preračunati v grame (g) oziroma v kilograme (kg), 1 grain = 0,0648 g.

Izračuni za univerzalni lovski krogelni kaliber .30-06 Springfield:

Prvi primer:

- teža (masa) puške, skupaj s strelnim daljnogledom in montažo: **4,5 kg**
- masa in tip lovske krogle: 11,7 g (TUG) = 0,0117 kg
- masa smodniške polnitve: 3,92 g = 0,00392 kg
- začetna hitrost krogle, izmerjena na ustju cevi: 830 m/s

$$v_{\text{orožja}} = (m_{\text{krogle}} \cdot v_0 + 1,35 \cdot m_{\text{smodnika}} \cdot v_0) : m_{\text{orožja}} = (0,0117 \cdot 830 + 1,35 \cdot 0,00392 \cdot 830) : 4,5 = 14,1 : 4,5 = \mathbf{3,13 \text{ m/s}}$$

in

$$W_{\text{orožja}} = (m_{\text{orožja}} \cdot v_{\text{orožja}}^2) : 2 = (4,5 \cdot 3,13^2) : 2 = \mathbf{22,04 \text{ J}}$$
 (joule, je enota za energijo).

Drugi primer:

Če si izberemo za 1 kg lažjo puško, z maso **3,5 kg**, bi se pri preostalih nespremenjenih parametrih (za isto vrsto nabo-

ja kot v prejšnjem primeru) hitrost orožja povečala na vrednost **4,0 m/s**, energija povratnega odsuna pa na **28,4 J**, kar je v primerjavi s težjo puško za okrog 29 % računsko močnejši povratni odsun.

Tretji primer:

Če pa bi se odločili za težjo puško, npr. z maso **5,0 kg**, in izbrali lažjo lovsko kroglo (KS), z maso 9,7 g = 0,0097 kg, z maso smodniške polnitve 3,53 g = 0,00353 kg, z začetno hitrostjo krogle 910 m/s, bi bila izračunana hitrost orožja:

$$v_{\text{orožja}} = (0,0097 \cdot 910 + 1,35 \cdot 0,00353 \cdot 910) : 5,0 = \mathbf{2,63 \text{ m/s}}$$

in

$$W_{\text{orožja}} = (5,0 \cdot 2,63^2) : 2 = \mathbf{17,29 \text{ J}}$$

V takem primeru bi se torej hitrost orožja zmanjšala na **2,6 m/s**, energija povratnega odsuna pa na **17,3 J**. Z najtežjo puško bi torej streljali najudobneje,

Magnaport zavora povratnega odsuna in naboj. Štiri reže, razporejene okrog ustja (angl. ports), zaradi preusmeritve dela smodniških plinov na ustju cevi za približno 20 % zmanjšajo puškin povratni odsun in tudi odskok cevi navzgor. Vgradnja je mogoča le pri enocevne orožju. Za obvladovanje povratnega odsuna puške v močnem kalibru .460 Weatherby Magnum je zavora povratnega odsuna skorajda nujna. Zaradi močnejšega poka pa je nujna (tudi na lovu!) uporaba glušnikov.

Zavora povratnega odsuna, ki jo privijemo na ustje puškine cevi, ki mora biti zato opremljena z natančno izdelanim navojem. Če povratne zavore ne uporabljamo, moramo na ustje cevi priviti zaščitno matico. Pri vsaki demontaži zavore je treba puško ponovno pristreliti, ker se lahko bistveno spremeni lega zadetkov! Proizvajalec zaradi močnejšega poka pri streljanju s povratno zavoro priporoča obvezno uporabo kakovostnih glušnikov.

manj naporno, manj »streloplaho« in zato (zelo verjetno) tudi natančneje kot z lažjo. To pa je naš glavni cilj, pa najsi gre za vadbeno streljanje, tekmovalno streljanje ali pa za streljanje na lovu. Res pa je, da si tisti, ki pretežno lovi v gorah ali je poklicni lovec, za stalno jekleno spremeljvalko na dolgih in strmih lovskih pohodih ne bo izbral najtežje različice z najdaljšo mogočo dolžino cevi. V takih primerih imata priročnost in manjša teža pač prednost pred motečim odsunom.

Za lovsko tekmovalno streljanje dajejo nekateri slovenski lovci prednost kalibru .222 Remington. Zakaj? Zaradi izredne natančnosti naboja, zaradi njegove lovske uporabnosti (dovoljen za odstrel srnjadi) in zaradi šibkega odsuna. Za 4,5-kilogramsko puško (skupaj s strelnim daljnogledom in montažnimi deli) za 3,24-gramsko RWS-kroglo (SG), s 1,49-gramsko smodniško polnitvijo, z začetno hitrostjo krogle 915 m/s, znaša energija povratnega odsuna borih 2,6 J; to je odsun, ki ga strelec praktično »ne občuti« oziroma ga pri streljanju ne moti.

Benchrest strelci na »zmernih daljavah« od 100 do 300 m za natančno streljanje za doseganje čim manjših raztrosnih krogov skupin zadetkov uporabljajo posebno natančne, težke puške z debelimi cevmi in izredno rahlo nastavljenimi sprožilci. Puške majhnih kalibrov, največ v kalibru 6 mm PPC, so opremljene s strelnimi daljnogledi velikih povečav. Strelec naslanja puško spredaj na poseben nepremičen naslon, z zadnjim premičnim naslonom pod kopitom (vrečico napolnjeno s peskom) pa natančno uravnava višino vizure. Strelji so oddani zbrano, serije so dolge. Eden od mnogih potrebnih pogojev za doseg vrhunskih rezultatov je tudi, da mora biti odsun puške tako blag, da ga strelec praktično ne občuti in da ga torej pri streljanju ne moti. V tak namen naj kinetična energija odsuna puške ne bi presežala 5 J, kar je približno trikrat do štirikrat manj, kot mora prenašati strelec z lovsko risanico »univerzalnega, srednje močnega kalibra« in zmerne teže (mase) okrog 4 kg (skupaj s strelnim daljnogledom in montažnimi deli).

Če želimo torej moteč odsun risanice (merjen s kinetično energijo odsuna ali pa s povratno hitrostjo orožja) zmanjšati na za strelca znosnejšo mejo, imamo več možnosti:

1. Kopito puške mora biti prilagojeno strelčevim telesnim meram, biti mora dovolj dolgo (zaradi potrebne očesne razdalje do okularja strelnega daljnogleda), ne sme biti preveč usločeno in opremljeno naj bo z dovolj debelo in mehko gumijasto ramensko kapo.
2. Odločimo se za ne preveč močan kaliber puške, ki pa je še dovolj učinkovit

za lov večine divjadi, ki jo nameravamo loviti.

3. V danem razponu tež (mas) krogel določenega kalibra izberemo lažjo oziroma srednje težko kroglo, seveda le v primeru, če naša puška s tako vrsto krogle tudi najbolj natančno strelja, kajti pri lovu je odločilen zanesljiv zadetek!
4. Raje se odločimo za težjo kot lažjo puško, z ustrezno dolgo cevjo – zaradi boljšega izkoristka smodniških plinov, manjšega poka in ognja na ustju cevi. Za standardne lovske kalibre, kot so .270 Winchester, 7 x 64, .308 Winchester, .30-06 Springfield ali 9,3 x 62, naj puška ne bo (brez daljnogleda in montažnih delov zanj) lažja od 3,5 kg. Priporočene teže za puške »močnih kalibrov« za afriški lov so zbrane v **preglednici**:

5. Puško opremimo z eno od zavor povratnega odsuna na ustju cevi. Zavore povratnega odsuna lahko pritrđimo na puško ali kot posebni cevni nastavek z natančno, pravokotno na os cevi nameščenimi režami oziroma krožno razporejenimi izvrtinami ali pa so izvrtine oziroma reže vrezane že v cev (npr. Blaser-jev Magnaport). Pri lovskih risanicah se za zavoro povratnega odsuna odločimo v primeru, če energija povratnega odsuna presega kritično mejo od 20 J do 25 J, kar je odvisno tudi od tega, kako zelo posameznika moti povratni odsun. V novejšem času zaradi tega afriške risanice močnih kalibrov, kot so, npr. .416 Rigby, .458 Winchester Magnum, .500 N. E., .600 N. E. in vrsto drugih, opremljajo z raznovrstnimi zavorami povratnega odsuna. Senčna stran uporabe zavore povratnega odsuna na ustju cevi pa je izjemno močan in moteč ter sluhu nevaren pok zgorelih smodniških plinov na ustju puškine cevi, kar pomeni, da bi v takih primerih ne le na strelišču,

Težka dvocevna risanica v univerzalnem afriškem kalibru .375 Holland & Holland Magnum s Holland & Holland stranskima vžigalnima mehanizmoma. Prestižno in zelo drago lovsko orožje je izdelano za premožnega kupca. Dovolj velika teža orožja zagotavlja relativno udobno streljanje. Na fotografiji je izdelek puškarstva A. Špendal.

temveč tudi pri streljanju na lovu (!) morali uporabljati glušnike. Obstajajo tudi učinkovite zavore povratnega odsuna, ki jih lahko vgradimo v zadnji del puškinega kopita. To so kratki tulci, napolnjeni z živim srebrom ali pa z volframovim granulatom. Vgradnja mora biti strokovna, da ne pokvarimo uravnoteženosti (balansa) puške.

Afriški poklicni lovski vodniki (po Ganyana) svojim klientom za vse vrste lova na afriško divjad priporočajo uporabo srednje močnih krogelnih kalibrov, kot so 7 x 57, .308 Winchester in .30-06 Springfield, ker ugotavljajo, da večina lovskih gostov zelo slabo strelja s 7-mm magnum kalibri, nobeden pa dobro s kalibri .300 magnum. Samo za lov nevarne afriške divjadi (slon, bivol, povodni konj, lev) so primerni močnejši kalibri. Kot univerzalnega za tako vrsto lova priporočajo .375 H & H Magnum ali pa 9,3 x 62. Američan B. Milek, je pre-

pričan, da za lov vseh vrst divjadi v ZDA, razen za lov medveda, zadoščajo t. i. vsestranski (angl. all-round) kalibri 7 mm in .30, vendar ne njihove »magnum izvedenke«. Preveč močan povratni odsun magnum nabojev namreč odvrča strelca od redne vadbe na strelišču. Znani boroveljski puškar in lovec Johann Fanzoj je v svoji dolgoletni in bogati lovski praksi večino srnjadi in gamsov uplenil s puško v »šibkem kalibru« 6,5 x 57 (R), le za jelenjad, divje prašiče in afriški lov na antilope in leva je uporabljal močan evropski kaliber 8 x 68 S, za odstrel slona pa težko dvocevno risanico v kalibru .470 N. E. Izkušen lovec in tekmovalni športni strelec Mitja Kersnik je v svoji petintridesetletni lovski praksi uplenil približno 600 glav srnjadi, od tega pretežno (okrog 80 %) z risanicami v kalibru .243 Winchester, .223 Remington in .222 Remington, manjši, preostali del pa s kalibri 7 x 57 in 8 x 57 IRS. Večino nabojev .243 Winchester, .223 Remington in .222 Remington je polnil sam s približno 5 % do 10 % šibkejšimi smodniškimi polnitvami od tovarniških. Prepričan je namreč, da je zanesljiv, natančen strel mogoč le s puško obvladljivega, to je šibkejšega kalibra, ki pa še mora ustrezati vsem zahtevam, ki jih za posamezno divjad predpisuje podzakonski predpis, hkrati pa tudi omogoča veliko več vadbene streljanja na strelišču. Znani lovski in orožni strokovnjak W. Osgyan meni, da je za lov srnjadi in lisic »idealno« kaliber .22 - 250 Remington, za lov težje divjadi pa .300 Winchester Magnum. Osebo tudi ne vidim nobene vzroka, da bi si bilo za naše lovske potrebe nujno nabaviti puško v t. i. kalibru magnum. »Magnomanija« vas bo minila v trenutku, ko bo treba s takšno puško tudi streljati!

Prof. dr. Mirko Tratnik

Preglednica: Priporočene teže puške »močnih kalibrov« za afriški lov

Kaliber	Priporočena teža repetirke (kg)	Priporočena teža dvocevne risanice (kg)
.300 H&H Magnum	3,6	
.300 H&H Mag. Flanged		4,0
.350 Magnum	3,8	4,2
.375 H&H Magnum	3,85	4,3
.416 Rigby	4,2–4,5	
.404 Jeffery	4,1	
.450 N. E.		5,0
.500/.465 N. E.		5,0
.470 N. E.		5,3
.458 Win. Mag.	4,5	
.460 Wby. Mag.	5,0	
.450 Rigby	4,8	
.500 N. E. (3")		5,5
.500 Jeffery	5,0	
.577 N. E.	6,4	
.600 N. E.	7,7	
.700 N. E.	9,0	

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

Če je kmečki fant zaprosil za orožni list, so na okrajnih glavarstvih imeli veliko pripomb in zahtev, pri meščanih jih ni bilo (Slovenec, 14. november 1904). Dogodek se je sprevrgel v svojevrsten politični obračun oziroma, kot so zapisali v konkurenčnem časopisu, *se je dogodek sčasoma spremenil v največje politično zločinstvo, katero je dr. Tavčar zakrivil po svojem sinu*. Pri Slovincu so dr. Tavčarju svetovali, naj bi sinu namesto puške izročil slovnico ali matematiko, potrebna pa bi bila tudi knjiga iz prirodoslovja, da bi mladenič znal ločiti divjo kozo od človeka. Za fanta bi bilo tudi bolje, da bi se namesto lova udeleževal nedeljskih šolskih maš, kar naj bi veljalo tudi za druge, vse številčnejše *gimnazijske lovce* (Slovenec, 19. november 1904).

Žrtve so bili tudi lovci. Lovec je bil lahko žrtev zgrešenega strela lovskega tovariša. Poročali so o smrtni nesreči pri lovu na zajce v Kozjem (Slovenec, 5. januar 1888). Še večkrat kot lovci sami so jo skupili lovski čuvaji. Na Krasu je lovec lovskega čuvaja obstrelil s šibrami (Slovenec, 12. januar 1910), lovec v Horjulu pa smrtno zadel čuvaja lovskega društva (Slovenec, 21. september 1912).

Za številne nesreče so bile krive žrtve same. Na Colu je zakupnik hotel s kopitom svoje puške pokončati zastreljenega srnjaka in se ob tem ustrelil (Slovenec, 19. oktober 1907). Podobna nesreča se je zgodila na Travniku. Tudi tam je želel lovec s kopitom pokončati ranjeno lisico, puška se je sprožila in strel ga je zadel v glavo. Bil je takoj mrtev (Slovenec, 26. november 1912). Poročali so tudi o hlapcu iz okolice Ilirske Bistrice, ki je puško skrival v gospodarjevem hlevu. Pri jemanju puške iz sena se je le-ta sprožila in strel ga je zadel v trebuh. Naslednji dan je umrl (Slovenec, 1. december 1906). Lovec, železniški čuvaj na Štajerskem, se je ustrelil v roko (št. 254., 8. november 1910), župnik v Komari vasi pa si je na lovu odstrelil sredinec na desni roki (Slovenec, 7. julij 1905). Obstrelil se je tudi občinski svetnik, znan kot *izvežban lovec* (Slovenec, 9. januar 1906). Jeseni 1914 se je ponesrečil znani lovec Višnjani, redni sodelavec glasila Lovca; poškodoval si je roko in moral je na zdravljenje v bolnišnico (Slovenec, 5. novembra 1914). Na lovu na gamse se je ponesrečil lovec iz Kokre. Na zasneženi poti mu je zdrsnilo, pri tem pa se je sprožila puška in strel ga je zadel v nogo. Rana je bila tako huda, da je nesrečni lovec izkrvavel (Slovenec, 16. november 1914). Včasih je nesrečam botrovalo staro in neprimerno orožje. Tako je na lovu nekemu posestniku razneslo staro puško in mu raztrgalo desno roko. V bolnišnici so mu zaradi zastrupitve morali roko odrezati (Slovenec, 15. julij 1912).

Zgodilo se je tudi, da je lovca ustrelil njegov lastni pes. Nekaj takega se je dogodilo lovcema, ki sta s čolnom lovila po Ljubljani. V čolnu sta imela psa. Ko je pes skočil, je zadel ob puško, ki se je sprožila in ranila lastnika (Slovenec, 17. april 1906). Poročali so tudi o lovcu, ki je na lovu odložil puško, vanjo se je zadel pes in ustrelil gospodarja (Slovenec, 25. maj 1907).

Nekatere nesreče so ostale nepojasnjene. Poročali so o lovcu, ki se po zabavi po končanem lovu ni vrnil domov. Predvidevali so, da se mu je zgodila nesreča (Slovenec, 6. november 1903). Lovca so našli mrtvega ob ustreljenem srnjaku, drugega v dolini Kanomlje (Slovenec, 5. november 1913).

Najhuje je bilo, ko so »nastradali« nič hudega sluteči domačini, včasih celo otroci. V okolici Bleda sta lovca streljala jerebice. Eden od njiju, posestnik in hotelir na Bledu, je namesto jerebice zadel žensko, ki je delala na polju. Rane na vratu in roki so bile tako hude, da so jo morali odpeljati v bolnišnico (Slovenec, 4. september 1902). Konec oktobra 1903 so v gozdu našli ustreljenega kočarja iz Štalarjev pri Kočevju. Komisija je ugotovila, da je bila nesreči najbrž kriva neprevidnost (Slovenec, 20. oktober 1903). Na Dravskem polju je lovec namesto zajca ustrelil petletno deklico (Slovenec, 25. maj 1906). Lovca iz Trsta je na Krasu ustrelil šestnajsletnega pastirja (Slovenec, 31. avgust 1907). Na Gorenjskem so obstrelili trgovca, na srečo pa ni bilo hujšega. Hujša nesreča se je zgodila blizu Naklega. Kmet, ki je kosil steljo, je spodil zajca iz grmovja. Lovca v bližini je kosca spregledal, streljal na zajca, kosca pa huje ranil (Slovenec, 22. oktober 1910). Prav tako je v bližini Naklega imeniten lovec obstrelil nekega posestnika v roko in nogo, pri Slovincu pa so dogodek komentirali: »*Kdor ne zna v zajce meriti, naj raje ostane doma!*«

Nekatere nesreče so bile tudi zabavne. Tako je trgovec iz Žalne šel na lov na divje gosi in imel je srečo: izsledil je tri gosi in nanje streljal brez pomisleka. Gos je obležala mrtva, dve sta odleteli. Pozneje se je izkazalo, da je streljal na svoje domače gosi (Slovenec, 15. julij 1903). Svojevrsna nesreča se je zgodila na lovu blizu Ljubljane; takrat so bili žrtve lovski psi. Tri je ustrelil zakupnik sosednjega lovišča. Pri Slovincu so dejanje ostro obsodili in zahtevali, da se ob tovrstnih dogodkih opredeli tudi društvo za varstvo živali (Slovenec, 19. oktober 1907).

Nekateri tragični primeri niso bili neposredno povezani z lovom. Znano je, da so bili priljubljena trofeja gorenjskih fantov ruševčevi krivci, ki so simbolizirali pogum. V Podborštu pri Kamniku se je mladi junak postavljal s krivci in *klical na korajžo*. Izzvani ga je močno udaril z motiko po lobanji in mu razbil črepinjo (Slovenec, 16. julij 1908).

Uplenitelju škodljive živali - v zahvalo objava v časopisu

Poleg poljskega zajca, o katerem smo že pisali, je bilo med kmečkim prebivalstvom največ hude krvi glede nezavarovanih živali. Mednje so sodile zveri, ujede, krokarji, vrane, srake, šoje in nekatere druge vrste ptičev. Za škodljive vrste ni bilo omejitve lova. Poleg lovskih upravičencev (lastnikov, zakupnikov in njihovih lovskih čuvajev) jih je na svojem posestvu lahko pokončal lastnik, na javnih mestih pa tudi drugi. Uplenitev *škodljivca* je pomenila koristno dejanje in si zato pogosto zaslužila objavo v časopisu. Največkrat so poročali o divjih mačkah, lisicah in vidrah. Posebno pogosta so bila poročila konec 19. stoletja in v prvem desetletju 20. stoletja, zatem pa je zanimanje pojenjalo. Časopisna poročila moramo jemati z rezervo, posebno za težje določljive vrste. Večkrat so pretiravali v merah, še posebno pa, ko so opisovali nenavadne uplenitve.

(Se nadaljuje.)

Generalna skupščina FACE

Na Generalni skupščini Združenja nacionalnih zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski skupnosti (FACE), ki je bila 8. marca 2008 v Bruslju, so bila obravnavana zlasti naslednja vprašanja politične, pravne in tehnične vsebine:

1. Obvestilo o vsebinski dopolnitvi Evropskih smernic za lov na ptice, katerih vsebina bo objavljena v enem od naslednjih Uradnih listov Evropske skupnosti.

2. Generalna skupščina je bila obveščena o zadovoljivem napredku pri nastajanju evropskih smernic glede prometa in uporabe orožja, kar je predvsem zasluga uspešnega lobiranja.

3. Najnovejša evropska resolucija Lov in biotska raznovrstnost je po mnenju skupščine pomemben prispevek k trajnostnemu lovu in varstvu narave. Povzetek tega je objavljen v posebni brošuri, s katere vsebino naj bi se seznanilo kar največ lovcev.

4. T. Mörner (predsednik Švedske lovske zveze), ki tudi predseduje delovni skupini Velike zveri, je poročal o sestanku delovne skupine že dan prej in poudaril **priložnost in odgovornost prispevka FACE k evropski konferenci o velikih zvereh, ki bo 10. in 11. junija v Sloveniji**. Kritično je ocenil neodzivnost nekaterih držav članic na poslani vprašalnik o velikih zvereh (medved, volk, ris, šakal, rosomah (žeruh).

5. O delu pravne komisije, ki vse pogosteje sodeluje tudi v različnih pravnih in izvedeniških mnenjih pri delovanju evropskega sodišča, je poročal njen predsednik G. Bana.

6. O delovanju delovne skupine za sporočanje ali »komuniciranje« je poročal njen predsednik D. Crofton z Irske. Osrednje področje dela je namenjeno metodam stikov z javnostjo in promocije lovstva. V razpravi se je večina zavzela za tako vsebinsko predstavitev, v kateri ne bo »krvavih lovskih prizorov«,

novljivih virov, vetrne elektrarne, gradnja cest in razvoj podeželja.

8. Skupščina je obravnavala aktivnosti na področju biotske raznovrstnosti in pogod-

Generalna skupščina FACE (2008)

kar sicer v nekaterih nordinjskih državah uporabljajo že pri delu z mladino, v srednji Evropi pa bi bili lahko učinki prav nasprotni od zelenih.

7. Sprejeta je bila pobuda za ustanovitev delovne skupine Kmetijstvo, v kateri naj bi zajeli vsa vprašanja odnosov kmetijstvo-divjad, zlasti v okviru vprašanj, ki zadevajo divjad neposredno, kot so: biološko kmetijstvo, energijsko kmetijstvo in drugi viri ob-

bo z Evropsko komisijo za dosego načela, da je znotraj območij Natura 2000 zagotovljen razumen trajnostni lov (in ribolov).

V tem okviru so poročali tudi o programu Artemis, vključno z evropskimi podatki o letnem odstrelu divjadi.

9. Generalna skupščina je podprla dosedanje in prihodnje razširjeno sodelovanje z delovnimi telesi Evropskega parlamenta, ki se ukvarjajo z

vprašanji trajnostnega lova, biološke raznovrstnosti in razvoja podeželja. Poročali so tudi o posodobitvi spletne strani FACE in nekaterih publikacijah.

10. Sprejeto je bilo zaključno finančno poročilo za leto 2007, čeprav imajo nekatere države velike zamude pri poravnavi svojih članskih obveznosti.

11. Skupščine so se udeležili predstavniki Albanije, Nemčije, Avstrije, Belgije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Španije, Francije, Grčije, Irske, Italije, Litve, Latvije, Luksemburga, Malte, Norveške, Poljske, Portugalske, Češke, Združenega kraljestva, Srbije, Slovaške, Švedske, Turčije in Slovenije.

12. Na seji Izvršnega odbora FACE, ki je bila 7. marca, je bil za enega od podpredsednikov za območje osrednje evropske regije izvoljen naš predstavnik **Blaž Krže** (Lovska zveza Slovenije).

Blaž Krže

Pregled prispevkov nacionalnih lovskih zvez za delovanje FACE v letu 2008

Lovska zveza	Višina prispevka v evrih
Albanija	3.300
Avstrija	21.000
Belgija	7.600
Bosna in Hercegovina	4.000
Bolgarija	4.000
Ciper	4.000
Češka	4.000
Črna gora	2.000
Danska	21.000
Estonija	4.000
Finska	32.200
Francija	80.000
Grčija	14.600
Hrvaška	4.000
Irska	11.000
Italija	67.000
Latvija	4.000
Litva	4.000
Luksemburg	2.000
Madžarska	4.000
Malta	4.000
Moldavija	3.300
Nizozemska	12.500
Nemčija	67.000
Norveška	16.000
Poljska	4.000
Portugalska	9.000
Romunija	4.000
Srbija	3.000
Slovaška	4.000
Slovenija	4.000
Švica	4.000
Španija	61.500
Švedska	31.500
Turčija	4.000
Združeno kraljestvo	67.000
Skupaj:	596.500

Podatki o lovcih in lovu v Evropi

Države	km ² x10 ⁷		x10 ⁶	%		
Francija	643	1.313.000	83,7	2,1	89	1,49
Nemčija	357	348.000	82,4	0,4	230	1,237
Italija	301	756.000	16,1	1,2	193	1,77
Španija	505	886.000	40,4	2,3	85	1,41
Združeno kraljestvo	245	886.000	60,8	1,3	248	1,74
Nordijska regija						
Danska	43	185.000	3,5	3,3	128	1,33
Finska	338	296.000	3,2	5,6	15	1,18
Norveška	324	196.000	4,6	4,8	14	1,21
Švedska	459	236.000	3	3,2	28	1,31
Baltijska regija						
Estonija	45	15.000	1,3	1,2	28	1,37
Latvija	65	25.000	2,3	1,2	35	1,32
Litva	65	32.000	3,6	0,8	35	1,113
Poljska	313	106.000	18,5	0,3	123	1,383
Atlantska regija						
Belgija	31	20.000	10	0,2	123	1,588
Irska	70	356.000	4,1	0,5	58	1,12
Luksemburg	3	2.000	0,4	0,5	133	1,288
Nizozemska	42	26.500	16,6	0,2	289	1,626
Centralna regija						
Avstrija	84	115.000	8,2	1,4	88	1,71
Češka	79	116.000	10,2	1,1	129	1,53
Madžarska	83	54.500	10	0,5	108	1,183
Slovaška	49	55.000	3,4	1,1	119	1,188
Slovenija	20	22.000	2	1	100	1,31
Švica	41	30.000	7,6	0,4	185	1,233
Mediteranska regija						
Ciper	9	45.000	0,8	0,4	89	1,15
Grčija	132	278.000	10,7	2,7	81	1,37
Malta	0,3	15.000	0,4	3,7	1333	1,27
Portugalska	82	236.000	10,6	2,3	115	1,43
Jugovzhodna regija						
Albanija	29	17.000	3,6	0,6	124	1,176
Bosna in Hercegovina	51	90.000	4,6	1,2	86	1,39
Bolgarija	113	116.000	7,3	1,5	64	1,96
Hrvaška	67	55.000	4,5	1,37	79	1,73
Moldavija	34	-	4,3	-	126	-
Črna Gora	14	-	0,7	-	58	-
Romunija	239	80.000	22,3	0,27	94	1,372
Srbija	88	80.000	10,1	0,7	115	1,137
Turčija	781	306.000	71,2	0,42	81	1,237

Na kratko iz tujega tiska ...

Slovaška: Državni inštitut za varstvo narave bo pripravil upravljalni načrt za upravljanje z medvedom, v katerem bo upošteval tudi lov na to vrsto. Direktor inštituta je izjavil, da na Slovaškem zdaj živi preveč medvedov glede na površino te države. Priprava upravljalnega načrta se bo začela z letošnjim štetjem medvedov. Štetje bo trajalo predvidoma štiri leta. V tem času bo odstrel medvedov dovoljen samo s posebnim dovoljenjem. V prejšnjih letih je bilo povprečno uplenjenih več kot 60 medvedov na leto; tudi letos naj bi uplenili največ 60 medvedov. Slovaška vlada navaja, naj bi v državi živel 800 medvedov. Vsak medved naj bi potreboval 2.000 ha velik življenjski prostor, po podatkih neke študije pa naj bi bil povprečen življenjski prostor posameznega rjavega medveda na Slovaškem velik 800 do 900 ha. (Jagen Weltweit Internet)

Foto: M. Křofel

rabo svinčenih šiber in vsega krogelnega streliva, ki vsebuje svinec.

(Jäger Internet)

Norveška: Pri upravljanju z losi v mestu Bodo na severu države naj bi si pomagali tudi s t. i. 'Paint-ball' puškami, ki izstreljujejo majhne kroglice, napolnjene z barvo. Pristojne oblasti so dale lovcem na voljo omenjene puške, s katerimi naj bi streljali zgolj na lose, ki prihajajo v naseljena območja. Tako naj bi lose na eni strani prepodili iz naselij, na drugi strani pa naj bi pozneje pri rednem lovu nanje lovci prvenstveno odstrelili živali, ki bi bile obarvane z barvo iz krogel. Na tak način bodo uplenili prav tiste živali, ki so s svojim prihodom v naselja povzročale težave. Pristojni organi zdaj proučujejo možnost zamenjave barve v nabojih, saj zdajšnje barve niso dovolj obstojne in se prekmalu izperejo. (Jagen Weltweit Internet)

Španija: Prvega marca je v Madridu demonstriralo približno 35.000 lovcem iz vse Evrope zaradi prepovedi uporabe svinčenega streliva (izstrelkov) v tej državi. Španski lovci namreč trdijo, da bo prepoved uporabe svinčenega streliva povzročila konec lova v tej državi. Drugače kot v Nemčiji, kjer velja prepoved uporabe zgolj svinčenih šiber pri lovu na vodno in obvodno perjad, pa naj bi v Španiji popolnoma prepovedali upo-

Južna Afrika: 25. februarja je južnoafriški minister za okolje objavil Merila in standarde za upravljanje in nadzor slonov v tej državi, ki so rezultat večletnega raziskovalnega dela in enoletne javne razprave na to temo. V bistvu se pojavlja vprašanje, kako v nekaterih predelih gospodariti z že pretiranimi koncentracijami te živalske vrste. Pri tem nastaja velik in nepremostljiv razkorak med naravovarstveniki, ki nasprotujejo vsakemu odstrelu in drugimi, večinoma prebivalci prizadetih območij, ki zahtevajo občutne redukcijske odstrele zaradi prevelikega števila slonov. Predvsem v nekaterih narodnih parkih se je številčnost slonov tako zelo povečala, da je daleč nad nosilno zmogljivostjo okolja. To pomeni, da tropi slonov zapuščajo narodne parke in povzročajo veliko škodo v okolju, še posebno na obdelanih kmetijskih površinah. Tako živi, npr., v Krügerjevem narodnem parku okrog 15.000 slonov, kar je vsaj 5.000 živali več, kot pa naj bi preneslo tamkajšnje okolje. V razpravi so dosegli rešitve, kot so: ograjevanje z žičnimi ograjami, vzpostavitev koridorjev, preseljevanje, uporaba kontraptivnih sredstev, na koncu pa tudi odstrel, če druge metode ne bi bile uspešne. Pri tem ne bodo selektivno odstrelili posameznih živali, temveč cele trope

oz. družinske skupnosti, kar naj bi opravili domači poklicni lovci. Kdaj se bodo odločili za odstrel, je strogo določeno. Najprej je potrebna znanstvena ugotovitev, da število preostalih slonov ustreza ciljem rabe okolja iz upravljalnega načrta. Nato mora pristojni ekolog izjaviti, da so bile izkoriščene že vse preostale možnosti za rešitev nastalega problema. Nato pa bo sledila točno določena procedura korakov, kako odstreliti živali, katerih uporaba v praksi se zdi izredno dvomljiva. Rezultati omenjene politike upravljanja s sloni so že povzročili številne proteste naravovarstvenikov iz mnogih držav, ki med drugim pozivajo tudi k bojkotu turizma v tej državi.

(Jagen Weltweit Internet)

Nemčija: Na Spodnjem Saškem so začela veljati nekatera nova zakonska določila, ki zadevajo krmljenje divjadi. Tako je po novem prepovedano vsakršno krmljenje divjadi s krmo, ki vsebuje hrano živalskega izvora. Tudi mešana krma, v katero je primešana krma, narejena iz toplokrvnih živali in rib, je prepovedana. Izjema je krmljenje lisic, rakunov, rakunastih psov in minkov, kjer so kot krma v uporabi lahko tudi odpadni deli divjadi, pri katerih pa ne sme biti nobenega suma na bolezen, ki je prenosljiva na človeka ali živali. (Deutsche Jagd Zeitung, 2/2008)

Rusija: Na otoku Sahalin so septembra minulega leta našli mrtvega 27-letnega nabiralca

brusnic, ki ga je ubil rjavi medved. Na truplu so namreč našli številne poškodbe, ki jih je nabiralcu povzročil medved. Strokovnjaki domnevajo, da je medved nesrečnega nabiralca napadel zaradi lakote. Minulo jesen je bila selitev lososov po rekah zelo slaba, zato so bili medvedi v takih območjih še posebno napadalni. Tudi v Sibiriji so medvedi minulo jesen ubili več ljudi.

(Pirsch, 2/2008)

Avstralija: Na otoku Tasmanija je nastala prava invazija evropskih lisic. Boj proti tej »nadlogi« bo državo stal kar okrog 43 milijonov dolarjev. Ekologi opozarjajo na ogromno ekološko škodo, ki jo tamkaj povzročajo alohtone evropske lisice med domačim živalstvom. Natančno število lisic sicer ni znano, vendar menijo da je 50 do 200 živali. Pristojne oblasti izplačujejo denarne nagrade za vsako odstreljeno lisico. Skeptiki trdijo, da lovci uplenijo lisice v Avstraliji, kjer jih je prav tako izredno veliko (približno 30 milijonov lisic) ter jih nato prinesejo na Tasmanijo, da dobijo izplačane nagrade. Ekologi tudi trdijo, da so prav evropske lisice, ki so jih v Avstralijo pripeljali konec 19. stoletja, odgovorne za izumrtje najmanj 23 domorodnih živalskih vrst.

(Pirsch, 2/2008)

Nizozemska: Po podatkih pristojnih oblasti naj bi v narodnem parku Veluwe, ki je največji strnjeni gozdni kompleks v državi, živel od 5.000 do 6.000 divjih prašičev. Ministrica za okolje je v parlamentu predlagala uvedbo krmišč za divje prašiče v parku, s katerimi bi olajšali odstrel prevelikega števila te vrste. Vendar so poslanci predlog zavrnili, češ da gre za pre malo preverjeno metodo lova. Strokovnjaki opozarjajo, da lahko na območju prej omenjenega narodnega parka živi največ okrog 800 divjih prašičev, ob večji številčnosti pa se bosta povečali škoda na okoliških poljih ter škoda v prometu.

(Pirsch, 2/2008)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

V gozdovih nekoč ...

Narava je ustvarila gozdove z drevesi širokega in igličastega listja, jih razdelila v strani severa in juga, vzhoda in zahoda, v njih kotline in grebene, hrbte in ravnine. Za ožilja jim je zarisala potoke in izvire, nadnje pa spravila oblake, da bi jih napajali z nebesnimi vodami. Popolnost gozdov je nadgradila, ko je vanje pripeljala kraljestvo živali, velike in majhne, drobne pevce, velike zveri, apolone in orle.

V začetku je bil gozd človekovo zatočišče, njegova bogata hramba pomembnosti in koristi. Potem pa ga je zaradi drugačnih potreb s sekiro in ognjem začel naganjati v strmino, odkoder se je nenehno uporno vračal in ustvarjal nova krajinska okolja.

Že v mladosti sem bil zapisan gozdovom. Prenekateri sem prehodil po dolinah in gričevju, pa v hribinah in take, ki

S pogledi sem segal v drenjanje krošenj, pa razprtja med njimi. In poslušal sem ptice in sešteval drugačnosti vrst, iskal dupla polhov in divjih čebel, razkopaval trohneče štore, da bi spoznal, kdo daje moč razkroju, da jih spreminja v rodovitnost drugim. V vsej širjavi in dalji gozdnega kraljestva sem iskal drevo, ki je edino med edinimi vesoljstva dreves.

Tiste pomladi sem jo našel. Brezpotje me je pripeljalo v njeno bližino. Uzrl sem jo v ozki jasi, odmaknjeno od drugih dreves. Spodnje debele veje so ji segale daleč, kot bi jih tiščala od sebe. Vse druge, rastoče proti njenemu vrhu, pa so se kot drobne stegujoče roke dvigale k svetlobi, k jutru in nebu.

Ko je njen koreninski pletež potegnil vodo vase in jo pognal po žilah navzgor, se je začelo odpirati listno popje v podobnosti rojstvu metuljev, prihajajočih iz predrtih predilnih ovojev. Lubje je bilo muževo, na cvetnih pecljih so se odpirale viseče mačice, z njih pa je veter nosil rumeni prah in oplajal rdečerisaste

nižja in krajša, vse širše in mrzle pa so postajale osoje.

Korak mi je zastal, ko sem s frate zaslišal gromeče oglašanje jelena v ruku. Odločno in ponavljajoče je segalo daleč v vse smeri tihega prostora in nosilo sporočilo o moči gospostva v svojem tropu in izbiranja košut, ki so na vrhuncu oploditvenega žara. Prepoznal sem ga po globokem rukanju in zato vedel, da je njegovo temno rogovje svetlih konic in v obeh vrhovih okronano ter da mu močna griva sega po vratu.

Pot k bukvi me je oddaljila od frate, da ne bi vznemirjal igre občutij nagona in strasti ob spočetjih, ki bodo znova dale začetke jelenjega rodu.

Šoje so vrešče spremljale moje korake, krekovt pa je nenehno nosil in hrambo plodove za zimo. V orumenelih huhih travah se je skrival zapozneli gabrov ded, mraznice pa so trumoma odganjale ob štorih. Kostanjeva drevesa so bila polna odprtih ježic, na hrastovih vejah pa so se drenjali dolgopecljati želodi.

Lapisan gozdovom

NIKOLAJ LAPUH

so segali v pobočja gora. Občudoval sem visoka in vitka drevesa, se čudil silakom, starim orjakom, zlomljenim in umrlim velikanom. Občudoval sem upornost vznikov, mladij in gošč, pa moč sidranih hrastov, ki so krotili ubijalske vetrove. V kotanjah so ležali kupi mravljišč. Zapuščino smolarjev so kazali bori z vraslimi, žlebasto vrezanimi smolinami, za oglarji pa so ostala črna kopišča. Ob nekaterih klancih in »ridah« so stala znamenja, skladovnice zvitega ljubja pa so čakale na vozove. Prihajal sem na planinske pašnike med gozdove, v njih stanove, poslušal zvonce čred in vriske ovčarjev. Med hojo so mi ponekod prihajali v uho udarci sekir v debela in potegi žag vanje, s planine pa sem v strmine opazoval kosce in lovce v skalne police. V visoki modrini neba se je razkazoval in izginjal gospodar nebesnega svoda, vode iz tihih izvirov pa so se zlivale v divje potoke pod globokimi skalovji.

Veliko drevesnih letnic je že preraslo branike tiste davne pomladi. Bil sem mlad gozdar, meril debeline in višine dreves, opisoval razvojno rast in njihovo moč, določal trave in praproti, gozdne cvetove, pa tla in kamnine pod njimi.

cvetove. In ptice so priletavale v veje, gnezdile in z listov obirale ušice, ki so sesale njene telesne sokove.

Ko so v jasi zrasle trave, so se mednje mešale zvončice in orlice, ivanjščice in ognjice, rumeno so se kazali primožki, le redek hostni teloh je že dolgo ugašal v travah.

Srnjad je prihajala na rožo in lisica je mladiče učila iskati, kje so polni rovi gozdnih krtic. Oglašala se je kukavica in iskala gnezda, ki bi postala rejniški dom njenemu rodu.

Vse spomladi rojeno je vraslo v poletje. Krma je vodila pisane mladiče na jaso, da so rili v travnata tla, pasla se je srnja mladež, kukavičje pastorki so zapustile rejnike, drobne pevke pa so valile v drugo. V toplih večerih so kresnice svetleče vijugale med travami, bukvini listi so postali temnejši, njeni pokončni cvetovi pa so se spremenili v mehke ježice.

Ko sem znova prihajal k njej, je resa že odcvetela, ob poteh pa je svečnik svoje dvoredne liste krasil z modrimi cvetovi. Praproti so porjavele in polegale, drevja javorjev in brestov pa so gorela v barvah jeseni. Sončeva pot je bila vse

Pot me je pripeljala do jase, kjer sem jo zagledal. Bila je kot mati gozda, stojiča v vsej svoji razsežnosti, oblečena v prelivajoče rumeno rdeče barve, med listi pa okrašena z nepreštetimi okraski, v katerih so se rodila semena pomladne kalitve. Ko sem stopil do nje, sem kot v pozdrav z dlanjo potegnil po gladkem lubju, ki je gostilo lišaje. S spodnjih vej pa sem natrgal nekaj listov s šiškami hrčic, s katerimi sem na poti domov oponašal temnogrelega jereba.

Na Miklavžev večer je začelo rahlo snežiti. Zjutraj me je že vleklo v zimski gozd za pogledi padajočih snežink v zelene krošnje smrek in med gola vejevja listnatega drevja.

Stopil sem na zasneženo gozdno pot, hodil in se spotoma ogledoval za sledmi, postajal ob jaslih, polnih detelje, vejnikov in natja. Tu in tam je bil podrt tudi jelov koš, do katerega so bile že v tistem jutru vidne srnje stopinje. Ko sem prišel po poti izza ovinka, je pod hrasti prašičja družina brezskrbno rila za želodom v sneg. V sveži belini so bili ozimci videti še temnejši, stara pa je nenehno tiho rohljala, da jih je držala v svoji bližini. Stal sem med redkimi snežinkami, gledal in že v drugo preštel počasi se pre-

mikajoče temne postave. Prizori, ki se malokdaj ponudijo, ne trajajo. Rahlo pihajoč veter je mednje znosil moje vonjave. Krma je dvignila glavo, zaslišal sem še neznan glas in trop se je divje pognal v kritje goščave.

Gozd je bil oživiljen. V dalji sem slišal kvavkati lisjaka, sveža, še nezapadla sled kune pa je križala mojo pot. Majhna jata dolgorepih sinic se je glasno gnala skozi krošnje smrek, se obešala na veje, iskala in obirala in že je bila ob potoku v krivenčastem jelševju.

Le dober streljaj sem bil še oddaljen od moje znanke. Pospešil sem korake, da bi jo v njeni zimski podobi objel s pogledom.

Postal sem ob robu jase. Velika jata severnih ptic se je kot oblak dvignila s krošnje in znova počasi sedala vanjo. Mati gozda je bila oblečena v posušeno listje in varovala popje pred mrazom, nanje so sedale snežinke, lačne ptice pa so jih otresale, ko so pobirale semena iz odprtih olesenelih čaš. Nisem jih motil. Obrnil sem se, odšel in hodil skozi gozd, postajal in vase spravljaj dano spokojnost. Gledal sem v neizmeren prostor nenehnosti, v dejanja spreminjanj, v vidanja nehanj in upornost začetkov. Ko

sem stal v svoji sledi sredi največje stvaritve, sem oči napajal s podobami in sluh s tihoto, čutil mrzav in čistil misli.

Vrnil sem se na pot, po kateri sem prišel. Sneg je polnil sled in bila je komaj še opazna. Po njej sem se vračal domov, snežinke pa so tiho pokrivalo gozd s snežno odejo ...

... in v gozdovih danes

Zadnja desetletja so surovo zaznamovala gozdove. Čas je odtekal in puščal neustavljivo spreminjanje idilike v kruto resničnost prihoda skrunilcev in pošastne tehnologije.

Po dolgih letih sem prišel v osrčje petelinjih rastišč, kjer sem nekoč poslušal najlepše pevske predstave. Pa nisem slišal nobene, ker so tam rohneli stroji, kopali in tiščali ter teptali črno gozdno zemljo, tovornjaki pa dovažali kamenje in pesek, ki so ga rineži razgrinjali in z valjarji tanjšali debele plasti.

Oddalжил sem se ... in razmišljal o gozda usodi. In hodil. Ob poti ni bilo več spominskega znamenja, zamenjala ga je tabla prepovedi vstopa v prostor gozda za njo. Zopet nekje drugje je bil gozd obdan z žico, pri 'na črno' zgrajenem

vikendu je rasla velika aloa, pa manjša palma in oleandra, ob njima pa živo obarvana palčka v svoji naravni velikosti. Nad vsem pa je s shrljivim spletom vihrala pozabljena državna zastava.

Koder sem hodil, nisem več slišal udarcev sekir v debla in potegov žagvanje ter rukanja jelena v jutranji gozd. Le motorne žage so rjovele in velike jeklene pošasti so morale po vzniku in mladju, se z rezili vžirale v debla, jih klestila in rezala, pa žagala in vlačila. Kupov konjskih fig ni bilo nikjer, le odpadna olja so vpijala tla in razlita nafta se je stekala v mahove. Namesto mravljišč sem srečeval kupe smeti, namesto oglarskih kop in črnih kopišč so bila po piknikih ugasla ognjišča z nedogorelimi poleni, nanje nametanimi pločevinkami, platenkami, kostmi in ribjimi skeleti.

Po vseh razočaranjih in grdih spoznanjih sem znova odšel v gozd. Potreben sem bil počitka in sprostitve, predvsem pa pozabe, kaj počenjamo z njimi. Napotil sem se na prežo, na večerni lov. Sonce je kmalu zašlo, pregledoval sem jaso in ob Marijah se je oglašil večerni zvon. Tri rdeče lise so vstopile na jaso ... Prav takrat je privijala horda vesoljsko opremljenih motoristov, ki so se

LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO

gnali v strmino in nazaj v ravnino, se znova vračali in ubijali tihoto in mir. Glasno sem preklel predstavo, njene igralce in varuhe reda, ki niso kos, da bi preprečili takšna dejanja.

Prišlo je poletje in po umišljeni mir sem se napotil na zapuščeno planino. Spomnil sem se, da smo nekoč na njej v počastitev praznika dneva borca prižgali lovske kresove. Ob prijetnem druženju smo se veselili in obdajala so nas občutja tovarštva in prijateljstva, pa da cenimo praznik, posvečen tistim, ki so izbojevali svobodo, in tistim, ki se iz gozdov nikdar niso vrnili domov.

Ko sem se razgledoval po planini, je bila tako čudno prazna in pusta, brez pastirjev in zvônc. Trava ni bila popasena, ob zapuščenih stajah pa je rasla goščava kopriv in strupenih čmerik. Sédel sem na prag pozabljenega stanú in se zazrl v pobočje gore. Črtena so bila prazna, brez *senosekov* in orel ni preletaval njegove širokega oplečja pa tudi gamsi se niso pasli. Kmalu sem opazil, da so kosce zamenjali glasni 'planinci,' orle v zraku krilati zmaji in gamse tropič zgubljene drobnice.

Tudi tokrat sem se vračal razočaran. Ne po poti, po stezi. Spotoma sem pobiral raznotero drobno navlaklo in ugotavljal, kaj vse jemljejo s seboj na pohode ljubitelji toliko opevane neokrnjene narave.

* * *

Z jesenjo so se začeli skupni lovi. Ki smo se zbrali na prvem in poslušali lovovodjo kje, kaj, koliko in vse drugo,

povezano z namenom, so v območje lova trumoma vozili avtomobili. Bili so nabiralci kosta in gob, ki so ob nabiranju s koli tolkli po drevesnih deblih, jih poškodovali, jim zadajali rane in odvažali polne avtomobile čez mero nabranih gozdnih plodov, ki jih je narava namenila divjadi. Tudi gobe so zagnano rasle in so jih iz zemlje pulili naši in Lahi. Vse čez mero. Vse, do zadnje. Strupene in neznane so razbrcali in pohodili, da bi kot opozorilo ležale okoli svojih nastankov.

Čas je tekel in počasi vlekel zimo za sabo. Pozne zeli so pomrznile in srnjad je bila že zbrana v tropiče. Polhi so se pospravili v dupla na spanje in lisicam se je že kazal cvet na zimskem odevalu.

Še pred zapadlim snegom sem hotel priti do bukve. Hodil sem mimo zaukazano praznih srnjih jasli, na krmiščih za vabljenje prašičev pa sem prešteval ostanke »oštarijskih« pic, ocvrtega krompirja in še vsega drugega, kar ne sodi v prašičji prehranski izbor.

Hodil sem in razmišljal: »Je res, kar vidim? Je sploh res, kar počenjajo?« In se vprašal: »Kam plovemo?«

Že sem zagledal bukev, žalostno materal posiljenega gozda. In tudi ob njej sem že bil. Kot v pozdrav sem z dlanjo potegnil po njeni koži. Že otip mi je povedal, da ni več odeta in kratke hrapave lišaje. Zamenjali so jih kisli mahovi. O, drevo, lišajev ni več, ker je zrak, ki ga dihaš in te hrani, strupen in ti jemlje življenjsko moč. Slabiš in vsi tvoji s teboj daleč naokoli. Povsod. Pa vaša

sidra vas iz žejnih tal preveč skromno napajajo s solmi in vodami, ki se vse globlje odmikajo žejnemu koreninju. Tudi nebó je vse bolj suho in sonce vse bolj žge skozi temne luknje zginulega ozona. Dlje, ko bo žeja pod vami, in dlje, ko vam bo sonce žarelo v liste, bo zginevala vaša moč in postali boste premaganci rojev krilatih napadalcev.

Zimsko nebo je začelo temneti in severni vetrovi so se začenjali gnati skozi krošnje. Mrzli in vse močnejši so sejali ledena semena zime v spokojnost spečega gozda. Huda ura je postajala vse hujša, surova in neprizanesljiva. Veje so ječale kot prenapete strune in drevje se je globoko upogibalo v vetru.

Verjel sem v kljubujočo moč drevesa. Stal sem za njegovim ščitom, se pritiskal obenj, pripiral oči in skušal vetrovo moč. Kot krike sem slišal zlome smrek, kot topo bobnjenje padajoča drevesa in v ječanju poleglo grmovje. Z bliskom je moč groma poslala žarečo kačo v telesje hrasta in ga razklala. Preblisnila me je misel, da so glasovi zlovesče očitajoč krotot Črtov in Besov, zlih duhov, poslanih od nebesnega boga, da bi zastrašujoče opomnili našo vest za storjena početja.

Ko je jeza Narave odjenjala v svoji moči, sem stopil izza drevesa.

Ves čas sem stopal čez odlomljene vrhove in ležeča debela, se oziral v krne mladega smrekovja in tožil vetrove.

Ob koncu poti se je pred menoj odprla vas. Strehe so bile bele in nad njimi se je čez slemena begajoče odpravljal dim proti večernemu nebu ...

Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih

Kakšen bo »A-odstotek«?

Ob spremembah Zakona o divjadi in lovstvu smo že pisali. Že leta 2004 je, podobno kot za druge dejavnosti, zakon predvidel tudi podelitev koncesij. Priznati je treba, da je že skrajni čas za ureditev razmerij na področju varstva in gojitve divjadi, vendar zopet ne za vsako ceno. Na tem področju je treba doseči širši konsenz.

Ob spremembah lovskega zakona je MKGP oziroma Vlada v obrazložitev sprememb zapisala:

»Sprememba prinaša poenostavitev izračuna koncesijske dajatve, ki so je dolžni vsako leto plačevati upravljavci lovišč – koncesionarji. Višina koncesijske dajatve za posamezno lovsko družino se določi za koncesijsko obdobje, plačevale pa jo bodo LD vsako leto. Osnova za izračun koncesijske dajatve je petletno povprečje letnih prihodkov od lovnega turizma in prodaje divjačine, ne pa tudi dohodek iz društvenih dejavnosti. S tem se postopek izračunavanja zelo poenostavi, razmerje med posameznimi LD pa je pravičnejše, saj koncesijska dajatev zajema prihodek od divjačine in prodanih trofej v okviru lovnega turizma. Koncesijska dajatev za posamezno lovišče pri tem znaša najmanj 10 % od petletnega povprečja letnih prihodkov, ki ga za posamezno lovišče za celotno koncesijsko obdobje izračuna Zavod za gozdove Slovenije.

Zaradi sistema podeljevanja koncesij tudi s temi spremembami in dopolnitvami ZDLov-1 pričakujemo dohodke v proračun Republike Slovenije; predvidoma že v letu 2008. Kljub poenostavljenemu načinu izračuna koncesijske dajatve pa bo višina prihodkov ostala na ravni osnovnega zakona; približno 500.000 €. S tem, da tokrat skladno z odločbo Ustavnega sodišča in veljavno zakonodajo na področju varstva okolja, del prihodkov poleg integralnega proračuna Republike Slovenije, pripada tudi občinam. Posamezna občina prejme sorazmerni del pripadajoče koncesijske dajatve glede na lovno površino lovišča, ki leži v tej občini.

»Povprečna lovna družina bo iz naslova koncesijske dajatve letno plačevala 1.300 €. Če celoten znesek delimo s številom uradno registriranih lovcev (po podatkih Lovske zveze Slovenije), pomeni koncesijska dajatev približno 23 € letno na posameznega lovca.«

Že ob spreminjanju določbe je Lovska zveza Slovenije nasprotovala spreminjanju določb člena, ki ureja izračun koncesijske dajatve, in to iz preprostega razloga, ker Ustavno sodišče ni razveljavilo te določbe. Vendar je dejstvo, da so bile spremembe sprejete, zato je izračun treba pripraviti v skladu z veljavnimi določbami zakona.

Na zvezi smo bili prijetno presenečeni, ker smo bili z razliko od sprejemanja novele lovskega zakona povabljeni k sodelovanju že pri pripravi osnutka uredbe. Tako bomo lahko neposredno izrazili svoje predloge oziroma pomisleke ob nastajajočih rešitvah. Ne glede na to, da osnutek Uredbe predvideva, da se bo prvo koncesijsko obdobje začelo s 1. januarjem 2009, časa ni ravno na pretek. Osnutek Uredbe smo namreč dobili konec marca letos. Tako kot je v navadi za našo lovsko organizacijo, je bil osnutek posredovan v lovske vrste in smo pripombe zbirali do 21. 3. 2008. Prvi sestanek je bil na MKGP 25. 3. 2008.

Člani, ki so imenovani v skupno komisijo, lahko zastopajo le izoblikovana stališča organizacije, ki jo predstavljajo. Ob vseh pripombah LZS, ki niso vsebinske narave, je bilo na naslednjem sestanku, 7. 4. 2008, hitro doseženo soglasje o njihovem upoštevanju. Vedno pa se zatakne na stopnji, ko se izkaže, da imamo različne organizacije in njihovi predstavniki nasprotujoče si interese.

Na prvem mestu je seveda višina koncesije. LZS meni, da je lahko ob prvi podelitvi ta znesek le minimalen in da predstavlja 10 % od zakonsko določene osnove. Argument za to je v prvi vrsti skupni interes države in lovcev, da ohranimo doseženo stanje na področju gojitve in ohranjanja divjadi v Sloveniji. Tak interes države zagotovo obstaja, saj nas je Ministrstvo za okolje in prostor samo povabilo k podpisu deklaracije o biotski raznovrstnosti (Countdown, 2010), da drugih aktivnosti države na tem področju niti ne naštevamo.

Naslednji argument za 10 % delež je tudi dejstvo, da lovci dolga desetletja vlagamo ves prihodek, pridobljen iz lovišča, nazaj v lovišče. Delovanje organov društva pa veseskozi financiramo iz članarine. Na Hrvaškem se je izkazalo, da ni mogoče zaslužiti v lovstvu. Nekaterim najemnikom lovišč je to sicer res uspelo, vendar na škodo divjadi; prazna lovišča zdaj vračajo državi, ki jih ponuja nekdanjim lovskim družinam!

Menim, da bodo na naši strani pri tem vprašanju tudi predstavniki kmetov. In to iz preprostega razloga: več kot bo lovsko družina plačala za koncesijo, manj ji bo ostalo za plačilo škode od divjadi, kar pa gotovo ni v interesu kmetov.

V osnutku je namesto številke zaenkrat določeno »a-%«. Ob zaključku usklajevanja naj bi delovna skupina tudi določila ta odstotek. 10 % pa ne bo dokončno določenih na usklajevalnem sestanku skupine. Moje osebno mnenje je, da bo ta odstotek določen šele v usklajevanju oziroma na seji vlade, ki bo sprejela to uredbo. Zagotovo boste o tej številki obveščeni vsi slovenski lovci. Kot kaže, bo uredba sprejeta še pred jesenskimi volitvami. Nam bo odstotek v korist ali škodo, bomo še videli.

Rešitev, ki jih je določil Zakon o divjadi in lovu, v Uredbi ne moremo spreminjati. Prav pripombe pravnikov iz Statutarno-pravne komisije LZS zahtevajo, da Uredba dosledno spoštuje rešitve v zakonu. Tega načela pravne države se bomo morali vsi upoštevati, če želimo, da bo Uredba sprejeta z odobravanjem, sicer pa obstajajo tudi možnosti, da se jo razveljavi. Za lovce je koristno, da imamo v svojih vrstah dobre odvetnike in pravnike, ki so pripravljeni delati v okviru naše komisije.

V okviru uredbe se lahko pogovarjamo, kako bomo pridobili podatke za pošten izračun osnove za koncesino. Lovske družine smo zavezane, da na leto oddamo poročila na AJPEŠ. Zavedati pa se je treba, da v poročilu žal pri nekaterih LD niso prikazani samo prihodki od prodane divjačine v primeru, da LD opravlja še katero drugo pridobitno dejavnost. Vendar menim, da je to mogoče rešiti s pomočjo LISJAKA. Da bi prišli do realne številke, je treba vnesti prihodek od prodane divjačine in lovnega turizma. Glede na to, koliko podatkov moramo v LD že sedaj vnesti za odstrel divjadi, nam verjetno ne bo težko vpisati še to številko. V našem interesu je, da so podatki natančni. Če kdo dvomi v našo poštenost, ima vedno možnost preveriti podatke.

Sestanek komisije LZS za organizacijska in pravna vprašanja je bil 17. 4. 2008 v prostorih LZS. Do 16. 4. 2008, ko je bil sklican tudi UO LZS, so se znotraj LZS še zbirale argumentirane pripombe na osnutek Uredbe. Potem pa so bile vse pripombe natančno proučene na tej komisiji, nakar smo pisne pripombe že drugič posredovali na osnutek uredbe. V sredo, 23. 4. 2008, je bil na sedežu MKGP tretji usklajevalni sestanek predstavnikov ministrstva, Kmetijsko-gozdarske zbornice, Zavoda za gozdove Slovenije, inšpektorata za lovstvo in ribištvo ter LZS.

Kakšna bo dokončna oblika osnutka Uredbe, vam ob pisanju te informacije za lovce ni mogoče odgovoriti. Kakšne rešitve bodo sprejete, je dejansko težko predvideti. Zagotovo bodo morale biti v skladu z zakonom in iz njih se bo moralo odražati priznanje lovcev za dosedajni trud pri ohranjanju divjadi in njenega naravnega okolja ter za uspešno dosedanje gojitev.

Širša javna razprava naj bi se začela, ko bo osnutek objavljen na spletnih straneh MKGP in bo uredba prešla v medresorsko usklajevanje. Takrat jo bomo objavil tudi na prenovljeni spletni strani LZS, kjer bomo pojasnili, katere naše argumente smo lahko uveljavili in kateri so bili zavrnjeni ter zakaj.

Kot vsi vemo, bo uredbo sprejemala Vlada. Zavedajmo se, da dokler ni sprejeta, se lahko še marsikaj spremeni. Upati je le, da končno v korist divjadi!

Lado Bradač,
podpredsednik LZS

Lovska pesem in rog povezujeta vse slovenske lovce

5. srečanje koroških lovskih pevcev in rogistov

Koroška, dežela klenih, prijaznih in gostoljubnih ljudi in vsestranskih lovcev, ki jo je že pred več stoletji dodobra zaznamovalo rudarstvo, jeklarstvo in gozdarstvo, je spet opozorila nase. Za ponovno presenečenje na tej in oni strani Pece in tudi v Furlaniji - Julijski krajini - Doberdobo so tudi tokrat poskrbeli člani Koroške lovške zveze s svojo lovsko kulturno prireditvijo.

V Mislinjski, Mežiški in Zgornji Dravski dolini, kjer je sicer doma tudi bogato razvejana pevska kultura, saj so Korošci znani kot dobri pevci, je vsako leto temu primerno organizirano veliko pevskih prireditev. Sobota, 15. marca, je bila tozadevno še posebno pestra. V Dravogradu je bilo že 36. pevsko srečanje od Pliberka do Trabekra, v slovenjgraškem kulturnem domu pa 5. srečanje koroških lovskih pevcev in rogistov. Čeprav je bila prireditev na predvečer krščanskega praznika, cvetne nedelje, ki med drugim pomeni tudi prebujanje narave, lovsko pevsko srečanje ni bilo nič bolj v senci. Tudi zato ne, ker sta bila pokrovitelja srečanja Koroška lovška zveza in Mestna občina Slovenj Gradec ter kot soorganizator LD Slovenj Gradec. Letošnje koroško lovsko-kulturno prireditev so uspešno organizirali v čast 100-letnice organiziranega lovstva na Slovenskem.

Slovenj Gradec, imenovano tudi mesto Glasnik miru, v katerem se je 13. marca 1860 rodil **Hugo Wolf**, slovensko-avstrijski skladatelj, je bilo tisto marčevsko soboto lovsko obarvano. Kako tudi ne bi bilo, saj so se vabilu na tradicionalno srečanje odzvale vse povabljeni lovski glasbene skupine in tudi nekaj gostov. To samo potrjuje, da lovski pevci in rogisti potrebujejo taka srečanja, in sicer ne samo zato, da njihovo petje in igranje lahko ocenijo tudi drugi, ampak zlasti zato, da se po dolgi in pusti zimi lahko ponovno srečajo s svojimi dolgoletnimi lovskimi in glasbenimi prijatelji. Drugim ljubiteljem lovške kulture pa taka srečanja veliko pomenijo za dobro počutje in so paša za dušo.

Kar pomeni za Ljubljano Cankarjev dom, za Slovenj Gradec

Letošnje srečanje koroških lovskih pevcev in rogistov v Slovenj Gradcu je začelo več kot 50 združenih pevcev.

gotovo pomeni njen večnamenski Kulturni dom. Na lepem, lovsko okrašenem odru, kjer sicer potekajo najpomembnejše slovenjgraške kulturne prireditve in

prostoru, še posebno pa na Koroškem in tudi v zamejstvu, ni treba posebej omenjati. To so s svojo prisotnostjo dokazali predsednik LZ Slovenije mag. **Srečo**

Nastopom pevcev in rogistov so z velikim zanimanjem prisluhnili tudi (od desne) **Janez Švab**, **Alen Bukovnik**, **Jure Šumečnik**, **Srečo in Zlatka Krope**, **Dušan Leskovec** in **Jože Samec**.

srečanja, so se predstavili *Lovski oktet Podgorje*, ki ga vodi **Tone Gašper**, *Lovski oktet LD Prežihovo - Kotlje*, ki ga vedno bolj vneto vodi 83-letni **Mitja Šipek**, *Lovski oktet LD Peca - Mežica*, ki ga vodi **Jože Grauf**, *Rogisti LD Muta*, ki jih vodi **Andrej Pungartnik**, *Savinjski rogisti*, ki jih vodi **Feliks Srebot**, *KUD Pohorski rogisti*, ki jih vodi **Mojca Zupan**. Letos prvič sta se pevskega srečanja udeležila tudi *Pevski zbor Kluba prijateljev lova Koroške*, ki jih vodi **Clavdija Ogriz**, in *LPZ Društva slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine - Doberdob*, ki jih vodi **Herman Antonič**.

Da tradicionalna koroška lovška glasbena prireditev nekaj velja tudi v slovenskem lovskem

ko **F. Krope**, ki se je srečanja udeležil s svojo soprogo, **Dušan Leskovec**, predsednik (KLZ), **Franc Praznik**, strokovni tajnik KLZ, **Dušan Kudernovsky**, predsednik Komisije za izobraževanje in lovsko kulturo pri (KLZ), **Jože Samec**, član UO LZS, lovski inšpektor **Drago Križan**, **Mirko Kumer**, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca, dr. **Evgen Malalan**, predsednik Društva SLFJ-K Doberdob, člani UO KLZ, starešine koroških lovskih družin ter številni koroški lovci in ljubitelji zelene bratovščine, ki cenijo kulturo. Považljivo sta se odzvala tudi župan Občine Črna na Koroškem **Janez Švab** (tudi lovec) in **Alen Bukovnik** župan Občine Radlje ob Dravi ter podžupan Mestne občine Slovenj Gradec **Jure Šumečnik**.

Kako ponosno je več kot 50 lovskih pevcev, ki jih je vodil **Tone Gašper**, tudi dobitnik posebnega priznanja LZS ob 100-letnici, združeno zapelo neuradno himno slovenskih lovcev *Pozdravljeni nam lovci vsi ... Lovsko - halo, halo, halo, tra, ra, ra ...* in koroško narodno *Moj pobič je furman*. Pevci so si tokrat res dali duška. Tudi združeni rogisti, ki jih je vodil **Andrej Pungartnik**, so lepo in sproščeno, kot da skupaj igrajo vsak dan, z lepimi melodijami popestrili lovski večer. Lovska pesem in melodije lovskih rogov so dodobra ogrele slehernega poslušalca, pa tudi nastopajoče. Lovska pesem in rog sta ponovno in še bolj povezala ter utrdila lovsko glasbeno družščino.

Glasbeni lovski večer so z dobrim petjem in igranjem izjemno popestrili prav samostojni nasto-

Predsednik **S. F. Krope** v sproščenem pogovoru z (z desne) **M. Kumrom**, dr. **E. Malalanom** in **D. Leskovecem**.

pi lovskih pevcev in rogistov. Res je bilo edinstveno in nepozabno. »Akapelo« srečanju pa so nedvomno dali pevci z avstrijske Koroške. Njihovo ubrano petje je presenetilo in navdušilo tudi marsikaterega poznavalca zborovskega petja, ki jih na srečanju ni manjkalo. Nad uspehim lovskim večerom je bil še posebno ponosen predsednik organizacijskega odbora **Dušan Leskovec**. V pozdravnem nagovoru je posebej poudaril, da KLZ ne delajo prepoznavno in veliko samo prizadevni koroški lovci in funkcionarji, ampak tudi lovski pevci in rogistri in drugi, ki tako ali drugače gojijo lovsko kulturo. Tudi predsednik S. Kropce, ki je koroške lovce tokrat prvič obiskal kot predsednik LZS, je v svojem nagovoru med drugim dejal: »Čeprav je Koroška lovška zveza bila ustanovljena šele pred nekaj leti, je v svojem kratkem delovanju in poslanstvu pokazala, da je napredna in ambiciozna, zlasti pa prepoznavna s svojo bogato lovsko kulturo. Zato je KLZ s svojimi pevci in rogistri lahko še kako za vzor ostalim območnim lovskim zvezam, kako pomembna je v sedanjem času za povezovanje ter za pravo lovsko tovarišijo in družabnost prav lovška glasbena kultura.« Podžupan slovenjgraške občine **Jure Šumečnik** pa je v svojem nagovoru dejal: »Stoletna tradicija slovenskega lovstva ni zgolj šport ali nekakšna rekreacija v naravi. Je odgovorno poslanstvo: skrb za okolje, naravo in divjad. Je tradicija lovske družabnosti in zelene bratovščine, ki jo negujejo lovski pevci in rogistri.«

Sproščeno lovsko glasbeno srečanje, program in scenarij prereditve je napisal **Franc Rotar**, referent za lovsko kulturo pri (KLZ). Program je povezano vodila postavna domačinka **Mira Jeromel**, sicer novinarka Koroškega radia, ki skrbi za kmetijske oddaje, v katerih je mnogokrat slišati tudi o koroških lovcih. KLZ je ob letošnjem srečanju udeležencem podelila lične pisne zahvale. Poleg vseh nastopajočih skupin so jih prejeli: Mestna občina Slovenj Gradec, LZ Slovenije in LD Slovenj Gradec. Pevci in rogistri ter gostje pa so dali letošnjemu snidenju »piko na i« ob kozarčku vina v Gostišču Kovač in Podgorju. **Dobrodošla Občina Črna na Koroškem leta 2009, na 6. srečanju koroških lovskih pevcev in rogistov!**

Franc Rotar

Sejem Lov in ribolov v Celovcu

Uspešna predstavitev LZ Slovenije

Po letu 2006, ko je bil na celovškem sejmišču zadnjič organiziran sejem Lov in ribolov, ki je nedvomno največji med podobnimi sejmi v prostoru Alpe-Jadran, je bil v Celovcu letos od 28. do 30. marca v povsem novi podobi spet sejem Lov in ribolov. Na 10.000 m² veliki razstavnici površini se je predstavilo več kot 200 domačih in tujih razstavljalcev. Poleg LZ Slovenije in Ribiške zveze Slo-

Foto: F. Rotar

Za pravo lovsko vzdušje so z lepim petjem poskrbeli mežiški lovski pevci.

venije smo na sejmu opazili tudi nekaj razstavljalcev iz Slovenije, Srbije, Madžarske, Slovaške, Italije in celo iz Mongolije.

Na letošnjem sejmu so se v lepo urejeni lovski razstavnici dvorani poleg lovskih organizacij predstavili tudi številni izdelovalci sodobnega lovskega orožja in optike, preparatorji, prodajalci lovskih oblačil in opreme, rezbarji, slikarji, izdelovalci gamsjih čopov in organizatorji lovnega turizma ter kinologi. Letos prvič se je z nenavadno predstavitevjo predstavil tudi Klub irskih setrov. Tudi avstrijski ribiči in prodajalci terenskih vozil, ki so po mnenju avstrijskih sodobnih lovcev že skoraj obvezna za uspešen lov, so imeli svojo razstavno halo.

Da se je na letošnjem sejmu res dogajalo nekaj novega, je bilo videti na mnogih mestih. Bilo je tudi nekaj novih sejmskih prireditev, ki jih na treh prejšnjih ni bilo. Tako je tokrat v okviru sejma potekalo **1. mednarodno tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja**. LZ

Slovenije so več kot odlično z osvojenim **3. mestom** zastopali **Jože Gril, Pavel Nared in Jure Škulj**. Tudi strokovna priprava in varna postavitve visoke lovske preže je bila zanimiva ne le za lovce, ampak tudi za druge obiskovalce. Veliko zanimanja je bilo za turnir v dvoranskem laserskem streljanju na glinaste golobe.

Tudi LZ Slovenije, ki se je na celovškem sejmu predstavila sploh prvič, je svoj razstavnici prostor opremila privlačno in zanimivo. **Marjan Fortin, Mitja Kersnik, Igor Pičulin in Franc Rotar** so se brez dvoma izkazali. Ni kar tako v tako kratkem času

prevzeti ureditev še kar velikega prostora! In vendar jim je uspelo. LZ Slovenije se je predstavila v lepi luči, ne kičasto in ne bahavo. Prostor so krasili: stanovski znak in slovenska zastava, nov prapor LZ Slovenije, lepe slike z lovskimi motivi **Igorja Pičulina**. Obiskovalcem so bile na voljo razne lovske tiskovine: izvodi Lovca, monografija Sto let v kraljestvu Zlatoroga, knjižica Sledi – sesalci in zgibanka Lovstvo, lov in lovci, stiskana na novo v nemškem jeziku. Da je v Sloveniji doma medved, s katerim so še kako zaznamovani in prepoznavni Slovenija in njeni lovci, smo to dokazali tudi v Celovcu, in sicer z nagačenim medvedom v naravni velikosti, ki je bil v našem razstavnem prostoru. Preparat sta na avstrijsko Koroško dostavila **Danilo Lihtineger** in **Franc Adamič**, člana LD Prežihovo - Kotlje. Slednji je petletno medvedko pred tremi leti uplenil v LD Iga vas na Notranjskem. Čeprav je bilo v lovski hali na ogled postavljenih še kar nekaj nagačenih medvedov, gozdnih kur, muflonov, kozorogov in tudi afriških živali, je bil slovenski medved že kar sejemsko maskota slovenskega lovstva. Več sto obiskovalcev se je fotografiralo ob njem. Za spomin se je z našim medvedom fotografiral tudi koroški deželni glavar **Jörg Haider**. Za pravo lovsko družab-

Ob zaključku predstavitve LZS na sejmu v Celovcu smo **Marjana Fortina**, predsednika Komisije za lovsko kulturo in stike z javnostjo pri LZS, prosili za kratko izjavo, kako ocenjuje našo predstavitev v tujini?

»Tako kot Slovenija mora biti tudi Lovska zveza Slovenije odprta v Evropo. V zadnjem letu so naši predstavniki sodelovali na nekaterih odmevnih mednarodnih konferencah doma in tudi v tujini. Udeležili smo se nekaterih predstavitev in sejmov v Evropi. Sodelovali smo na evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja, z lovskimi zbori in rogistri nastopali v večjih državah in sodelovali tudi pri ustanovitvi Evropskega združenja lovskih novinarjev in urednikov na Madžarskem.

Odkar so padle meje, smo še bolj povezani z našo sosesčino in še posebno z našimi rojaki v Italiji in Avstriji. Slednji so si zelo in iskreno prizadevali za našo prisotnost na sejmu Lov in ribolov v Celovcu, nam pomagali in z veseljem tudi obiskali našo točko. Tokrat se nismo odločili razstavljati lovskih trofeje, ki jih je bilo na sejmu dovolj. Izjema je bil nagačen medved, ki je vzbudil izredno zanimanje in simbolično pokazal naše naravno bogastvo. Naše sodelovanje smo usmerili predvsem v predstavitev lovske kulture. Z razstavo slik lovškega tovariša **Igorja Pičulina**, nastopom **Rogistov z Mute** in **mežiških lovskih pevcev** ter **nastopom tekmovalcev v oponašanju jelenjega rukanja** smo navdušili obiskovalce in dokazali, da nismo samo skrbni varuhi narave, temveč tudi pravi ambasadorji slovenske lovske kulture.« je poudaril Marjan Fortin.

Ob slovenski medvedki so se ponosno fotografirali tudi (od leve) **Mirko Kumer, Otokar Praper in dr. Ferdinand Gorton.**

nost so na našem razstavnem prostoru izmenično skrbeli: **Martjan, Mitja, Franc, Edo, Otokar Praper** in bodoča lovka **Špela**, pa tudi mnogi slovenski lovci, ki so nas obiskali. Na avstrijsko Koroško so se pripeljali z več kot dvajsetimi avtobusi. V naši »lovski sobi« na sejmu, ki sta jo krasili dve rogovji močnih srnjakov, so se na prijetnem klepetu zadržali tudi mnogi naši lovski prijatelji iz avstrijske Koroške. Obiskali so nas številni člani **Kluba prijateljev lova iz Celovca**, z **Mirkom - Fricem Kumrom** na čelu, in lovcev **Slovenskega lovskega društva Doberdob**, ki jih je vodil predsednik **Evgen Malalan**. Pristrčno snidenje je bilo tudi s predstavniki Koroške lovske zveze (**Kärntner Jägerschaft**), zlasti s predsednikom dr. **Ferdinandom Gortonom**. Po lovski tradiciji smo naše obiskovalce postregli s kozarčkom dobrega »šnopsa« z Lubasove kmetije izpod Uršlje gore in odličnim vinom **Železnikove kmetije iz Metave**. Na tridnevno »slovenskem lovskem ozemlju« so za pravo glasbeno lovsko družabno vzdušje poskrbeli **rogisti LD Muta** in pevci **Lovskega okteta LD Peca - Mežica** ter tudi skupina avstrijskih registov iz Zgornje Štajerske, ki so zaigrali kar dve Grlečevi skladbi.

Skratka, celovški sejem Lov in ribolov 2008 je v celoti upravičil svoje poslanstvo. K temu so veliko prispevali tudi predstavniki sejma, zlasti: izredno naklonjeni slovenski lovski organizaciji **Georg Halmigle**, sicer tudi lovec, **Christian Wallner**, odgovoren za stike z javnostjo, **Tanja Mlečnik** in **Majda Bricman**, ki je poskrbela, da se je LZ Slovenije letos sploh lahko predstavila na sejmu v Celovcu, saj LZS tega ni načrtovala.

Franc Rotar

Pregledali delo in predstavili načrte

Lovci Ptujsko-Ormoškega LUO so na občnih zborih pregledali delo, predstavili načrte in poudarili načelo trajnostnega gospodarjenja z naravo.

Lovci Ptujsko-Ormoškega LUO so 28. 3. 2008 imeli dva pomembna občna zborna, in sicer **Zveze lovskih druženj Ptuj - Ormož (ZLD)** in **Območnega združenja upravljavcev lovišč Ptujsko-Ormoškega lovskoupravljalskega območja (OZUL)**. Na občnem zboru ZLD so lovci obravnavali opravljeno delo v lovstvu na območju ZLD ter načrte za prihodnost. Leta 2007 je slovensko lovstvo praznovalo stoto obletnico, ZLD pa je sodelovala v burnih razpravah v postopku sprejemanja sprememb in dopolnitev Zakona o divjadi in lovstvu, ki so bile nato sprejete februarja letos. Lovske družine so opravile zadane načrte, ZLD pa je opravila svoje poslanstvo, ki je pomembno za lovstvo ptujsko-ormoškega območja, še posebno na skupnih področjih izobraževanja, lovske kulture, strelstva, kinologije in odnosov z javnostjo. Pomembno je tudi delovanje registov te območne lovske zveze, ki so imeli lani veliko nastopov. O usmeritvah delovanja ZLD v prihodnje je predsednik mag. **Emilijan Trafela** povedal: »Pripravili bomo nova pravila ZLD, opravljali naloge skupaj z LZS, poudarek naše skupne skrbi pa bo posvečen predvsem učinkovitosti ZLD, razvoju lovstva in trajnostnemu gospodarjenju, ki pomeni predvsem ohranitev vseh prostoživečih živalskih vrst in njihovega naravnega okolja.« Ob tej priložnosti so bila podeljena tudi visoka lovska odlikovanja LZS.

Red za lovske zasluge III. stopnje sta prejela **Franc Kolednik** in **Feliks Majerič**, red II. stopnje pa **Martjan Čeh** in **Jože Lovrenčič**; vsi so iz LD Destrnik.

Na občnem zboru OZUL so lovci obravnavali tudi vse vidike upravljanja z lovišči in gospodarjenja z divjadjo v njih. Predsednik izvršnega odbora OZUL **Andrej Vaupotič** je poudaril, da je OZUL lani opravil zadane naloge in dosegel postavljene cilje pri uresničevanju lovskih in naravovarstvenih nalog. Rezultati gospodarjenja z divjadjo za celotno LUO (30 lovišč) so zbrani v izčrpnem zborniku, iz katerega so razvidni podatki o ukrepih v populacijah in odvzemu divjadi, predvsem srnjadi, jelenjadi, divjih prašičev, gamsa in muflona na območjih okrog Boča in Donačke gore ter male divjadi (fazan, jerebica, zajec, raca mlakarica).

Januarja se je občnih zborov udeležil izvoljeni predsednik Lov-

vprašanih nadaljevala tudi po opravljenem delu na občnih zbori.

Tomaž Lah

Letni pregledi odstrela

41. lovska razstava Mežiškega LGB

V okviru Koroške lovske zveze (KLZ) delujejo štiri **lovskegojitveni bazeni (LGB)**, in sicer v **Mežiški, Mislinjski** in zgornji **Dravski** dolini, ki tradicionalno vsako leto pripravijo tudi zanimive in privlačne lovske razstave.

V Mežiški dolini so mežiški lovci prvo lovsko razstavo pripravili že leta 1969, torej pred letom 1972, ko je bil ustanovljen Mežiški LGB (MLGB). Tako že od leta 1972 neprekinjeno vsako leto tradicionalno LD Bistra - Črna, LD Koprivna - Topla -

Odlikovanja Lovske zveze Slovenije sta podelila predsednik LZS mag. Srečko Felix Krobe (v sredini) in predsednik ZLD Ptuj - Ormož mag. Emilijan Trafela (levo).

ske zveze Slovenije mag. **Srečko Felix Krobe**, ki je sicer tudi tajnik ZLD. V svoji razpravi je poudaril: »Delo v LZS intenzivno poteka tako pri reševanju strokovnih, organizacijskih kot tudi trenutno aktualnih zadev. LZS aktivno sodeluje v postopku sprejemanja vladne Uredbe o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo, pri opravljanju svojega poslanstva pa LZS sodeluje tudi z vsemi vladnimi in nevladnimi ustanovami, povezanimi s področjem lovstva v Sloveniji.«

V prijateljskem vzdušju, ki so ga pripravili gostitelji **LD Boris Kidrič**, se je razprava o lovskih

Črna, LD Pogorevc - Žerjav, LD Peca - Mežica, LD Jamnica - Prevalje, LD Strojna - Ravne in LD Prežihovo - Kotlje organizirajo nekakšno letno inventuro (pregled) odstrela divjadi in zbor lovecev, za boljši pregled pa uredijo in postavijo tudi zanimive lovske razstave.

Tudi letošnjega marčevskega bazenskega zbora lovecev in 41. lovske razstave v mladinskem domu v Reka grabnu, nedaleč vstran od železarskih Raven, ki so ga kulturno popestrili še pevci Lovskega okteta LD Prežihovo in še dva glasbenika, se je udeležilo kar nekaj povabljenih gostov. Med vidnimi lovci je bil

tudi član UO LZS **Jože Samec**, ki je koroški lovec, ter delegacija KLZ, ki jo je vodil predsednik **Dušan Leskovec**. Tradicionalno sta se povabila odzvala tudi lovski inšpektor za Koroško **Drago Križan** in vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo z ZGS, OE Slovenj Gradec, **Zdravko Miklošič**. Predstavnike Kluba prijateljev lova iz Celovca je vodil predsednik **Mirko Kumer - Fric**. Na to stran Pece sta prišla tudi **Franc Košutnik**, okrajni lovski mojster, in **Johan Kaiser**, referent za lovstvo in strelno orožje pri okraju Velikovec. Zbora lovcov so se udeležili tudi vse starešine in mnogi lovci iz Mežiške doline. Lovsko srečanje, ki je bilo na cvetno nedeljo, so pohvalno organizirali lovci LD Strojna s starešino **Antonom Sadekom** na čelu. Lepo urejene razstavne panoje s trofejami je nazorno uredilo vseh 7 lovskih družin MLGB.

Da je bilo tudi minulo leto za lovce delovno in pestro, je v svojem letnem poročilu poudaril tudi **Milan Simetniger**, predsednik MLGB. Povedal je, da so tudi lani največ delovnih ur, kar 5.583, porabili za razna dela v loviščih, in sicer predvsem za gnojenje travnikov, strojno in ročno košnjo, spravilo sena, na-

lovu, ki za lovce ni sprejemljiv, je poudaril. Zlasti kritičen je bil na račun Cerkve, ki ima po njegovem mnenju prevelike želje po lastnih loviščih. Odkrito je povedal, da ga tak pohlep moti. Ne nazadnje je še dodal, da skoraj ni nobenega sodelovanja med Zavedom za gozdove – POZUL –

Foto: F. Rotar

Tudi na letošnji lovski razstavi v Mežiški dolini so z močnimi rogovi jelenov in roglji gamsov najbogateje izstopali razstavni panoji LD Koprivna - Topla, LD Bistra in LD Pogorevc, ki na Koroškem nasploh gospodarijo z največjim delom tamkajšnje populacije gamsov in jelenjadi. Lanski odstrel so si z velikim zanimanjem ogledali tudi (od leve) Zdravko Miklošič, Janez Švab, župan Občine Črna in Milan Simetniger.

Za predavanje Blaža Kržeta o srnjadi in jelenjadi je bilo na Koroškem zelo veliko zanimanje.

dalje za vzdrževanje grmišč, remiz za malo divjad, gozdnega roba, sajenje plodonosnega drevoja, izdelavo in vzdrževanje kaluž, večjih vodnih virov, za zimsko preprečevalno in privabljalno krmljenje, ureditev krmnih njiv, lovskih stez itn. Simetniger že po tradiciji ni mogel, da ne bi spregovoril tudi o komentarju o dnevnih politikah glede sprejema »novega zakona« o divjadi in

MLGB – KLZ ter odgovornim za takšno stanje očital, kot da je vse tako naravnano, »kot da lovskogojitveni bazeni niso del lovstva«.

Skrbno zbrane statistične podatke o odstrelu divjadi v letu 2007 je razumljivo nanizal predsednik Komisije za visoko divjad pri MLGB **Janez Švab**, sicer član LD Bistra. Poudaril je, da lani nekaj več kot 430 lovcov iz

Mežiške doline, ki skupaj upravljajo z 90.600 ha lovne površine, ni v celoti realiziralo načrta odstrela divjadi. Odstrelili so le 453 glav srnjadi (načrt 735), 48 glav jelenjadi (od 85), 6 muflonov (od 20), 157 gamsov (od 166) in 8 divjih prašičev (od načrtovanih 23). Tudi pri odstrelu male divja-

črte odstrela! »Če bi se odgovorni v LD udeležili strokovnega posveta na slovenjgraškem letališču, bi bili prav gotovo seznanjeni, kako naj poteka pravilno načrtovanje odstrela. Od 1.180 koroških lovcov se jih je tega posveta udeležilo samo 68,« je očital Miklošič. Samec je koroške lovce seznanil z nekaterimi aktualnimi novostmi in nalogami LZ Slovenije. Ker se tudi na Koroškem izredno hitro »stara« lovsko članstvo, je predlagal, da je temu vprašanju treba nameniti posebno pozornost. »Sicer pa so LGB še vedno osnovna celica strokovnega povezovanja med lovskimi družinami na področju gojitve in odstrela divjadi. Ker tudi MLGB ni več tako strokovno sestavljen, kot je bil še nedavno, bi ga kazalo strokovno-lovsko okrepiti,« je predlagal. Dušan Leskovec je razložil naloge, ki jih KLZ izvaja na področju lovskega strokovnega izobraževanja, lovske kulture, kinologije, strelstva in še na drugih področjih dela. Lovska inšpektorja **Drago Križan** in **Bojan Kotnik**, slednji sicer službeno deluje tudi na Štajerskem, pa sta spregovorila o nekaterih novelah ZDLov-1, zlasti v tistem delu, ki obravnava odgovornost slehernega lovca.

Franc Rotar

di, podatke je posredoval **Maks Oserban**, predsednik Komisije za malo divjad, je razvidno, da je tudi te divjadi v tamkajšnjem delu Koroške vedno manj. Lani so odstrelili 128 lisic (načrt 134), 4 jazbece, (od 11), 10 poljskih zajcev, 15 kun belic, 5 rac mlakaric in 21 sivih vran (načrt 61).

Za še privlačnejši in bolj zanimiv lovski posvet je nedvomno poskrbel priznani slovenski lovski strokovnjak **Blaž Krže**, ki je koroškim lovcem spregovoril o življenjskih navadah srnjadi in jelenjadi; slednje je vedno več tudi v koroških loviščih. Miklošič je ocenjeval, da so poročila o gospodarjenju in odstrelu divjadi odgovorila na marsikatero postavljeno vprašanje. Nedvomno pa je Krže dal pravi pečat letošnjemu lovskemu posvetu, saj je pripravil strokovno razlago, ali je v hudih zimah srnjad treba dodatno krmiti ali ne! Miklošič je bil kritičen do vseh tistih lovskih funkcionarjev, ki v LD pripravljajo predloge letnih načrtov odstrela, ki hočejo vsako leto izsiliti in celo zahtevajo nekaj nemogočega, čeprav je skregano z realnim stanjem v naravi. Torej, zahtevajo precej manjše na-

V skrbi za divjad slovensko-hrvaška meja ni za lovce nikakršna ovira!

Povabljeni smo bili na Dneve lovstva Zagrebške županije (25.–28. 10. 2007)

Zagrebška občina in lovska zveza omenjene občine obravnava lovstvo kot specifično kmetijsko gospodarsko panogo, ki poleg varstva biološkega in ekološkega ravnovesja spodbuja tudi razvoj drugih gospodarskih dejavnosti.

Lovska zveza zagrebške občine je bila osnovana leta 1996 v Zagrebu. Zvezo sestavlja 8 lovskih podzvez, in sicer: LD Samobor, LD Zaprešič, LD Jastrebarsko, LD Velika Gorica, LD Dugo Selo, LD Sveti Ivan Zelina, LD Ivanič Grad in LD Vrbovec. V celotno zvezo je vključenih 80 lovskih družin s približno 4.000 lovci in okrog 200 lovskih pripravnikov. Veliko lovcov se poleg gospodarjenja z divjadjo ukvarja tudi z lovsko kinologijo in lovskim strelstvom. Tako je na območju Zagrebške

Foto: E. Miševc – Dicop

županije zgrajenih 30 strelišč za streljanje na glinaste golobe, od katerih so tri olimpijska.

Divjad glavnih vrst v loviščih zagrebške občine so: srnjad, zajec, fazan, raca mlakarica, v manjšem delu lovišča pa tudi divji prašič in navadna jelenjad. Od drugih vrst v lovišču živijo še jazbec, divja mačka, kuna zlatica in belica, lisica, dihur, poljska prepelica, sloka in divja gos. V loviščih, skozi katera tečejo reke Sava, Česma, Odra, Lonja in Kolpa ter njihovi pritoki, je uspešno naseljen evropski bober, ki se odseljuje tudi v Slovenijo. Zadnjih nekaj let je v Samoborskem in Žumberškem pogorju opaziti tudi medveda.

V LZ zagrebške županije so se dogovorili, da bodo vsako leto po določenem vrstnem redu organizirali dneve lovstva v posamezni podzvezi. Namen takih srečanj naj bi bil predvsem družjenje lovcev včlanjenih lovskih družin, analiza delovanja le-teh v minulem obdobju, izmenjava izkušenj in mnenj ter širša predstavitev lovstva in dejavnosti, povezanih z lovstvom, predvsem tudi občanom - nelovcem.

Od 25. do 28. oktobra lani so bili organizatorji Samoborci. Njihovi gostje smo bili tokrat tudi predstavniki sosednjih slovenskih lovskih družin, in sicer : LD

Čatež ob Savi, LD Mokrice, LD Cerklje ob Krki, LD Kostanjevica in LD Podbočje. Povabili so nas, ker smo sestavni del lovskogojitvenega območja Žumberak - Gorjanci, kjer že 30 let skupaj zelo uspešno gospodarimo z jelenjadjo in divjimi prašiči. Lovci smo se zbrali na terasi priznanega samoborskega hotela Lavica. Pozdravljanje in ugotavljanje prisotnosti vabljenih gostov je spremljal prijeten in lovцем domač vonj po lovskem golažu, ki so ga pripravljali predstavniki nekaterih LD iz samoborske zveze. Ker je potekalo tudi tekmovanje v kuhanju lovskega golaža, mi žal nobena ekipa ni hotela izdati, kako bodo nadgradili klasično kuhanje lovskega golaža, saj je bil vsem cilj – zmagati.

Ob 17. uri je bila organizirana oziroma se je začela okrogla miza s tremi temami.

Prvo je predstavil gospod **Robert Laginja**, pomočnik ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo – uprave za lovstvo. Tema je bila **Lovska statistika 2007**.

Druga tema je bila **Območje občasnega pojavljanja medveda**. Problematiko, povezano s temo, je predstavil **Želimir Štahan**, soavtor knjige *Načrt gospodarjenja z rjavim medvedom v*

Republiki Hrvaški. Tretja tema, ki je neposredno zadevala tudi nas, predstavnik slovenskih LD, pa je bila **Tridesetletno sodelovanje hrvaških in slovenskih obmejnih LD, skupno gospodarjenje z jelenjadjo in divjim prašičem**. Temo je predstavil naš **Zdenko Novak**, ki je povedal:

»Pred več kot tridesetimi leti smo se začeli dogovarjati o skupnem gospodarjenju z jelenjadjo in divjimi prašiči na območju ob meji Hrvaške in Slovenije, t. j. od Mokric do Šentjerneja in od Bregane do Sošica. Osnovni cilj pobudnikov za to je bil čuvanje populacije jelenjadi, katere številčnost smo v 80-ih letih prejšnjega stoletja ocenjevali na 50 glav.

Strokovna analiza stanja, ki jo je za slovensko stran opravil pokojni inž. **Vlado Jenko**, za hrvaško stran pa **Želimir Štahan**, je pokazala velike prehranske možnosti lovišč, ki so se odražale pri odstreljenih zrelih jelenih s trofejno oceno rogovij od 185 do 195 CIC točk, pa tudi v močnem najdenem odpadlem rogovju.

Lovski družini Srna - Samobor s Hrvaške, našima LD Mokrice in LD Čatež, katerim so se hitro pridružile še LD Cerklje ob Krki in LD Podbočje ter kasneje

še LD Šentjernej in LD Kostanjevica iz Slovenije ter LD Vepar – Žumberak s Hrvaške, so osnovale Lovskogojitveni bazen Žumberak - Gorjanci, ki ga je vodil in usmerjal koordinacijski odbor. Sklenjen je bil meddružinski dogovor, ki je dal osnovne smernice za gojitev jelenjadi in divjih prašičev na območju lovišč omenjenih LD.

Od takrat se koordinacijski odbor redno sestaja dvakrat na leto in razpravlja o strokovnih zadevah gojitve. Na sestanku koordinacije odbora vsako leto prinašamo tudi trofeje uplenjene divjadi ter jih skupaj pregledamo.

Že leta 1981 je naš lovski strokovnjak **Blaž Krže** v Lovcu pisal o Lovskogojitvenem bazenu Žumberak - Gorjanci in se o obliki dela pozitivno izrazil. Omeniti velja tudi, da do leta 1997 glede na takrat veljavne podzakonske akte na Hrvaškem na območju Žumberka velika divjad (jelen, divji prašič in medved) ni bila rajonizirana, kar se je razumelo kot pravica odstrela omenjene divjadi ne glede na spol, starost ali letni čas. To pomeni, da je bila divjad brez ustrezne zaščite. Zakonodajalec je dal za takšno stanje obrazložitev, da pravica do neomejene odstrela izhaja zaradi povzročene škode od te divjadi na

omenjenem območju. Ker pa se je na slovenski strani z jelenjadjo in divjimi prašiči gospodarilo v skladu s sodobno lovskogojitveno naravnostjo, so se tudi hrvaški podpisniki sporazuma do omenjene divjadi začeli obnašati zelo obzirno; osnova za načrtovanje odstrela pa je bilo prav omenjeno sodelovanje.

Aktualni hrvaški lovski zakon na žumberačkem območju varuje jelenjad in divje prašiče, samoborski lovci pa so kot zakupniki državnega lovišča (3.500 ha) uvrstili jelenjad in divje prašiče v svojo lovno-gospodarsko osnovo. To se zdaj pričakuje tudi za lovišči LD Srna - Samobor in LD Vepar - Žumberački, ki so podpisniki dogovora, pa tudi od LD Kuna - Kalje in LD Jastreb - Kostanjevac, ki občasno tudi sodelujeta pri načrtovanju odstrela LGB Žumberak - Gorjanci.

Leta 1998 je LZS uvedla posebne gojitvene smernice za gojitev in varstvo divjadi. V njih je med drugim določen osrednji življenjski prostor jelenjadi, v katerem pa ni navedeno območje Žumberka in Gorjancev. Tako je bilo to območje opredeljeno kot »robno območje«, v katerem odstrel jelenjadi ni bil omejen, je bil pa obvezen v spolnem razmerju 1 m : 2 ž, medtem ko odstrel zrelih jelenov – kronskih ni bil dovoljen.

Na te gojitvene smernice lovske zveze Slovenije smo se podpisniki LGB oziroma naš usklajevalni (koordinacijski) odbor takoj odzvali. Takratni predsednik koordinacijskega odbora gospod **Andrej Zupančič** iz LD Podbočje je bi zadolžen, da LZS informira o ustanovitvi LGB, o rezultatih uspešnega dogovarjanja o gojitvi, varstvu in lovu na jelenjad ter divje prašiče. In tudi, naj bi, po našem mnenju, vztrajali pri takšnem načrtovanju odstrela jelenjadi na tem območju. Izraženo je bilo mnenje, da bi razpad bazena povzročil največjo škodo, ki bi prizadela le divjad (posebej jelenjad), s katero skupno gospodarimo. Članek avtorja **Želimira Štahana**, v reviji Lovec (2000), v katerem avtor predstavlja kronologijo nastanka LGB Žumberak - Gorjanci in pozitivne rezultate skupnega gospodarjenja z jelenjadjo in divjimi prašiči, je spodbudil veliko kritik in razmišljanje, posebno še del članka – v katerem pravi – citiram: »toliko vloženega truda, zblíževanja kriterijev, prostovoljnih pristankov na omejitve

odstrela, zblížanje ljudi dveh držav, bo odšlo v nepovrat.«

Tudi priznani slovenski lovski strokovnjak **Ciril Štrumbelj** je v reviji Lovec prav tako izražal pozitivno mnenje o vlogi tega LGB in ga primerjal s sodelovanjem slovenskih in avstrijskih lovcev v Karavankah, ki uspešno delujejo že 25 let.

Vse navedene aktivnosti so prinesle pričakovani rezultat, tako da je bilo v gojitvene smernice v splošnem delu (člen 13.) zapisano, da morajo lovske organizacije v obmejnih območjih – loviščih – zagotoviti spoštovanje obveznosti iz mednarodnih dogovorov in sporazumov. Tako je naše dogovarjanje dobilo svojo verodostojnost.

»Človek, narava in divjad brez meja« je bil slogan, s katerim smo leta 2002 v Mokricah obeležili 25-letnico uspešnega dogovarjanja slovenskih in hrvaških lovskih družin o gojitvi in ohranjanju jelenjadi in divjih prašičev na območju lovišč tega LGB.

Programu praznovanja obletnice so prisostvovali takratni vidni lovski predstavniki iz Slo-

venije: predsednik LZS **Franc Golija**, podpredsednik CIC **Veljko Varičak**, predsednik lovske zveze Posavja **Anton Podgoršek** ter predstavniki iz Hrvaške: predsednik HLS **Đuro Dečak**, poslanec hrvaškega parlamenta **Ivan Šuker**, podpredsednik HLS, in predsednik LZ zagrebške županije **Vlado Cvetko** in drugi.

Predsednik koordinacijskega odbora **Andrej Zupančič** je ob tej priložnosti predstavil kronologijo 25-letnega uspešnega sodelovanja članic LGB in goste povabil na ogled priložnostne razstave lovskih trofej divjadi, uplenjene na tamkajšnjem območju. Slavnostno prireditev so izkoristili za podpis dogovora o sodelovanju LZ zagrebške »županije« in naše območne LZ Posavje - Krško.

Poleg skrbi za divjad je koordinacijski odbor bazena praviloma sestavljen iz starešin in gospodarjev LD, zato njihov prispevek veliko pomeni za vzorno sodelovanje. Predsednika koordinacijskega odbora volijo vsaka 4 leta, in to tako, da se kot predsed-

nika izmenjujeta hrvaški in slovenski predstavnik. Tako je bil prvi predsednik **Želimir Štahan**, potem **Mojmir Pustoslemšek**, **Zdenko Novak**, **Slavko Kolar**, dr. **Ivan Vlahovič**, **Andrej Zupančič** in aktualni **Janko Heraković**.

Z vsakoletnim skupnim lovom na divje prašiče in lovskim druženjem na stični točki meja štirih LD: LD Cerklje ob Krki, Čatež ob Savi, Mokrice in Srna - Samobor, od leta 1996 pa tudi Žumberačka gora, obeležimo uspešno dolgoletno sodelovanje. To se dogaja tudi med LD Kostanjevica na Krki in LD Vepar - Žumberački.

Željko Novak je svojo temo *30 let sodelovanja hrvaških in slovenskih lovcev in skupno gospodarjenje z jelenjadjo in divjimi prašiči* sklenil z besedami – citiram:

»Ta večer je priložnost, da se zahvalim ljudem, ki so s svojim znanjem in voljo za dobro divjadi in odnosa med ljudmi, ne glede na državne meje naredili vse, da se to ugledno sodelovanje nadaljuje. Zato se zahvaljujem pokojnemu **Vladu Jenku** – pobudniku združenja LGB, pokojnemu **Ivanu Videniču** – nekdanjemu predsedniku ZLD – Posavja, **Slavku Kolarju** članu koordinacijskega odbora in predsedniku bazena, članu koordinacijskega odbora **Karlu Filipiču**, avtorju razstave ob 25-letnici bazena, pa **Cirilu Štrumblju**, članu komisije LZS za veliko divjad in zveri, za njegovo pozitivno mišljenje o našem sodelovanju, kakor tudi za poučen uvod v pravilen odstrel jelenjadi, **Andreju Zupančiču**, starešini LD Podbočje, članu koordinacijske komisije in predsedniku bazena, avtorju zahteve LGB Lovski zvezi Slovenije, za uvrstitev območja našega bazena v osrednji življenjski prostor jelenjadi, **Želimirju Štahanu** kot enemu izmed ustanoviteljev bazena in prvemu predsedniku le-tega, ter avtorju omenjenega članka v glasilu Lovec, nadalje članu komisije za veliko divjad LZ zagrebške »županije«, **Gabri Klariću**, predsedniku LD Srna v času nastajanja bazena, **Ivanu Puriću**, tedanjem predsedniku SLDO Samobor kakor tudi pokojnem tajniku SLDO **Silvestru Podhraškem** in posebej tudi vsem lovcev s slovenske in hrvaške strani, ki so živeli in še živijo za to plodno sodelovanje.«

Pozno popoldne smo zapustili prostore Hotela Lavice in odšli v

Predsedniki lovskih organizacij (od leve): LD Srna - Samobor (Hrvaška), LD Čatež ob Savi, LGB Žumberak - Gorjanci

Zmagovalna ekipa lovskih kuharjev, ki je zmagala na tekmovanju v kuhanju lovskega golaža.

Samoborski muzej, kjer so odprli razstavo trofej in razstavo slik, ki so nastale v likovni koloniji v Stojdragi na Žumberku. Likovno kolonijo so priredili v sodelovanju z LZ Samobor in Matice Hrvatske Samobor na temo *Animalistika*. Razstava je bila zanimiva in dobro pripravljena, prikazala pa naj bi dosežke posameznih LD pri gospodarjenju z divjadjo. Po ogledu razstave, kjer je vsak našel nekaj za svojo dušo in oko, je sledilo organizatorjevo povabilo nazaj v dvorano Hotela Lavica, kjer smo bili priča podelitvi priznanj in odlikovanj zaslužnim lovcem njihovega združenja. Pohvale za vzorno sodelovanje v LGB Žumberak - Gorjanci smo prejeli tudi predstavniki slovenskih lovskih družin.

Nato so poskrbeli za bogat kulturni program in razvedrilni del prireditve ter pogostitev z izbranimi jedmi, katere sestavni del je bila tudi poskušnja »tekmovalnih« golažev. Večina se nas je strinjala, da je komisija strokovno izbrala prvonagrajeni golaž.

V sproščenem pogovoru smo si izmenjali veliko predlogov in izrazili želje po še tesnejšem sodelovanju članic bazena. Ponovno, kot že večkrat, smo lovci ugotovili, da državna meja ni nikakršna ovira, kadar nas družijo skupni cilji, varstvo divjadi in dolgoletno iskreno prijateljstvo.

Prijateljem iz Hrvaške smo se pred odhodom domov zahvalili za lepo preživet dan in jim napovedali našo prisotnost tudi v soboto, ko je bila na programu revija psov lovskih pasem, in v nedeljo na tekmovanju v streljanju na glinaste golobe za *Kup Lovčakog saveza Zagrebačke županije 2007*.

Maks Maršič

Še naprej zgledno prijateljstvo

Tudi leta 2007/08 smo lovci LD Brežice zgledno sodelovali s tovariši iz LD Sabotin. Začelo se je že zgodaj spomladi, ko so naši lovci pripravili les, ki so ga sabotinski potrebovali v svojem lovišču za visoke preže, nato pa s pogostimi medsebojnimi stiki na individualnih lovih posameznih lovcov pri nas in pri njih, pa tudi s številnimi zasebnimi stiki v Brežicah in Brdih.

Organizirali smo tudi skupna lova, katerih se je udeležilo nemejeno število sabotinskih lov-

Po končanem decembrskem pogonu na divje prašiče v LD Sabotin

cev in njihovih lovskih prijateljev pri nas oziroma naših pri njih. Tako so nas sabotinski lovci obiskali 28. 10. 2007 in smo lovili poljsko divjad v predelu Kosova Vrbina, med Brežicami in Mostecem. Lovski gostje so lahko uživali pri lovu na obilo naravnih fazanov in poljskih zajcev. Brežiški lovci pa smo se udeležili skupnega lova na Sabotinu 2. 12. 2007, ko so nam gostitelji priredili pogon na divje prašiče. Številni psi istrijski in posavci pa tudi drugi zvesti lovski pomočniki so pred naše cevi prignali številno divjad, največ pa seveda divjih prašičev. Redki so bili lovci, ki tisti dan niso vsaj videli divjega prašiča. Še bolj pa nas je pritegnilo nepozabno zvočenje nekdanj »naših avtohtonih« goničev, katerega smo vsaj mi, lovci iz nižinskih lovišč, le redko še deležni in ga vedno bolj poznamo iz knjig.

Pri sabotinskih lovcih smo spoznali tudi številne lovce, pripadnike slovenske narodne skupnosti iz Števerjana v Italiji in iz Kluba prijateljev lova - Celovec na avstrijskem Koroškem, številne lovce iz Loške doline in lovce iz Mirne Peči ter ne nazadnje veliko lovcev s širšega goriškega območja.

Na enem izmed takih naših srečanj je beseda nanesla tudi na centralno ogrevanje lovskega doma, ki so si ga sabotinski lovci uredili v svojem lovskem domu na Sabotinu. Ker v svojem članstvu nimamo strokovnjakov za tako delo, sta se nam ponudila lovska prijatelja Milan Kenda in Vojko Jančič ter nam požrtvovalno, še pred zimo, v našem lovskem domu v Dobravi napejlala centralno ogrevanje. Pri tem sta prispevala tudi veliko svojevrata materiala in nam žrtvovala kar nekaj delovnih dni. S to pridobitvijo je naš lovski dom pridobil na vrednosti, še največ pa nam je pomenilo, ko smo se po lanskih mrzlih nedeljskih skup-

nih lovih zatekli v prijazno ogrevan lovski dom.

Vsekakor lahko naše prijateljske vezi služijo za zgled marsikateri LD. Če bi se znali vsi slovenski lovci tako lepo tovariško povezovati, biti manj sebični, predvsem pa iskreni prijatelji, gotovo ne bi bilo takih razprtij, kot smo jih bili deležni v naši lovski organizaciji nekaj minulih let.

Branko Tucovič

Za javni interes v lovstvu in proti radikalnim zakonskim spremembam

54. občni zbor LD Dobrava

V lovskem domu Dobrava pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah je bil sredi februarja že 54. občni zbor **Lovske družine Dobrava**. Ta šteje 44 članov, ki prihajajo iz različnih krajev in gospodarijo z nekaj več kot 2.500 ha nižinskega lovišča na območju občin Cerkvenjak in Sveta Trojica v Slovenskih goricah. Poleg članov zelene bratovščine so se zborovanja udeležili tudi trojiški župan **Darko Fras**, predstavnik Lovske zveze Maribor **Franč Krivec** in predsednik Lenarškega LGB **Vinko Kramberger**.

O skrbi za divjad in lovišče sta poročala starešina in gospodar LD Dobrava **Zvonko Paluc** in **Vlado Šteinfelser**, ki sta oba opozorila na občutne spremembe v naravnem okolju, zaradi katerih so se zelo poslabšale naravne razmere za gojitev divjadi. Največje negativne posledice pušča gradnja avtoceste od Lenarta do Cogetincev, ki je povsem razklala del njihovih lovišč. Poudarila pa sta dobro sodelovanje s kmeti in sorodnimi organizacijami. Lani so odstrelili 107 srn in sr-

njakov, medtem ko je bil odstrel male poljske divjadi le simboličen. Jesenski lovi so le še prijateljska druženja, obujanje spominov in ohranjanje lepe tradicije. Veliko srnjadi je žrtev vse gostejšega prometa, nekaj srn in srnjakov pa so jim spet pokončali potepuški psi. Prizadevanja te LD je posebej pozdravil trojiški župan **Darko Fras**, ki je izpostavil možnosti za še učinkovitejše sodelovanje na področju turizma in vključitev lovskega doma Dobrava v nekatere dolgoročne programe, ki jih snuje Občina Sveta Trojica. Kot državni svetnik je tudi poudaril, da podpira javne interese v lovstvu in se ne strinja z nikakršnimi radikalnimi zakonskimi spremembami v lovstvu. Nasploh je bil nastop župana in državnega svetnika **Darka Frasa** na letošnjem občnem zboru LD Dobrava prijetna popestritev dogajanja na zborovanju zelene bratovščine, saj smo lahko iz prve roke dobili prave informacije. Svetnik **Fras** je namreč opozoril, da nikakor ni mogoče podpirati ozkih, osebnih ali politično strankarskih interesov, ki so daleč od skupnega javnega interesa, v kakršnem deluje slovensko lovstvo. Doseženi so bili mnogi vidni uspehi, zato bi bilo škoda z nepremišljenimi ukrepi onemogočiti nadaljnji razvoj in delovanje lovske organizacije. Tudi kot župan slovenskogoriške Občine Sveta Trojica vidi priložnost za širše delovanje lovskih družin, še zlasti na področju varstva okolja. V preteklosti so prav lovci veliko storili za celovito ohranitev okolja v osrednjih Slovenskih goricah, je ocenil svetnik, ki so ga lovci tudi povabili v svoje vrste. Povedal je še, da je LD Dobrava z občino dobro sodelovala in da so še zlasti zadovoljni s prizadevanji lovcov za ohranitev narave in naravnega okolja nasploh.

Tudi po besedah predstavnika LZ Maribor **Franca Krivca** je bilo delo lovcov iz LD Dobrava uspešno, saj so se redno vključevali v vse aktivnosti, njihovi predstavniki pa so sodelovali tudi v organih območnega slovenskogoriškega združenja upravljavcev lovišč (SOZUL). Predsednik LGB **Lenart Vinko Kramberger**, sicer tudi starešina LD Benedikt, pa je opozoril na potrebo po skupnem nastopu lovcov, kadar gre za strateške interese.

Na občnem zboru so za novega starešino izvolili **Danila Petriča**, imenovali pa so tudi novi Upravni in Nadzorni odbor ter disciplinsko komisijo LD Dobrava

Foto: B. Tucovič

va. Zavzeli so se za dobro sodelovanje s pobrateno LD Vurmat iz Duha na Ostrem Vrhu. Še naprej bodo aktivno sodelovali tudi z Lovsko zvezo Maribor in Lenarškimi LGB in se vključevali v okoljevarstvena prizadevanja občin Cerkvenjak in Sveta Trojica. Opozorili so tudi na neugodno starostno sestavo članstva, saj je povprečna starost okoli 57 let. Zato bi bili veseli prihoda novih, mlajših članov, ki pa jih že nekaj let ni. V programskih izhodiščih so namenili poseben poudarek razvoju in krepitvi lovske kinologije, gradnji lovskih naprav in nakupu zemljišč za urejanje krmnih njiv in remiz.

To bo še posebno težka naloga, saj so pogoji za nakupe vedno zahtevnejši, zemlja pa je iz leta v leto dražja. Lotili se bodo tudi celovite obnove lovskega doma in njegove okolice, ki je še vedno priljubljena izletniška in turistična točka.

Marjan Toš

Za nami je uspešno leto

Staro leto je že zdavnaj za nami. Prvi meseci v novem pa so vedno čas, ko se ozremo nazaj in naredimo obračun minulega obdobja. Je tudi čas, ko si zadajamo nove naloge, ki jih nameravamo uresničevati v tekočem letu. Tako smo se v nedeljo, 24. februarja, člani **Lovske družine Toplice** ponovno zbrali na rednem občnem zboru.

Ker je pozimi naš lovski dom na Pajkežu zaradi snega težje dostopen, smo se tudi letos zbrali, tako kot že vrsto let doslej, v veliki gostinski sobi Gostilne Kolesar. V prostoru je dovolj prostora, da sprejme tudi tolikšno skupino, kot je naša LD, ki šteje 89 članov. Lani in letos smo sicer imeli snega komaj za vzorec, a na vreme se nikakor ne kaže zanašati, saj v tem letnem času ponavadi »nameče« največ snega.

Dnevni red je bil kar obsežen, saj smo poleg poročil članov UO in NO ter komisij obravnavali in sprejemali tudi letni finančni načrt ter gospodarski načrt za leto, sprejemali nove člane v LD, se odločali o zamenjavi lovskega prapora, izvolili kandidacijsko komisijo, ki naj za volitve, ki bodo prihodnje leto, pripravi predlog za novo vodstvo družine ipd. Že nekaj let člani prejemo skupaj z vabilom tudi vsa poročila in predloge letnega načrta, tako da se lahko že doma

NAČRT						
DIVJAD	ODVZEMA	ODSTREL	POVOZ	KOSILNICA	POGIN	SKUPAJ
SRNJAD	168	103	30	2	14	149
JELENJAD	12	13	6	0	2	21
DIVJI PRAŠIČ	16	10	1	0	0	11

pripravimo na razpravo, odpade pa tudi dolgotrajno branje. Letošnja poročila in načrti so bili pripravljene tako dobro, da skoraj ni bilo razprave, razen nekaj obrobni vprašanj, ki so jih poročevalci takoj pojasnili.

Naj le bežno omenim del poročila gojitvenega referenta, ki obravnava našo glavno divjad, to je srnjad, jelenjad in divje prašiče. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo iz lovišča izločenih 149 glav srnjadi. Od tega so bile uplenjene 103 glave, 14 živali smo našli poginulih, 2 je pokončala kosilnica, ogromen krvni davek pa je terjal povoz, saj je bilo povoženih kar 30 glav. Pri jelenjadi je podoba še bolj tragič-

predvsem težki tovornjaki tudi pri manjših hitrostih ob trku divjad tako pohabijo, da takoj ali pa v zelo kratkem času pogine zaradi poškodb. Prav zaradi prometa je bilo tako uničenih kar 29 % vse parkljaste divjadi, ki je bila leta 2007 na tak žalosten način izločena iz našega lovišča. Ocenjujemo, da so bile dejanske izgube še veliko večje, saj vse poškodovane divjadi ni bilo mogoče najti. Približno enako število povožene divjadi, kot smo ugotovili v naši LD, ob »Partizanki«, beleži tudi LPN Medved - Kočevje, saj meja z njim poteka po sredini omenjene zelo prometne ceste.

Občni zbor je vodil Ciril Štrum-

Skupinska fotografija vseh odlikovancev LD Toplice, ki so prejeli odlikovanja in plaketo LD na letošnjem občnem zboru.

na: od 21 glav jelenjadi, ki so bile izločene iz našega lovišča, sta poginili 2, povoženih pa je bilo 6 glav. Pri divjih prašičih je bilo bolje: od 11 živali, ki so bile izločene iz lovišča, jih je bilo uplenjenih 10, poginulih nismo našli, je pa promet terjal življenje 1 divjega prašiča.

Že vrsto let ugotovljamo, da največji krvni davek terjata cesta, imenovana »Partizanka«, od Soteske proti Beli krajini, ker preko nje potekajo glavne dnevne selitvene stečine divjadi. Velikega povoza pa ne pripisujemo veliki številčnosti divjadi, kot nam to želijo dokazati nekateri, pač pa predvsem neprilagojeni hitrosti vozil in gostoti prometa. Hitrosti vozil so čedalje večje, promet pa je zgoščen ravno v tistih delih dneva, ko divjad prečka cesto. Ne pomagajo niti »kemične ograje« na kritičnih odsekih ceste niti opozorilni prometni znaki, saj

belj, pomagala pa mu je naša tajnica Mojca Križe, ki vzorno opravlja tajniške posle. V delo se je hitro vživela in v zelo kratkem času »poslilovala papirnato vojsko«. Mojci lovstvo ni tuje, čeprav ni lovka, je pa njen mož dolgoletni gojitveni referent v naši lovski družini. Tako je podrobno seznanjena z vsem dogajanjem v lovski družini pa tudi Lovski zvezi.

Ob tej priložnosti so bila podeljena tudi odlikovanja, s katerimi je LZS odlikovala naše člane. Ob 100-letnici lovstva v Sloveniji je odlikovanja prejelo kar veliko naših članov. Tako so red LZS za lovske zasluge II. stopnje prejeli: **Matija Gotenc, Rudi Klobučar, Bruno Puhar in Igor Volk**; red za lovske zasluge III. stopnje so prejeli: **Drago Irt, Karol Stopar, Stane Šobar, Jože Tomlje, Jože Klobučar, Slavko Gorše - Lojzi in Zdrav-**

ko Gorše; znak za lovske zasluge so prejeli: **Franc Avguštin, Avgust Bučar ml., Željko Hohnjec, Ivan Klobučar, Miha Pugelj in Brane Zupančič**. S Plaketeto LD Toplice so bili odlikovani člani **Jože Gril, Franc Gutman ml., Matjaž Henigman, Ivan Irt, Andrej Krakow, Slavko Kristan, Danijel Kum, Borut Marc ml., Jože Mausar, Bojan Pirc** iz Vel. Podljudna, **Jože Šporar, Uroš Šporar, Ciril Štrumbelj in Alojz Zupančič**. S plaketeto LD Toplice je bila odlikovana tudi **Kolpa, d. d.**, iz Metlike, ki z nami zelo aktivno in vzorno sodeluje.

V minulem letu sta potekali pospešena obnova in registracija lovskih objektov, ki se bosta nadaljevali tudi letos, udeležili pa smo se tudi humanitarne akcije za pomoč lovcem v Železnikih. Naj omenim še, da je bilo juljsko tradicionalno srečanje lovcov in krajanov pri lovskem domu na Pajkežu zelo dobro obiskano, prav tako polharski večer na Pajkežu in ponovoletno srečanje v Gostilni Štravs. Tovrstna in podobna srečanja samo še krepijo prijateljstvo in tovarništvo med lovci ter povezuje med lovci in krajanj.

Franc Kulovec

60 let LD Velika Loka

Lovska družina Velika Loka deluje od oktobra leta 1946, ko je takratni Okrajni izvršni ljudski odbor Trebnje z dokumentom o zakupu lovišča naši lovski družini določil območje delovanja. Lovišče je obsegalo 3.740 ha. Ob ustanovitvi je LD štela 20 članov.

Leta 1958 so takratni člani LD po pridobitvi potrebne gradbene dokumentacije začeli graditi lovsko kočjo na Zagriču. Stala naj bi na mestu ruševin nekdanjega graščinskega gospodarskega objekta, ki ga je s skico zabeležil že Valvazor v svoji knjigi Slava Vojvodine kranjske.

Naši predhodniki so Lovski prapor razvili leta 1967. Boter je bil pokojni **Franjo Bulc**, takratni predsednik Lovske zveze Novo mesto, izjemno zaslužen član za razvoj lovstva na Dolenjskem.

Na vabilih za praznovanje 60-letnega jubileja, ki smo ga zaradi objektivnih okoliščin z enoletnim zamikom praznovali šele jeseni 2007, smo kot simbol naše obletnice izbrali gozdnega jereba (*Tetrastes bonasio*). Tako smo se odločili zato, ker ta naša naj-

manjša gozdna kura v našem lovišču še vedno živi, čeprav sodi med izjemno ogrožene živalske vrste. Ob tem naj omenimo, da smo na praznovanju jubileja tudi prvič predstavili pesem ljudskega pesnika domačina, **Janeza Andoljška**, ki je pred 95 leti napisal štirivrstično šaljivo pesem z naslovom *Velikološkim lovcem za kratek čas*. Pesem je šaljiva, vendar ima tudi bogato zgodovinsko sporočilo.

Na našem praznovanju je bil slavnostni govornik **Blaž Krže**, ki je med drugim povedal, da smo lahko ponosni na minulo 60-letno obdobje. V tem obdobju so lovske družine opravile pomembno, pa vendar od države, kot lastnika divjadi, premalo cenjeno nalogo. Zlasti po letu 1976, ko je bil uveljavljen Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, so bili pogoji za naše, vse zahtevnejše delo stabilni in vzpodbudni. Dokaz temu je ne le obogatena bogatejša biotska raznovrstnost, pač pa tudi stanje divjadi, urejeni odnosi z drugimi uporabniki prostora in organizacijska trdnost večine lovskih družin in zvez tistega časa. Zato prav nihče ne more zanikati uspehov našega, sicer prostovoljnega, ljubiteljskega, pa vendar strokovnega in odgovornega dela 22.000-članske organizacije. Kot sicer velja, zlasti pri nas v Sloveniji, so naši uspehi in delo veliko bolj cenjeni v tujini kot doma.

V govoru, ki je bil zanimiv in aktualen za ta čas, je Krže nadaljeval: »Po uveljavitvi temeljitih političnih in ostalih sprememb ob in po osamosvojitvi Slovenije so bile povsem razumljivo pričakovane tudi spremembe lovske zakonodaje. Kljub različnim napovedim smo večinoma upali, da bo država preverjeno uspešno lovski zakon prilagodila spremenjenim družbenopolitičnim in gospodarskim spremembam. Ob tem smo se dobro zavedali raznovrstnih mnenj in napovedi različnih političnih opcij, kar je nedvomno načelo tudi našo prislovično trdnost in enotnost ter pripadnost temeljnim vrednotam lovstva. Kljub pritiskom je divjad ostala last države, pravica do lova pa ni bila povezana z lastnino zemljišča. Zakon je določil 20-letno koncesijsko dobo. Slabša plat zakonodaje pa so bili pogoji za razraščanje različne birokracije, ki od upravljavcev lovišč zahteva tudi obveznosti, ki vedno niso v vlogi varstva in gojitve divjadi. Razen tega je zakon brez razumljivih utemeljitev posegel v našo notranjo organiziranost in

s tem povzročil zlasti lokalno organizacijsko krizo. Vse to zajeda v našo voljo in željo, da bi nadaljevali z nemotenim upravljanjem z divjadjo, kar je nedvomno pomemben del interesa vsakega od nas. V času nastajanja sedanje zakonodaje ni bilo skoraj nikakršne javne razprave z možnostjo sodelovanja lovcev in

zanimanja kaže le za pobude, ki jih prek različnih odkritih, pa tudi prikritih načinov nanjo naslavljajo lastniki večjih zemljiških posesti iz naslova denacionalizacije, pa tudi novodobni kapitalisti. Ker je ustavno sodišče zavrnilo pobude za uveljavitev pravice do lova v povezavi z lastnino, se to poskuša doseči s skrajševanjem

stoletja smo pristni ljubitelji narave in odvetniki divjadi, ki nas vedno bolj potrebuje. Samo to si želimo in nič več.«

Govornik je svoj govor na praznovanju 60-letnice LD Velika Loka (jeseni 2007) sklenil z našo skupno željo, da bi bilo naše delo v prihodnje bolj spoštovano, da bi nas javnost videla tudi tedaj, ko lovci kosimo gorske pašnike, gazimo visok sneg, da bi pomagali divjadi. Da bi nas videli kot podeželske nosilce kulturne identitete Slovenije in kot iskrene ljubitelje narave; tiste, ki spoštujejo svetost življenja, v katerem ni delitve na koristne in škodljive.

Brane Praznik

Lovci LD Velika Loka ob 60-letnici

Na proslavi LD Velika Loka je bil slavnostni govornik Blaž Krže, ki je kritično spregovoril tudi o trenutnem aktualnem dogajanju v lovstvu in težnjah državne politične elite.

lovskih družin, pač pa je bilo to zaupano le takratnemu vodstvu Lovske zveze Slovenije. Neizpolnitev tega zaupanja, saj je LZS izgubila vrsto pristojnosti, se je zato potrdila tudi na kasnejših volitvah vodstva LZS.

Zakon je v vrsti vprašanj nedorečen, celo protisloven in težko uresničljiv. V večini evropskih držav, celo v sosednji Avstriji, potekajo procesi, v katerih država celo vrsto pristojnosti, tudi v lovstvu, prenaša na organizacije civilne družbe in ohranja zgolj le nadzorno in globalno načrtovalsko vlogo.«

Ob tem, da se lovski zakon tri leta po uveljavitvi ne uresničuje povsem, ga krši tudi Republika Slovenija, ki bi kot koncedent morala že davno poskrbeti za koncesijske pogodbe, je menil Krže. Država pa več posluha in

koncesijske dobe na 10 let in manj. To odpira možnosti za licitacije, kar za večino lovskih družin lahko pomeni konec upravljanja z loviščem. A je toliko slabše, ker za takimi pobudami stojijo tudi nekateri člani naše organizacije. Zato je predlagal, da tudi s tega mesta vsem, še zlasti tistim, ki se pogajajo v našem imenu, glasno in odločno rečemo ne! Zahtevamo ohranitev zakon-ske koncesijske dobe 20 let! Varstvo in gojitev divjadi sta preveč resni in odgovorni dejavnosti, da bi o tem odločala dnevna politika. Po njegovem mnenju je zakupniški sistem tisti, v katerem prevladuje ekonomska naravnost. Zato je nezdružljiv z varstvom narave, in to še zlasti ne v Sloveniji, v kateri ohranitev velikih zveri postaja del evropske zaveze. Glasno je poudaril: »Medved, volk in ris so ne le del družinske srebrnine, pač pa tudi naše zlata vredno naravno bogastvo!«

Govornik, ki je dolgoletni vidni strokovnjak v lovstvu, je poudaril, da morda premalo izbira besede, a si želi, da bi bile odmevne. »Dolenjska je matrica slovenskega lovstva in si nekaterih 100-letnih tradicij in uspehov v 60-tih letih ne pustimo vzeti,« je ostro pribil. »Zato državi, parlamentu in vladi s tega mesta sporočamo, da smo tudi v prihodnje pripravljene prostovoljno skrbeti za divjadi in njeno okolje ter za celovito, čeprav žal že krhko naravno ravnovesje. Lovci 21.

60 let LD Padež

Člani Lovske družine Padež smo v soboto, 25. avgusta 2007, pred lovsko kočjo v Padežu pripravili odmevno proslavo ob 60-letnici delovanja LD. Prireditelj je privabila veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice. V uvodnem nagovoru je starešina družine **Branko Bec** na kratko predstavil razvoj te lovske družine skozi obdobje 60-ih let. Nato je sledil pozdrav slavnostnega govornika, župana Mestne občine Novo mesto **Alojza Muhiča**, ki je pohvalil LD Padež in njegove člane. Po njegovem mnenju je naša LD ena izmed najaktivnejših prostovoljnih organizacij v Mestni občini Novo mesto.

Lovska družina Padež je ob svojem prazniku podelila priznanja najstarejšim članom LD (**Andreju Pericu**, **Ladu Pavcu** in **Dragu Hadlu**) in sosednjim lovskim družinam (LD Toplice, LD Smuk - Semič, LD Gorjanci in LD Suhor) ter podjetjema Ferrocrtalič in Arex, ki sta finančno podprli praznovanje 60-letnice. Na prireditvi so sodelovali otroci iz Osnovne šole Podgrad, lovski rogisti LD Brusnice, program pa je povezovala **Irena Potočar Pa-pež**.

Uradni del prireditve je zaokročilo slavnostno odkritje skulpture divjega prašiča, ki sta jo izdelala priznana umetnika Andrej Gerbec in Rudolf Škof. Člani LD smo izdali brošuro, ki v besedilu

OPRAVIČILO

Sašo Oreš, lovec LD Senožče, se javno in iskreno opravičujem solovcu **Ivanu Franciču** iz iste LD za vse moje lažnive in neresnične izjave, ki sem jih izrekel pred drugimi lovci v njegovo škodo.

Člani Lovske družine Padež pred lovsko kočjo; julij 2007

in sliki predstavlja delo LD Padež od njene ustanovitve do danes.

Svojo 60-letno pot je LD Padež začela v povojnem letu 1946, ko so bile na podlagi odločbe Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto ustanovljene tri LD: Birčna vas, Podgrad in Uršna sela, ki so se pozneje združile v LD Radoha. LD Padež je dobila zdajšnje ime leta 1955 na občnem zboru v Padežu. Za preimenovanje družine je bilo več razlogov, med katerimi so najpomembnejši: središče lovišča, možnosti gradnje lovskega doma, dostop in prometne povezave.

Leta 1961 so člani začeli graditi prvo lovsko kočjo. Leta 1979 je bila sklenjena menjalna pogodba z območnim GG in kočjo smo zamenjali za t. i. Bahovčovo hišo, iz katere je v letih dograjevanja in prenove nastal sedanji lovski dom LD Padež. Poleg doma smo dogradili nadstrešnice, ki nam dajejo streho, ko v okviru društvenih dejavnosti sami pripravljamo prireditve, v poletnih mesecih pa prostor oddajamo tudi zunanjim najemnikom in krajanom za razna srečanja.

Da bi zaokrožili naše ožje gospodarsko dvorišče Padež, smo leta 2001 dokupili zemljišče in staro logarnico ter v nadaljevanju uredili okolico. Tako imamo lovci v lasti 2 ha in 34 arov zemljišč. V vsa dela pri urejanju okolice smo člani vložili veliko ur prostovoljnega dela, pomagali pa so nam tudi nekateri drugi z denarnimi prispevki in donacijami.

Po podatkih iz katastra lovška družina s 56 člani gospodari s 6651 ha površine; od tega je 68 % gozdov, 32 % pa kmetijskih površin. Lovne površine je 6.026 ha. Celotno lovišče leži v novomeški občini. Pretežno se razprostira na območju doljenj-

Župan Mestne občine Novo mesto, Alojz Muhič, izroča občinsko priznanje ob 60-letnici LD starešini Branku Becu.

skega gričevja, deloma pa sega tudi v predgorski in sredogorski pas, tako da je ob reki Krki najnižja nadmorska višina 160 m, najvišja pa 846 m na vrhu Peščeničnika. Območje meji z LD Novo mesto, Toplice, Smuk, Suhor in Gorjanci.

Naša najštevilčnejša velika divjad je srnjad, ki daje pretežni vir dohodka. Jelenjad se pojavlja v lovišču od 60. leta, njen stalaž pa se postopoma povečuje. Divji prašič je divjad, ki v naši LD zavzema posebno mesto in mu namenjamo posebno pozornost, saj je upodobljen tudi na našem praporu. Po ustnem izročilu je bil divji prašič uplenjen v bližini Padeža že leta 1917; 70-kilogramskega merjasca je uplenil lovec **Martin Gačnik** z Boričevega.

V preteklosti je bil medved v lovišču prehodan, zdaj pa se pogosto pojavlja in na podlagi videvanja v lovišču stalno živi od 3 do 5 živali. Prvo medvedko je že leta 1957 uplenil zdaj že pokojni lovec **Alojz Staniša**, drugega pa je leta 1972 uplenil tudi zdaj že pokojni lovec **Ivan Pungertnik**, tretjega pa (leta 2001) lovec **Alojz Staniša**.

V našem lovišču sta volk in ris

prehodna. Prvega volka je leta 1991 prav tako uplenil Alojz Staniša. V zadnjem času z veseljem opažamo povečanje stalaža zajca, medtem ko je navadni fazan izginil iz lovišča kljub vlaganju več kot 500 odraslih fazanov v 90-ih letih. V lovišču živijo tudi lisice, jazbeci in divja mačka.

Padeški lovci smo bili dejavni tudi na strelskem področju, saj smo organizirali veliko odmevnih tekem, naši strelci pa so pobrali veliko pokalov in medalj. Načrtujemo tudi izgradnjo novega strelišča.

Veliko se je zgodilo in veliko smo naredili. Šestdeset let obstoja in delovanja LD je za nami. Zgodovino lovske družine smo s prizadevnim in požrtvovalnim delom ustvarjali nekdanji in zdajšnji člani. Tako se je naša LD vpisala v zgodovino dolenjskega in slovenskega lovstva, ki tudi že praznuje 100-letnico obstoja.

Zahvaljujemo se vsem lovcem, ki so ustvarjali našo zgodovino. Tistim, ki zdaj skrbijo za lovsko družino, želimo veliko uspehov in dober pogled, da bi izpolnili vse zadane načrte, usmerjene v prihodnost, da bi divjad ohranili tudi za naše potomce in imeli veselje ob lovu, kar omogoča ob-

stoj in ohranjanje tradicije LD Padež tudi v prihodnosti.

Ladislav Vesel

60 let LD Tolmin in LD Ljubinj

Spomina na 50-letnico ustanovitve LD Tolmin in LD Ljubinj je še kako živ, pa vendar se kar na lepem zavemo, da je od tega minilo že deset let. Šestdesetletni jubilej smo praznovali skupaj, kot se pač spodobi za pobrateni družini. Obe družini sta tudi v trojnem pobratenju z LD Radenci, katere ustanovno listino so naši lovci slavnostno podpisali 12. 11. 1978.

Območje obeh družin je predvsem gorato, na določenih predelih že kar visokogorsko. V lovišču kot glavna divjad prevladujejo gamsi, v LD Ljubinj živijo tudi mufloni, pa še srnjad, divji prašiči. Tudi jelenjad in alpski kozorog nista izjemi.

Lovska družina Ljubinj ima svoj sedež v Tolminu in upravlja z loviščem, ki je bilo ustanovljeno leta 1947, in sicer z združitvijo takratnih lovskih družin Čadrg, Žabče, Most na Soči, Pod-

Lovci LD Ljubinj in LD Tolmin so organizirali skupno proslavo. Obe LD sta tudi v trojnem pobratenju z LD Radenci.

melec in Ljubinj. Meje lovišča so se dvakrat spreminjale, leta 1954 in leta 1957. Ime lovišča pa je ostalo Ljubinj, po vasi v središču lovišča. Lovišče se razprostira ob vznožju tolminsko-bohinjskih gora, omejeno je s tremi rekami, Tolminko, Sočo in Bačo, in obsega 5.147 ha. V lasti ima dve lovski koči, vzdržujejo pa tudi dva bivaka. Trenutno družina skupaj s pripravniki šteje 73 članov, ima pa še dva častna gosta iz LD Radenci.

Tudi **Lovska družina Tolmin** je bila ustanovljena leta 1947. Površina lovišča znaša 5.160 ha; od tega kar 40 % celotne površine lovišča leži višje od 1000 m n. v. Tako kot lovišče sosednje družine tudi LD Tolmin omejuje venec bohinjskih gora ter v večji meri reki Soča in Tolminka. Družina šteje 50 članov s pripravniki. V njej sta dva častna člana iz LD Radenci ter eden iz LD Ljubinj. LD ima v lasti štiri lovške kočice, ki pa je vse prizadel velikonočni potres leta 1998. Koča na Vrtačih, ki je dostopna samo peš, je strokovna komisija DTP ocenila kot objekt, potreben za rušenje. Tam zdaj stoji nova koča. Na koči na planini Dobrenšca pa je bilo treba zidove popraviti z betonsko mešanico. Omenjena koča je bila tudi najvišje ležeči objekt v popotresni obnovi Posočja, do katerega je vsaj dve uri hoje. Pri prevozu gradbenega materiala (skupno skoraj 60 ton) za obe koči nam je zelo pripomogla SV, ki nam je za ta namen prijazno odobrila helikopter. Ob tej priložnosti se ponovno zahvaljujemo tudi vsem lovskim družinam, ki so nam finančno pomagale pri obnovi koč.

Praznovanje smo obeležili 2. 6. 2007 v skladiščni hali v Poljubnju, ki nam jo je v ta namen odstopila Kmetijska zadruga Tolmin. V uvodnem delu sta nas z nagovorom pozdravila starešina LD Tolmin **Iztok Kozorog** in starešina LD Ljubinj **Ljubo Podoreh**. Spregovorila sta o pomenu zdajšnjega lovstva, pa tudi o težavah, s katerimi se srečujemo lovci, predvsem glede starostne sestave in s tem tudi sposobnosti za delo. Kot vemo, je čedalje več dela, sploh na območjih, ki se intenzivno zaraščajo. Kozorog je omenil tudi sovpadanje praznika s pomenom 60-letnice priključitve Primorske k matični domovini. Svoj govor je pripravil tudi župan Občine Tolmin, **Uroš Brežan**, ki je pohvalil lovstvo in trud vseh slovenskih lovcev pri skrbi za divjad in naravo. Skupnemu jubileju je nazdravil tudi pod-

predsednik novo ustanovljene LZ Zgornjega Posočja, **Karlo Laharnar**. Program so s prijetnimi lovskimi zvoki popestrili Zavasovski rogisti, za dobro voljo pa so poskrbeli tudi vsem znani domačini, ki že kar nekaj let s svojo skupino in skeči spravijo v dobro voljo vsakogar. Vsi obiskovalci našega slavja so se lahko okrepčali zokusnim divjačinskim golažem in polento, ki so ju pripravili člani LD Ljubinj. Za druge kulinarične potrebe je poskrbel domačin, vsem znani 'oštir' **Igor Čujec - Šalke**. Ob zvokih ansambla Rovtarji iz Cerknega smo se vrteli še dolgo v noč. Ob pohvalah ne smemo pozabiti truda vseh članov pripravljalnega odbora, brez katerih ne bi bila mogoča organizacija takšne prireditve. V nekaj mesecih so vse pripravili več kot odlično. Ob jubileju so poskrbeli tudi za izid skupnega biltena obeh LD. Tako se je še enkrat pokazalo, kako znamo slovenski lovci potegniti skupaj in ob tem pozabiti na zamere, ki izhajajo iz preteklosti. Predvsem mladi lovci se moramo potruditi, da zamere ne bi vplivale na naše bratsko in stanovsko druženje. Z veseljem se že pripravljamo na pripravo praznovanja 30. obletnice trojnega pobratenja, ki bo jeseni letos.

Matej Leban

60 let LD Marezige

Lovska družina Marezige je 25. avgusta 2007 praznovala 60-letnico ustanovitve. Ob tem slavnostnem dogodku smo pripravili kulturni program, v katerem so sodelovali Lovski pevski zbor Dekani in drugi nastopajoči. Zbrane je nagovoril starešina LD Marezige **Marjan Bembič** in na kratko orisal zgodovino.

Osemnajst članov zelene bratovščine, večina kmetov iz Marezige in okolice, je pred šestimi leti ustanovilo LD Marezige. Žal nihče od ustanoviteljev ni več med živimi. Skoraj hkrati, ko se je rojevala LD, so člani doživeli prvo neprijetno presenečenje. Veleisle, Anglija, Francija in ZDA, zmagovalke druge svetovne vojne, so razmejile del Slovenskega Primorja, Istre in Trsta ter ustanovile tako imenovano Svobodno tržaško ozemlje z dvema conama: A in B.

Razmejitevna cona med cono B svobodnega Tržaškega ozemlja in nekdanjo Jugoslavijo je odrezala velik del lovske površine

LD Marezige, in sicer okolico z vasi Zabavlje, Popetre, Trsek in večji del Trušk. V zamenjavo je LD Marezige dobila tisti del površin na območju Žrnjovca, Topolovca in Hrvojev, ki je spadalo v cono B. Po priključku dela Slovenskega Primorja in Istre k Jugoslaviji oziroma matični Sloveniji, je LD Marezige, po nekaj zapletih, s pomočjo tedanjega predsednika LZ Koper, pokojnega **Petra Pavliča**, ki je bil dober poznavalec razmer v Istri, dobila omenjeno površino lovišča v upravljanje.

Tako skupna lovna površina LD Marezige meri 3.500 hektarov. Meje lovišča so naravne; potekajo po cestah, rekah, potokih in hudournikih. Uradno segajo v dve katastrski občini: (KO) Marezige in Truške. LD Marezige na jugovzhodu meji z LD Grači-

zmanjšal. V začetku 70. let smo doživeli pravo katastrofo – zajčjo kugo. V lovišču je bilo zajcev le za vzorec, zato smo jih namerano uplenili le nekaj za zdravstveni pregled. V lovišču se je večala številčnost fazanov, zmanjšal pa se je stalež jerebice. Nato sta škodo povzročala fazan in srnjad; njuna številčnost se je povečevala.

V obdobju od leta 1950 do 1960 je bilo v LD okrog 50 lovcev, leta 1970 jih je bilo že 70.

Leta 1982 smo obeležili dotlej najpomembnejši praznik – razvitje družinskega lovskega prapora.

Leto 1990 je bilo za lovce LD Marezige zgodovinsko. Tedaj smo odprli lasten lovski dom, na katerega smo čakali dolga leta. Pred tem je LD Marezige gostovala v najeti sobi v združenem

Lani je Lovska družina Marezige praznovala 60-letni jubilej.

šče, na jugozahodu z LD Šmarje, na vzhodu z LD Rižana, na severu z LD Dekani in na zahodu z LD Koper.

Temelji organiziranega lova v Slovenski Istri so bili postavljeni z ustanovitvijo LZ Koper, ki je imela pokroviteljstvo nad novoustanovljenimi LD. Ta območna lovska zveza je usklajevala delo LD tako, da je organizirala razna predavanja in druge zadeve skupnega pomena. Skrbela je za organizacijo lovnega turizma. Tudi LD Marezige je dolga leta razvijala lovski turizem in iz izkupička poravnala škodo, ki jo je divjad povzročala kmetovalcem, ter plačala druge stroške.

Tedaj sta v lovišču prevladovala poljski zajec in poljska jerebica, prisotna pa je bila tudi kotorna. V začetku 50. let se je pojavil fazan. V nekaterih krajih so številčni zajci že ogrožali poljske pridelke, zato je morala LD kmetom izplačevati odškodnino. Proti koncu 60. let in v začetku 70. pa se je stalež zajca krepko

domu v Marezigah. Zato je že leta 1980 vzniknila pobuda za gradnjo lovske kočice, a se zaradi različnih pogledov glede lokacije nekaj let ni uresničila. Leta 1994 smo člani enotno sprejeli pobudo pokojnega lovskega tovariša **Borisa Gorupa** in začeli z gradnjo. Lovski dom smo slavnostno odprli leta 1996.

Ob koncu govora se je starešina LD Marezige zahvalil vsem zbranim in drugim, ki so finančno ali materialno pomagali pri pripravi proslave, nato pa izročil lovska odlikovanja in plakete za lovske zasluge nekaterim članom LD.

Proslave so se udeležili predstavniki lovskih družin: Koper, Šmarje, Dekani, Gračišče, Rižana in predstavniki krajevnih skupnosti Marezige in Boršta.

Posebno priznanje za vsestransko delo v LD Marezige sta prejela lovska tovariša **Vladimir Toškan** in pokojni **Boris Gorup**.

M. Bembič, E. Koren

V družbi zelene bratovščine je 22. februarja 2008 v lovski koči LD Šmarna gora praznoval 70 let življenja in dela priznani mojster preparatorstva in rezbarstva **Franc Barbič**, dr. vet. medicine. Izhaja iz lovske družine, saj je bil že leta 1907 njegov ded med ustanovitelji Slovenskega lovskega društva, njegov oče pa slovenski muzejski preparator, znan lovec in odličen poznavalec divjadi. Vse svoje bogato znanje je očetovsko prenesel na mladega Franceta, ki mu je v vsem sledil v vseh vrlinah z ljubeznijo, predanostjo in spoštovanjem, predvsem pa v spoznavanju narave in njenega bogatega živalskega sveta.

Franc se je rodil na Verju pri Medvodah. Osnovno šolo je obiskoval v Zg. Pirmičah, nižjo in višjo gimnazijo pa v Šentvidu nad Ljubljano. Nato se je odločil za študij na Veterinarski fakulteti v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1965. Vsa gimnazijska in študijska leta je pridno pomagal očetu pri preparatorskem in rezbarskem delu, tako da je po končanem študiju prevzel delo v očetovi delavnici, kjer mu je bilo veterinarsko znanje v veliko pomoč.

Kot majhen deček je začel spremljati svojega očeta na lovskih pohodih, že davnega leta 1956 pa je postal član LD Šmarna gora. V 60. in 70. letih je bil kar dvajset let član izvršnega odbora LD, v letih 1979 do 1983 je bil gospodar lovske družine, od 1990 do 1992 namestnik starešine, bil je tudi aktiven član in vodja različnih komisij v okviru LD Šmarna gora. Vse do dandanes pa aktivno, neutrudno in z velikim čutom odgovornosti deluje na področju lova, izobraževanja, upravljanja, gospodarjenja, mentorstva, lovskih običajev, pogrebnih slovesnosti, v kinologiji, pregledništvu divjadi in strelstvu.

V svojem več kot polstoletnem članstvu v zeleni bratovščini v vseh mogočih funkcijah in zadolžitvah ga najbolj odlikujeta dve pomembni dejavnosti: strelstvo in visoko kakovostno umetniško rezbarjenje v jelejnjo roževino. Njegova aktivnost v teh dejavnostih je tako izrazito intenzivna, da ni čudno, da je prav v obeh panogah dosegel vrhunske strelske in umetniške rezultate. Zadnje čase svoje unikatne, neponovljive izdelke iz roževine predstavlja tudi na raznih prireditvah, razstavah in ob lovsko-kulturnih dogodkih.

Poseben del njegovega življenja pa je bilo vedno strelstvo. Po prvi tekmi streljanja na glinaste golobe leta 1959 s petelinko in dimnim smodnikom so sledila leta vaje, učenja, opazovanja in posnemanja takratnih odličnih slovenskih lovskih strelcev. Strelska tekovanja in čas sta mu kot samouku sčasoma prinesla prve rezultate. Vztrajen, neutruden in zasvojen s strelskim športom je velikokrat uspel na številnih lovskih strelskih tekmovanjih in državnih prvenstvih opozoriti preostale, da njegovi rezultati in dosežki niso zanemarljivi. Še vedno vztraja v veteranski konkurenci in je pogost član strelske ekipe ZLD Ljubljana na prvenstvih veteranov. Med mnogimi pomembnimi uspehi strelske ekipe ZLD Ljubljana je naš jubilar v Krškem leta 2010 postal tudi državni

prvak v kombinaciji med veterani, leta 2005 pa v Kumšperku ob Sotli državni prvak v streljanju z MK puško. Ta njegov rezultat še vedno velja za državni rekord med veterani. Njegovo lovsko sobo krasi okoli 150 pokalov in 250 medalj.

Za vsestransko delo v LD Šmarna gora je Barbič prejel zaslužena družinska odlikovanja ob 40-, 50- in 60-letnici obstoja in dela naše LD, za zasluge na področju kinologije pa je prejel srebrni znak KZS. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, redoma III. in II. stopnje.

Ob tvojem življenjskem jubileju ti, spoštovani Franc, iz vsega srca toplo čestitamo. Želimo ti zdravja, še veliko uspehov pri strelskem športu in rezbarskem delu. Želimo ti dober pogled in miren korak tudi na lovskih pohodih po tvojem Brezovcu, v katerem si odraščal, spoznaval skrivnosti narave, lepoto večerov in juter. Še dolgo naj ti boka srnjak in prepeva kobilar, ki ju znaš tako mojstrsko posnemati.

LD Šmarna gora – A. M.

Vlado Miklavžina, častni član LD Škale, je 13. 3. 2008 praznoval svoj 80-letni življenjski jubilej.

V družini Miklavžinovih je lovstvo že dolga desetletja tradicija. Vlado oče je bil pred drugo svetovno vojno zakupnik lovišča, po njej pa je postal član lovske bratovščine v Škalah. V lovske vrste sta vpeti tudi njegov sin in vnuk. Kot kmečki sin je Vlado že od rane mladosti povezan z naravo. V LD se je vključil po drugi svetovni vojni in je bil eden izmed pobudnikov za ponovno osamosvojitve Lovske družine Škale leta 1955. Prav zato so ga člani lovske družine na drugem občnem zboru, leta 1956, izvolili za starešino. V času njegovega mandata je lovska družina polno zaživela in začela intenzivno graditi lovski dom ter druge lovske naprave. Ni naključje, da je njegov mandat starešine trajal celih 25 let. Prostore svoje hiše je vrsto let odstopal za lovske posvete, občne zборе, okolico doma pa tudi za lovske veselice. Pri njem se še vedno zbirajo simpatizerji lovstva in snujejo načrte o izgradnji lovskih objektov in se pogovarjajo o drugih zadevah v KS.

Po odprtju druge lovske koče je Vlado prepustil vodenje lovske družine naslednikom, sam pa se je aktivno posvetil drugim zadolžitvam in predvsem koristnim razpravam na družinskih posvetih.

Ob praznovanju 75-letnice rojstva mu je lovska družina podelila naziv častnega člana. Priznanja je bil vesel, vendar je menil, da je biti bolje redni član z vsemi obveznostmi in pravicami.

Vlado Miklavžina je svoj jubilej praznoval v krogu svojih domačih; pridružili smo se jim tudi člani lovske družine ter mu ob tej priložnosti zaželeli še obilo zdravja in dober pogled. Za slavnostno razpoloženje je poskrbel Lovski pevski zbor LD Škale.

Vse najboljše, Vlado!
LD Škale – E. M.

Naslikal: U. Iff

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

85-letnico

Anton Jureš, LD Hum - Celje
Milan Logar, LD Kamnik
Miroslav Rijavec, LD Čaven
Ivan Virjent, LD Vransko

80-letnico

Marko Harb, LD Kungota
Ivan Kavčič, LD Tolmin
Alojzij Klobučar, LD Toplice
Peter Kobler, LD Mokrc
Stane Markič, LD Škofljica
Feliks Purg, LD Dravinja - Majšperk
Franc Rauh, LD Predgrad
Rudolf Slavič, LD Videm ob Ščavnici
Ivan Škalič, LD Velika Polana
Viktor Šuligoj, LD Destrnik

75-letnico

Josip Adam, LD Rače
Filip Bilobrk, LD Raka
Albin Boškini, LD Istra - Gračišče
Janez Brezovar, LD Pugled
Vincenc Cverle, LD Šentjur pri Celju
Stanislav Eрман, LD Jelovica
Dezider Gergar, LD Dobrepolje
Vladislav Groboljšek, LD Polšnik
Milan Hlupič, LD Jože Lacko - Ptuj
Milan Jakac, LD Istra - Gračišče
Herman Jesenšek, LD Mokrc
Slavko Krebl, LD Mislinja
Jože Kropec, LD Rogaška Slatina
Srečko Laščak, LD Anhovo
Alojzij Maček, LD Šentjošt
Albin Mahnič, LD Štanjel
Ivan Mahri, LD Bovec
Radoslav Podlesnik, LD Boč na Kozjaku

Branko Razboršek, LD Rogatec
Janez Rihar, LD Dobrova
Alojz Selak, LD Otočec
Ruggero Stepančič, LD Istra - Gračišče
Francišek Štepic, LD Ivančna Gorica
Alojz Štrifof, LD Stahovica
Ferdinand Troha, LD Predgrad
Marjan Žumer, LD Šenčur

70-letnico

Slavko Brunskole, LD Suhor
Radenko Aščerič, LD Žabnik - Obrov
Zoltan Avguštin, LD Rankovci
Franc Ciner, LD Pesnica - Jarešina
Vekoslav Vinko Čarman, LD Loka
Janez Dežman, LD Pugled
Radomir Djukič, LD Velika Polana
Franc Golija, LD Sorica
Alojz Grebenšek, LD Velenje
Franc Henigman, LD Toplice
Janez Januš, LD Pernica
Jožef Kopal, LD Col
Milan Kompolšek, LD Dobrníč
Pavel Koradin, LD Nanos
Rudolf Kostevc, LD Kozje
Julij Franc Kupčič, LD Ruše
Franc Loncner, LD Podbrdo
Alojz Mogu, LD Braslovče
Anton Peršin, LD Rakitna
Ivan Podviz, LD Medvode
Peter Simrajh, LD Dobrova
Zvonko Steblovnik, LD Koprivna - Topla
Franc Stepančič, LD Fajti Hrib
Marij Tavčar, LD Kras - Dutovlje
Sergij Trebec, LD Videž - Kozina
Milan Vogrinec, LD Jože Lacko - Ptuj
Franc Weindorfer, LD Rankovci

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Lovec med malčki

Konec novembra je nas, Piščančke iz Vrta pri OŠ Solkan - Enota Grgar, obiskal starešina LD Grgar Zvonimir Kelher. V popolni lovski opravi nas je zelo navdušil, tako da smo ga s spoštovanjem in zanimanjem pozorno poslušali. Lovec Zvonimir nam je najprej pokazal opremo: obleko, nahrbtnik in lovsko puško. Razkazal nam je vsebino nahrbtnika in povedal, zakaj lovec potrebuje toliko stva-

Živali v gozdu

Naravoslovni dan – 1. razred

V torek, 11. 3. 2008., smo se v prvih razredih OŠ Zreče pogovarjali o živalih. Imeli smo naravoslovni dan in medse povabili lovca Franca Klajneja. Najprej smo se z njim odpravili do gozda, kjer smo si ogledali solnico in jo napolnili. Razložil nam je, zakaj so v gozdovih urejene solnice. Izvedeli smo, da srnjad in jelenjad potrebujeta nekaj soli v svoji prehrani, še po-

Lovec Franc Klajne je otrokom OŠ Zreče povedal, zakaj je treba za divjad vsako pomlad založiti solnice.

Starešina LD Grgar med malčki v Vrta Grgar

ri. V nahrbtniku so bili poleg lovskih stvari tudi bonboni, ki smo jih bili deležni. Povedal nam je marsikaj poučnega in nam podaril »pravo lovsko gradivo« – plakate z gozdnimi živalmi.

Obisk lovca Zvonimirja nam je ostal v prijetnem spominu, saj so se otroci še dolgo pogovarjali o njem. Vsem za spomin na čudovito dopoldne smo napravili še eno skupno fotografijo.

Gordana Fabijan
in Irena Troha

Naši Beti v slovo

Po izgubi naše bavarske barvarke Beti ji je 9-letna vnukinja Klara v svoj dnevnik, kamor je prilepila tudi fotografijo, napisala:

»Ljuba Beti, zelo te pogrešamo. Vsak večer mislimo nate in molimo zate. Vedno smo ti želeli vse najboljše; najbolj pa upamo, da nimaš več bolečin. Hvala, ker si bila 12 let med nami in nas osrečevala. Vsakič, ko smo prišli domov, si nas veselo pričakala za vrati in nas osrečila. Zato hvala za ves trud, ki si ga vložila za nas. Iskrena, iskrena HVALA!«

Družina Simetinger
Črna na Koroškem

Beti in Klara Simetinger

sešno spomladi, ko se po končani zimi živali začnejo prehranjevati spet z bolj sočno hrano (mladim listjem). Povedal nam je, kako in zakaj lovci še skrbijo za živali, v katerih primerih so živali napadalne, s čim se katera od živali prehranjuje in kako preživijo zimo. Predstavil nam je tudi lovsko opremo, še posebno všeč nam je bil njegov klubuk. Bil je prijazen in je rad odgovarjal na mnoga naša vprašanja. Povedal nam je kar nekaj zanimivih dogodivščin iz gozdov; tudi kako se je že kar enajstkrat srečal z medvedom. Pogovor z

lovcem je kar prehitro minil; še marsikaj bi ga povprašali. Želimo si, da nas bi še kdaj obiskal.

Mojca Petek

Obisk gozdarja in lovca

V naši enoti letos izvajamo projekt z naslovom *Drevo – moj prijatelj*, v okviru katerega

smo se v že ustaljenih in inovativnih oblikah dela povezali s strokovnjaki na tem področju. Pri izvajanju aktivnosti sta nam priskočila na pomoč lovec Štefan Nemeč in gozdar Jože Cigan, ki na različne načine skrbita za gozd, gozdne živali in ptice.

V vrta smo bili gozdarjevega obiska zelo veseli. Otrokom je predstavil delo gozdarja in jim povedal, da njihova skrb ni samo gozd, ampak tudi gozdne živali in ptice. S seboj je prinesel različne plakate in nam jih predstavil (ptice in živali naših gozdov). Prinesel nam je tudi hrano za zimsko krmljenje ptic. Še posebno nas je opozoril na pravilno obnašanje v gozdu. Ob obisku nam je obljubil, da se mu bomo ob spomladanskem sprehodu lahko pridružili v gozdu. Ob dnevu Zemlje bomo skupaj posadili drevo ob vrta.

Pozimi nas je večkrat obiskal tudi lovec in nam prav tako prinesel hrano za ptice.

Otroci in vzgojiteljice
VVE Rogašovci

Gozdar Jože Cigan je otrokom VVE Rogašovci predstavil ptice in druge živali naših gozdov.

Sloveski preparator postal svetovni prvak

Salzburški lovsko-ribiški sejem (Die Hohe Jagd & Fischerei) je slovenskim lovcem že dodobra znan. Vsako leto ga obiše vedno več obiskovalcev iz Slovenije. Vsak dan sejma je mogoče opaziti po nekaj deset slovenskih avtobusov na sejemskem parkirišču. Nič čudnega, saj je to drugi največji sejem lovskega značaja v Evropi. Bogata in nadvse pestra ponudba prav vsega potrebnega za lov, ribolov in prosti čas privabi vsako leto več razstavljalcev. Letos jih je na sejmu sodelovalo že okroglo 400 iz 21 držav vsega sveta. Letošnji sejem je trajal od 22. do 24. februarja, bil pa je tudi jubilejni, 20. Presenetil pa je, lahko bi rekli, s presenetljivo novostjo – premierno organizacijo svetovnega prvenstva v prepariranju živali v Evropi (The World Taxidermy Championships). Organizacija takih šampionatov je bila doslej rezervirana za zgolj ameriške organizatorje. Tudi za letošnjo izvedbo je kandidiralo ameriško mesto Reno v Nevadi. To je po svoje razumljivo, če vemo, da v ZDA deluje vsaj 25.000 (!) preparatorjev, ki se med seboj merijo na regijskih, območnih (provincialnih) in državnih prvenstvih. Razdeljeni so po divzijah (npr. vzhodna obala proti zahodni) pa vse do vseameriškega prvenstva, ki odloči ameriško reprezentanco. Le težka je torej mogoče sodelovati na svetovnem prvenstvu.

Po zaslugi solnograških sejarjev je bilo tokratno prvenstvo prvič organizirano in pred-

stavljeno Evropi, kar je dalo sejmu še poseben pomen. Častno pokroviteljstvo prvenstva je prevzela *Evropska preparatorska zveza* in Salzburg je za en teden (od 18. do 24. februarja, kolikor je trajalo prvenstvo in ocenjevanja) postal metropola najboljših preparatorjev živali iz vsega sveta. Sodelujoči na tekmovanju so bili, glede na težavnost izdelave in na pričakovano kakovost dermoplastičnih preparatov, razvrščeni v tri tekmovalne razrede: *mojstri*, *poklicni strokovnjaki* in *novinci* (začetniki). Ti tekmovalni razredi se naprej delijo še na več kategorij v vsakem razredu, kot so: *mala divjad*, *doprnski preparati*, *ribe*, *skeleti*, *modeli*, *reprodukcije* ipd. Skratka, dovolj raznovrstnega ocenjevalnega dela za sodniški zbor, ki so ga sestavljali nekdanji prvaki, prejšnji zmagovalci v mojstrskem razredu (mojstri nad mojstri) in člani žirije, ki jih je določila preparatorska zveza.

Svetovnega prvenstva se je, verjetno kot prvi Slovenec, udeležil **Leopold Gerdej** iz Spodnje Besnice pri Kranju ... in zmagal! Tudi sam je bil izjemno presenečen, ko je v kategoriji *doprnski preparati* zmagal s preparatom divjega merjasca. Nagrajeni eksponat divjega merjasca, ki je Poldetu prinesel prvo mesto, je po svojem videzu povsem povprečen predstavnik tovrstnih preparatov. Nič posebnega ali nadpovprečnega ni bilo na njem; celo nasprotno, prav zaradi slabše odlakanosti je prejel največ odbitnih točk. A kljub temu so mu sodniki prisodili kar 95 od 100 možnih točk, kar je bila najvišja ocena v kategoriji *doprnski preparati*. Pa ne samo to – vsi sodelujoči preparatorji, torej brez

sodelovanja strokovne žirije, so Poldetovega merjasca sami med seboj ocenili za najboljši izdelek na razstavi ne glede na razred ali kategorijo, čeprav je bilo na pr-

venstvu predstavljenih in ocenjenih kot več kot 500 (!) eksponatov. Najvišja kakovost vrhunskega preparata je zagotovo prav v drobnih detajlih izdelave, v pri-

Leopold Gerdej s svojimi odličji (zgoraj). Spodaj pa njegov zmagovalni doprnski preparat divjega merjasca.

mernem končnem urejanju izdelka z ustreznimi barvami in zaradi največje mogoče poudarjenosti vseh anatomskih značilnosti živali. Torej v komaj opaznih podrobnostih ter zaradi takšne izdelave, ki preparat kolikor je mogoče približa naravnemu videzu živali. In prav to je Poldetu prineslo prvo mesto.

Polde je povedal, kako zahtevna je bila sodniška žirija, ki je med drugim pretipala vse šive, z lupo pregledala domala vsak centimeter kože preparata, pri delu z lučko osvetila usta, uhlja in nosnici ter iskala najdrobnejše napake. Preparat seveda ni izdelan na klasičen način 'šopanja' z modelom iz lesne volne, kar je komajda še v rabi, marveč z estetsko oblikovanim, lahkim modelom iz kakovostnih (in dragih) poliuretanskih mas, ki še poudarjajo značilnosti živali. Ob pripravah na šampionat je Polde prav pri poudarjeni izdelavi vseh številnih podrobnosti porabil vsaj 120 dodatnih delovnih ur. Toliko dodatnega dela za komercialno rabo seveda ni smiselno in je veliko predrago, je pa seveda mogoče.

Gerdej se s preparatorstvom poklicno ukvarja 5 let. Pred strokovno komisijo za preparatorstvo pri Obrtni zbornici Slovenije je opravil strokovni izpit za preparatorja. Po poklicu je sicer metalurški tehnik. Teга dokaj redkega poklica se je priučil pod natančnim mentorstvom svojega tasta **Franca Šinka**, širom Slovenije znanega in dolgoletnega preparatorja, ki se je od leta 1970 poklicno ukvarjal s to obrtjo. V Spodnji Besnici imata preparatorsko delavnico.

Polde je na preparatorskem tekmovanju sodeloval prvič, saj doslej med našimi preparatorji ni bilo zanimanja, pa morda tudi ne možnosti za širše prikaze svojega znanja. Predlani sta si s tatom Francijem zgolj naključno ogledala evropsko prvenstvo v Italiji in prav tako naključno je Polde na spletnih straneh tudi odkril razpis za svetovno prvenstvo.

Mladi preparator je odločen, da bo tudi v prihodnosti sodeloval na preparatorskih tekmovanjih. Naslednje leto se želi udeležiti prihodnjega svetovnega prvenstva, ki bo v Ameriki. Zagotovo pa bo čez dve leti sodeloval tudi na evropskem prvenstvu v sosednji Italiji. Razmišlja o novih izboljšavah svojih izdelkov. Kot sam pravi, pri tem še ni rekel zadnje besede.

Branko Galjot

Slovenski »rukači« uspešni v Celovcu

Ekipa LZ Slovenije prvič na mednarodnem tekmovanju

V okviru letošnjega celovškega sejma *Lov in ribolov*, ki je bil vzorno pripravljen, je bilo tudi **1. mednarodno tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja**. Poleg skupin iz Madžarske, Češke, avstrijske Koroške in Salzburga se je letos sploh prvič na mednarodnem tekmovanju predstavila tudi ekipa LZ Slovenije. Na sejmju lovcev in ribičev se je predstavilo kar nekaj najboljših »rukačev«, kot po lovsko radi imenujejo tiste, ki s pomočjo pripomočkov ali brez njih oponašajo paritveno oglašanje jelenov v času parjenja. Tudi tekmovalci slovenske lovske ekipe, v kateri so bili **Jože Gril**, (LD Ribnica), vodja ekipe, **Pavel Nared** (LD Begunje) in **Jure Škulj** (LD Ribnica), ki so letos kot ekipa sploh prvič začeli skupaj vaditi oponašanje jelenjega rukanja, so se izredno dobro izkazali. Čeprav se je prvega tekmovanja na jugu Avstrije udeležilo kar nekaj tujih prekaljenih skupin »rukačev«, so naši s 181 zbranimi točkami osvojili tretje mesto. Zato niso presenetili samo sami sebe, ampak tudi mnoge tiste, ki se spoznajo na to vrst lovskega poslanstva. Drugo mesto s 183 točkami je osvojila ekipa iz Salzburga, prvo pa so osvojili češki »rukači« **Tomáš Tresky**, **Michal Franče** in **Jiri Fric**, ki so zbrali 187 točk.

Kmalu po razglasitvi je nadvse zadovoljen in navdušen **Jože Gril** povedal: »Da smo se kot ekipa LZ Slovenije sploh udeležili tega tekmovanja, ima največ

zaslug **Marjan Fortin**, predsednik komisije za lovsko kulturo pri LZS. Ker sem se prejšnja leta podobnih tekmovanj udeleževal samo jaz, je Marjan predlagal, naj za to lepo lovsko tekmovalno vrst navdušim še druge, ki obvladajo to lovsko veščino. In res sem jih. Sestavil sem ekipo, ki se je brez predhodnih izkušenj na mednarodnih tekmovanjih odlično izkazala prvič prav tu, v Celovcu.«

Kako so sploh potekale zahtevne priprave, saj ni kar tako pravilno tekmovalno oponašati jelenjega rukanja?

»Pripravljali smo se dober mesec. Skupaj smo začeli vaditi pri meni doma. Najprej gledanje posnetkov resničnega jelenjega rukanja v naravi, ki ga sicer dobro poznamo tudi kot lovci in tudi na tekmovanjih. Moja sotekmovalca sta morala spoznati vse tri discipline tekmovanja: kaj je rukanje prve, druge in tretje discipline (kategorije), kako jelen sploh z rukanjem brani košuto in kako takrat, ko se k tropu približuje drugi, močnejši jelen, ki ogroža njegov harem.«

LZ Slovenija bo letos prvič v Sloveniji organizirala državno tekmovanje slovenskih lovcev v oponašanju jelenjega rukanja, ki bo 22. junija na gradu Snežnik v Loškem Potoku. Državno tekmovanje bo tudi izbirno za udeležbo na evropskem, ki bo 28., 29. in 30. junija letos na Češkem. Ali je med lovci zanimanje za to tekmovanje?

»V aprilskem Lovcu je bil objavljen razpis za to tekmovanje. Komisija za lovsko kulturo je za

zbiranje kandidatov zaprosila tudi območne lovske zveze. Naša želja je, da bi se za to tekmovanje in nasploh oponašanje oglašanja jelena v ruku odločilo čim več slovenskih lovcev. Seveda so dobrodošli tudi nelovci, če obvladajo to veščino. Ocenjujem, da se bo javilo največ oponašalcev rukanja prav iz Notranjske, kjer je zibelka jelenjadi v Sloveniji. Naj povem, da lovca ta vrst aktivnosti skoraj nič ne stane. Lovska oblačila ima vsak lovec, klobuk in obutev tudi. Potrebno je le: dobra volja, vztrajnost in pripomoček, s katerim lažje oponaša jelenje rukanje. Ko te rukanje enkrat zasvoji, ko z njim postaneš del narave, ko te za svojega vzamejo že stari prekaljeni »rukači«, postaneš res pravi lovec. Torej lovec, ki ima med »rukači« veliko prijateljev na tekmovanjih, še več pa na lovih, saj ga največkrat prosijo za pomoč drugi lovci, ki si želijo upleniti jelena.«

Vsak ima skrite želje. Katere so tvoje, Jože?

»Tako kot vsi, si tudi jaz želim dobrega zdravja, da bom lahko imel dovolj sapa in fizične kondicije za ne preveč lahka tekmovanja. Želim si tudi veliko prave lovske tovarišije in družabnosti, ne tiste skrite, hinavske. Čeprav smo slovenski lovci že veliko zamudili, je še vedno čas, da res vsi končno začnemo uresničevati Kodeks slovenskih lovcev za dobro divjadi in nas samih.« je sklenil res prisrčen razgovor Jože Gril, lovec z veliko začetnico.

Franč Rotar

Kaj počno v zavetišču za ujede in sove pod Velebitom?

Poučujete, kako loviti s sokoli.

Lov s sokoli ni dovoljen povsod, vendar je v Evropi kar nekaj zagovornikov tega tradicionalnega lova, v arabskem svetu pa je zelo cenjen. Na Hrvaškem imajo Sokolarski center v Škugori pri Šibeniku, kjer poučujete tudi tovrstni lov. Hkrati je tam zavetišče za ujede, kjer jih zdravijo in, če je le mogoče, jih potem vračajo v naravo.

Center je ustanovil ljubitelj ptic **Emilijo Mendžusić** pred šestnajstimi leti, ko je ugotovil, da so »ptice roparice«, kot so jim takrat še rekli, najbolj ogrožene med pticami.

»Pobijajo jih, jim praznijo

Lepa pisna priznanja za osvojenost 3. mesto je slovenskim »rukačem« – (prvi z leve) Pavlu Naredu, Juretu Škulju in Jožetu Grilu – izročil predstavnik celovškega sejmišča, sicer tudi uspešen »rukač« Georg Halmigk (prvi z desne).

Foto: F. Rotar

Foto: A. Podbevšek

Emilijo Mengušič, ustanovitelj centra za sokolarjenje in zavetišča za poškodovane ujede in sove v Škugori pri Šibeniku, s svojim varovancem.

gnezda, jim režejo peruti, da jih zadržujejo v ujetništvu, za namček jim človek uničuje njihovo okolje. Hrvaška je izgubila že pet vrst ujed,« je povedal, ko sem bila na obisku in občudovala sokola in velikansko sovo uharico z velikimi rumenimi očmi, ki kot prvi ptici pod košatim hrastom pozdravita obiskovalce. Res sta na vrvici, vendar prvi služi za pouk o lovu z njim, uharica pa je na zdravljenju; učijo jo ponovno leteti in loviti, da bi jo lahko spet vrnil v naravo. Označili jo bodo s čipom kot vse druge ptice v zavetišču.

Tudi sokoli izginjajo. S poučevanjem, kako loviti s sokoli, meni, da tudi tako opozarja na te čudovite ptice. Učenci prihajajo večinoma iz tujine: »Nekateri si s tem popestrijo počitnice, čeprav doma nimajo možnosti za to,« je razložil, medtem ko mu je razkošna uharica sedela na roki v usnjini rokavici.

Uharica je poletela na drevo in se vrnila, ko ji je ponudil mrtvega piščanca. Vajo je ponovil s sokolom in razložil, da poučuje po angleški šoli sokolarjenja. Tovrstni lov je bil v srednjem veku privilegij plemstva in bojda so se pri tem najbolj izkazale ženske, zlasti rdečelaske. Zategadelj ima tudi Emiljo živo rdeče pobarvane lase, da ga sokoli ne izgubijo iz vida.

Center podpira država, v njem dela vrsta prostovoljcev. Zdaj so dobili novo ambulanto, namenjeno tudi hišnim ljubljencem, da tako zaslužijo nekaj dodatnega denarja za ptice, ki jih zdravijo; na leto jih sprejmejo okrog dvesto. Velik del jih vrnejo naravi, vendar jih nekaj konča na cesti ali železnici zaradi hrupa, ki zmoti njihovo prepoznavanje ple-

na. Tudi veternece za elektriko na vrhu Velebita so včasih usodne za ptice in zanimivo: ovce se nočejo pasti pod njimi!

Albina Podbevšek

Osmi gozdarski lov v LD Predgrad

Že dobri dve leti je minilo od članka s podobnim naslovom. Takrat se je pisalo leto 2005 in novopečeni gozdarji smo se takrat šestič udeležili gozdarskega lova v lovišču LD Predgrad. Za večino od nas je bilo tisto leto prelomno, saj smo se poslovili od fakultetnih klopi in ljubljanskega betona ter se vrnili v domače loge in gaje. Nove obveznosti so zamenjale brezskrbno družno študentsko pohajanje. A prijateljstva, ki so se stkala v vseh tistih letih in se kalila tudi na gozdarskih lovih v Predgradu, so ostala.

Na t. i. »gozdarskih lovih« vsako leto doživimo spet kaj novega. Nato med letom, vsakič ko se slišimo, obujamo spomine in delamo nove načrte. Če sem v članku o 6. gozdarskem lovu sanjaril o blagem jesenskem soncu, nas je na 8. zaporednem gozdarskem lovu, ki je bil jeseni 2007, grel kvečjemu spomin na predlansko leto, med obema pogonom pa še Hacetova krušna peč. Ves tisti novembrski dan je namreč prav nesramno deževalo. Jutranji pogled skozi okno Hacetove gostilne nas je navdajal z nejevoljo in mnogi bi najraje preskočili vmesne pogone ter se lotili kar zadnjega. Tako bi morda ravnali doma, vendar ne v Predgradu!

Ko se je nebo za nekaj bežnih trenutkov utrudilo, smo na poziv

lovovodje negotovo stopili iz tople in suhe gostilne v brezhibno siv in moker dan. Vsakoletni gostitelj in vodja lova **Dejan Kapš** je po pozdravnem nagovoru jedrnat razložil potek lova in nujna lovska pravila. Nato smo se natlačili v avtomobile in se podali v sivino Poljanske doline ob Kolpi. Komaj smo se po kratkem sprehodu razmestili po stojiščih, že je bilo tistih nekaj trenutkov zmernega škropljenja mimo, ko se je nebo znova razklalo. Glavo smo potisnili globoko med ramena in upali, da se nam bodo kmalu »vremena zjasnila«. Zaman. Zazdelo se mi je, da sem se po kakšni uri čakanja dobesedno zil s pokrajino. Vsake toliko sem si snel klobuk in iz njega zil lužico, ki se je vedno znova nabrala v štuli in krajcih. Iz otopelosti me je kmalu prebudil lajež lovskih psov, ki so, ne meneč se za mokroto, disciplinirano in s pravšnjo mero vztrajno-

Novembrski dan se je že prevesil v popoldne, ko je dež vnovič malenkostno oslabil. Večina nas je glede na še vedno vlažna oblačila ignorirala komaj zaznavno izboljšanje vremena do trenutka, ko nas je lovovodja Dejan odločno pozval, naj se udeležimo drugega pogona. Z vidnim pomanjkanjem običajne lovske strasti smo se skladno z latinskimi pregovorom »Carpe diem« ponovno podali na plano. V upanju, da bo dež vendarle popolnoma prenehal, smo preklinjajoč podoživeli jutranjo zgodbo.

Spet v avtomobile, na stojišča, nato pa drugi potop v enem dnevu. Tokrat smo lovili v zanimivem predelu, kjer redke odrasle smrekove gozd v spodnjem sloju zapolnjuje goste leskovje. Med potjo na stojišča je začelo ponovno neusmiljeno deževati. Nekoliko nenavadno za letni čas se mu je kmalu zatem pridružilo še grmenje. Kljub pomislekom glede

Foto: M. Štegar

Na osmem gozdarskem lovu nismo pozabili tudi na lovski krst.

sti opravljali svojo nalogo. Mraz, ki nas je začel gristi, ko nam je voda prodrla do kože, je učinkovito pregnal adrenalin, ki je preplaval kri ob prvih streljih. Marsikaterega lovca, ki je stal na manj preglednem stojišču, je bežeč trop košutarije ali srnjadi presejnetil zaradi zvočne kulise, ki jo je povzročalo šumenje dežja. Dvema srnama in teletu se kljub temu ni uspelo prebiti skozi obroč strelcev. Ne spomnim se, če se nam je že kdaj tako zelo mudilo poskrbeti za uplenjeno divjad in nato še zase.

Kmalu smo se spet veselili vročega čaja in prijazne krušne peči, ki smo jo obilno izkoristili kot sušilnico perila. Ker vreme ni izkazovalo resnih nagnjenj do izboljšanja, smo se med pripovedovanjem lovskih pravljic lepo udomačili v Hacetovi oštariji.

nevarnosti zaradi udara strele sem zlezal med tri debele smreke, ki so rasle tesno skupaj in si tako poiskal zasilno zatočišče pred dežjem. Streljanju oblakov se je čez čas pridružilo še tisto na tleh. Prihajalo je iz vseh smeri. V pričakovanju divjadi sem zlezal iz kritja, da bi bil bolj pripravljen na morebitni strel. Pokanje se je kmalu umirilo, prerinil sem se nazaj med drevesa in čakal na konec pogona. Izkazalo se je, da je to pot pogon poleg jelenjadi zajel tudi divje prašiče; dva ozimca sta obležala pod strelji.

Pozdrav lovini smo opravili kar v središču vasi Predgrad pred lovskim domom. Po zahvali boginji Diani za lovski blagor, ki nam ga je namenila, smo se nekoliko spomnili na šege bogate slovenske lovske tradicije. Lovovodja je poskrbel še za lovski

krst dveh lovcev, ki sta prvič v življenju uplenila jelenjad. Kot na vsakem takem dogodku tudi tokrat ni manjkalo smeha, ki nas je spremljal v Hacetovo gostilno, nato pa še do Kolpe, k Madroniču, ki nas je že tradicionalno pogostil s svojo specialiteto – pečenimi postrvmi. V kakovostni družbi se je veseljačenje gozdarjev - lovcev stopnjevalo ob petju, harmoniki in pripovedovanju mnogih resničnih lovskih »štorič«. Vsaka naslednja je bila bolj lovsko od prejšnje. Ko smo za tisti dan do konca izmučili vsa svoja čutila, smo se nastanili v lovskem domu, kjer smo se naslednjega dne zbudili v kristalno čist in sončen jesenski dan, ko

Na likovni razstavi A. Militarova tudi rezbarije Franca Barbiča

V prejšnji številki Lovca je bil objavljen moj prispevek o slikarski razstavi Andreja Militarova na PU Novo mesto. Žal sem po nerodnosti pozabil navesti, da je kot popestritev razstave na njej s svojimi rezbarijami iz jelenjega rogovja sodeloval tudi Franc Barbič, dr. vet. med., preparator in mojster rezbarstva v roževino iz Medvod. Tudi nad njegovimi umetninami so bili obiskovalci izjemno navdušeni. Presenečeni so si ogledovali in

krivda izključena. Napravil sem nekaj dokumentarnih posnetkov s pomočjo GSM.

*Miha Ferjančič
LD Krekovše*

Slikarska razstava Jurija Mikuletiča in predstavitev knjige Spomini na lov

je bilo vse skupaj pri tleh, izključil tako možnost. Še bolj ne navadno je bilo, da se je premikanje vseskozi dogajalo na istem mestu. Ko sem se približal, sem ugotovil, da se je med dve drevesi za vrat zagostila mlajša lisica, ki je bila že na koncu moči. Ocenjujem, da je skočila za glavo zagostila med drevesi, od koder se ni mogla rešiti. Čeprav je za tragične nesreče živali v gozdu pogosto kriv človek, pa je bila v tem primeru človekova

Dvajsetega marca je bila v ljubljanski galeriji Lala odprta slikarska razstava priznanega lovskega slikarja Jurija Mikuletiča, ob tem pa je bila tudi javna predstavitev knjige dr. Aleksandra Guzelja Spomini na lov. Knjigo, ki smo jo že predstavili v 3. št. Lovca, je zbranim ponov-

Foto: S. Smolič

Rezbarske umetnine Franca Barbiča iz jelenje roževine, zadaj pa slike na lesu Andreja Militarova.

smo lahko občudovali zasnežene vrhove hribov okrog Poljanske doline, kjer se Kočevsko stika z Belo krajino.

Lov je menda najpristnejši stik z naravo in lovci smo navajeni sprejemati naravo takšno, kot je. Neprestano se obdajamo z njo, pa naj nas boža s soncem ali biča z dežjem. V opisanem delu Slovenije je lepota narave zares še razkošna in vsako leto nam postreže z novim odtenkom jeseni. Veselimo se že prihodnjih srečanj z njo v Poljanski dolini! Upam, da nam bodo lovci LD Predgrad tudi v prihodnje še omogočali nepozabna srečanja in nam za en dan v letu »posodili« svoje bogato lovišče. V imenu vseh udeležencev legendarnih gozdarskih lovov se zahvaljujem UO LD Predgrad za vsakoletno odobritev naših lovov in seveda tudi glavnemu gostitelju Dejanu Kapšu za vso energijo, ki jo vlaga, da se naše druženje ne le ohranja, temveč iz leta v leto tudi plemeniti.

*Matija Stergar,
LD Malečnik - Košaki*

se čudili, kakšne umetniške lovske okraske, s filigransko natančnostjo, je nekaterim dano ustvariti iz rogovja. Avtor izdelkov se zaradi bolezni ni mogel udeležiti odprtja razstave prijatelja A. Militarova. Morda sem prav zato nenamerno pozabil v svojem zapisu predstaviti tudi njegov prispevek, kar z dobro voljo uredništva skušam popraviti zdaj. Barbiču se opravičujem in se mu zahvaljujem za umetnine, ki jih je uspešno predstavil na odmevnem dogodku v Novem mestu.

Stane Smolič

Kaj je zapeljalo lisico?

Pozne jeseni sem pri lovu na gamsa, v predelu Osredke (LD Krekovše - Idrija) zagledal, da se pred menoj nekaj premika. Dolgo nisem mogel ugotoviti, kaj je; oblika je bila še najbolj podobna roju čebel, vendar sem glede na letni čas in dejstvo, da

Foto: B. Lesković

Tudi znani slovenski popevkar Gianni Rijavec (v pogovoru s prijateljem Jurijem Mikuletičem) si je že prvi dan razstave prišel ogledat njegova dela.

Nekaj razstavljenih Mikuletičevih olj

no predstavil dr. **Jože Ocvirk**, lastnik podjetja za lovni turizem Pasat, d. o. o., in predlagal, naj bi morda v eni podobnih knjig opisal še svoje ribolove po svetu. O slikarju, ki je na galerijskih stenah razstavil nekaj svojih odličnih grafik, akvarelov in olj na temo divjadi (pa tudi konj, ptic in rib), in njegovem delu, je ob tej priložnosti na kratko spregovoril mag. **Janez Črnač**. Dogodek je bil pravočasno najavljen v Lovcu, zanimanje zanj pa je bilo tolikšno, da majhen galerijski prostor na Židovski ulici v Ljubljani skoraj ni mogel sprejeti vseh, ki so si že prvi dan želeli ogledati razstavo Mikuletičevih del ali kupiti knjigo. Ob priložnosti zakuski in umetninah so se srečali mnogi stari znanci, ljubitelji lovske umetnosti in literature ter veselo pokramljali o tem in onem.

B. Leskovic

Daljnogledi Bushnell - Elite

Daljnogledi Elite so najožji vrh Bushnellove ponudbe. V svetovnem merilu spadajo med najbolj prestižne izdelke na tem področju optične industrije. Primerjalni testi potrjujejo, da dajejo najbolj svetlo sliko. V enem izdelku združujejo štiri izjemne tehnične novosti.

Najnovejša tehnologija **XTR** predstavlja 60 plasti prevlek na lečah, ki preprečujejo odboj svetlobe od površine posamezne leče in tako izboljšujejo svetlobni izkoristek leče. Medtem ko svetloba potuje skozi sistem leč in prizem v daljnogledu, se je ponavadi spotoma del izgubi zaradi njenega odboja od gladkih površin optičnih elementov. Leča brez prevleke odbije približno 10 % svetlobe, ki pade nanjo. Več golih leč v daljnogledu ustvari blede sliko tudi v dobrih svetlobnih razmerah. Prevleka leč lahko zmanjša odboj svetlobe na 4 %, tehnološko napredna večslojna prevleka tudi na 2 %. Ob pravilni izdelavi bo več plasti prevleke na izpostavljenih površinah leč omogočilo boljše in svetlejšo končno sliko. Nanos XTR na lečah omogoča kar 99,73 odstotkov svetlobnega izkoristka na posamezni leči in kombinirano skupni 90-odstotni končni svetlobni izkoristek daljnogleda.

Daljnogledi elite uporabljajo najboljše barijevo steklo »crown« BaK-4, iz katerega so izdelane optične prizme tipa »roof«, ki so

v rabi v daljnogledih z linearno postavitvijo optičnih prizem v telesu daljnogleda. To omogoča ravne linije osnovnih optičnih cevi in s tem manjšo velikost in težo ter elegantnejšo obliko daljnogleda. Prizme so prevlečene s prevleko **PC-3**, ki je posebna kemična prevleka optičnih prizem v daljnogledu, ki poveča ločljivost in daje kot britev oster kontrast za jasnejšo in čisto sliko. Prevleka PC-3 je poseben Bushnellov zaščitni patent.

Nekaj posebnega pa je sistem zaščite leč **Rainguard**. Razvoj sistema je trajal več kot sedem let in je novost v optični industriji. Vrhunski izdelki tržne znamke Bushnell so bili prvi na svetu, ki so se lahko pohvalili s tako

nogled z lečo objektiva s premerom samo 30 mm.

Daljnogledi elite so optični izdelek najvišjega kakovostnega razreda. Izjemno luksuzna je tudi njihova oprema; namenjeni so najbolj zahtevnim uporabnikom, ki znajo izkoristiti njihove izredne optične lastnosti. Kakovosti primerna je tudi cena, ki pa je še vedno zelo konkurenčna ceni podobnih evropskih daljnogledov. V najbolj elitno serijo daljnogledov Bushnell sodijo samo štiri daljnogledi s povečavami od 8 x do 12 x. Na voljo je tudi poseben dodatek dubler 2,5 x, ki ga lahko nastavimo na okular in povečavo povečamo za 2,5-krat, kar povečavo 10 x spremeni v 25 x.

Reklamna predstavitev Rodeo Team, d. o. o.

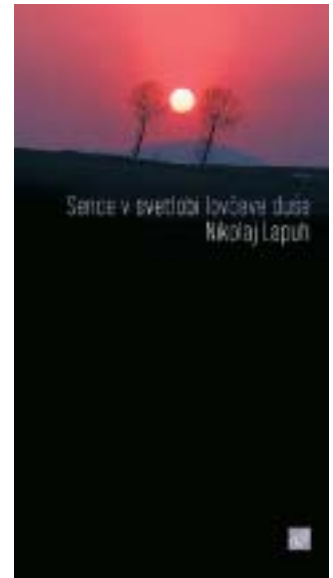
Bushnell

NOVE KNJIGE

Nikolaj Lapuh: Sence v svetlobi lovčeve duše¹

Zaradi lova je življenje na tem svetu polnejše in lepše. Bolj vznemirljivo. Čakanja so in pričakovanja. Juter in večerov. Štetja in odštevanja dnevov. In ko smo lovci s puško v lovišču, smo, če o tem razmišljamo ali ne, če priznamo ali ne – gospodarji nad življenjem in smrtjo. To pa je strašna moč; človek se kar ustraši, ko začne o tem tako razmišljati. In tu se začne tisto, kar loči lovca od lovca. Vse je v tem, ali smo sposobni to strašno možnost brzdati s srcem in razumom.

In tudi če imamo tako moč in sebe trdno na vajetih, se nam vseeno zgodi, da obžalujemo ka-

tero od svojih lovskih dejanj. Če bi le bilo mogoče, bi čas zavrteli nazaj, vse do tistega usodnega trenutka, ki je v svetlobo naše duše dahnila senca in sta se vzbudila kes ter obžalovanje ...

Nikolaja Lapuha slovenski lovci poznamo kot pisca jezikovno virtuosnih ter sporočilno močnih svojstvenih lovskih črtic, ki jih avtor že nekaj desetletij objavlja v Lovcu².

Pred kratkim je večino izdal v knjigi s pomenljivim naslovom **Sence v svetlobi lovčeve duše**.

Kdo je Nikolaj Lapuh?

Na zavihku Senc preberemo, da njihov avtor izhaja iz okolice Bleda, izpod Homa (odtod tudi psevdonim Podhowski³). Živi v Radovljici, po poklicu pa je gozdar, upokojen. Svoj poklic je v duhu žlahne tradicije povezal z lovstvom, saj to dvoje že od nekdaj sodi skupaj. S svojo strokovnostjo je obogatil oboje – gozdarstvo in lovstvo, saj je avtor *Praktikuma za lovske pripravnike* (pripomočka pripravnikom za pripravo na lovski izpit) ter načrtovalec *Gozdne učne poti v Predtrškem gozdu pri Radovljici*, o kateri so se pohvalno izrekli domači in tuji gozdarski strokovnjaki.

V *Sencah v svetlobi lovčeve duše* je Lapuh združil 18 krajših lovskih črtic: od globoko doživljajskih prek tistih, v katerih se vživlja v občutenje posameznih živali, do onih proti koncu knjige, v katerih s priokusom grenkobe razmišlja o slovenskem lovstvu, o nasilju človeka nad naravo ter o posledicah našega neodgovornega ravnanja.

Večino lovcev bodo ogrele doživljajske lovske črtice, v ka-

terih se močna doživljanja narave srečujejo z lovsko slo, ki se ji ne moremo (in nečemo) upreti, s smrtjo in obžalovanjem (*Starec in jutro, Zlagani klic piščali, Zbledele slane, Začarani strelec, V senci vesti, Temni hodniki*). Lapuh je zelo močan v vživljanju v čutenje drugih bitij. Kot bi mu do neke mere uspelo izogniti se pastem, ki jih v sebi skriva tovrstno pisanje, ko pisci vsiljujejo živalim človeški način čustvovanja in razmišljanja (*Nebo brez višav, Njeno sonce je zašlo na vzhodu, Med zarjo in svitom*).

Nekako 'klasično moralistična', vendar večje napisana se zdi črtica *Plačilo za greh*, manj berljivi ter kot skonstruirani pa morda *Prečuta noč* ter *Razodetje noči*.

Je pa treba kaj zapisati tudi o Lapuhovem pisateljskem jeziku, ki je tako samosvoj in prepoznaven, da mu mirno lahko rečemo 'lapuhovski'. To je privzdigljen, nevsakdanji jezik, poln zapleteno spletenih besednih zvez, tako da je včasih branje že oteženo. Kot bi bil njegov način pisanja hoteno zaviti v lepoto, ki je kdaj pa kdaj sama sebi namen. Pogoste in značilne so rodilniške zveze besed (*sluh ušes, senca vesti, svetloba duše, zvon zvenečega bronca, smer potešitve glasov, sozvočje sivine pozabljenja in spominov, kitica sedmerih zlogov temnega pevca, dejanja spreminjanj, videnja nehanj, upornost začetkov ...*). Dosti je primer, še več res lepih posebitev (*Sneg je začel vleči vase starčevo toplino. // Mali traven se je poslavljaj kot burkež in zarobljenec s svojim vremenom. // Bližnji sosed sveti Peter je pozabil varovati kajžarjevo drobnico. // Drevesa so bila pojoča, toliko je bilo čebel v belih cvetovih. // Sonce je stegnilo svojo dolgo zlato roko. // Polmrak se je lovcu zlagal s štrlečo vejo o rogovju jelena. // Roka je snela smrt z njegove rame ...*). Všečne so nevsakdanje miselne povezave ter lapuhovsko povedane besedne zveze (*Takrat je bilo še vse tako, kot danes ni več. // Starec je ostal v gori tako blizu zelenih peres, da jih ni mogel doseči. // Usmeril je puškin pogled v pevca. // Stari lovec je zarjavelim pastem dal volje z lisičjo mastjo. // Strah je iz padajoče pujske okoliški tihoti pravil glasove sporočila, da je ujeta. // Vrata je porinil v zaprtje. // Orlov let so z molkom oznanjali vsi nemočni. // Kolena sta lovca potegnili v klečanje ...*).

Zdi se, da je vse življenje Nikolaja Lapuha, in posledično

tudi njegovo pisanje, eno samo iskanje sozvočja z naravo, s katero simbolično zazveni v ubranost v črtici *Zapisan gozdovom*, ko po dolgem iskanju najde kraljico gozda – mogočno bukev v odmaknjem delu gozdnatega sveta. Takole piše o svoji poti in iskanju:

»... Bil sem mlad gozdar, meril debeline in višine dreves, opisoval razvojno rast in njih moč, določal trave in praproti, gozdne cvetove, pa tla in kamnine pod njimi. S pogledi sem segal v drenjanje krošenj in razprtja med njimi. In poslušal ptice in seštevval drugačnosti vrst, iskal dupla polhov in divjih čebel, razkopaval trohneče šture, da bi spoznal, kdo daje moč razkroju, da jih spreminja v rodovitnost drugim. V vsej širjavi in dalji gozdnega kraljestva sem iskal drevo, ki je edino med edinimi vesoljstva dreves.

Tiste pomladi sem jo našel. Brezpotje me je pripeljalo k njej. Uzrl sem jo v ozki jasi, odmaknjeno od drugih dreves. Spodnje debele veje so ji segale daleč, kot bi jih tiščala od sebe. Vse druge, rastoče proti njenemu vrhu, pa so se kot stegujoče roke divgale k svetlobi, k jutru in nebu ...

In od tistega dne se vrača k njej v vseh letnih časih, leto za letom, v vseh urah dneva in noči, in spremlja prepletanost njenega življenja z neštetimi življenji živali in drugih rastlin ter spoznava popolnost stvarstva: »... Gledal sem v neizmeren prostor nenehnosti, v dejanja spreminjanj, v videnja nehanj in upornost začetkov. Ko sem stal v svoji sledi, sredi največje stvaritve, sem napajal oči s podobami in sluh s tihoto, čutil mráz in čistil misli.

Vrnil sem se na pot, po kateri sem prišel. Sneg je polnil (mojo) sled ...

Na koncu zavihka knjige zveemo, da Nikolaja Lapuha »zaradi bolezni ni več v gozdove in ne seda (več) v obršnjake (preže). Družji se s spomini in peresom.«

Tako kot piše v črtici *Ko utihne lovski rog*: »Skozi svetlobni soj sem s pogledi iskal po steni spominov, ki so me navdajali z veseljem in grenkobo, s ponosom, z razočaranji in čisto vestjo.« (Podčrtal F. Č.)

Knjižico formata 11,2 x 20 cm (172 strani) je izdala **Celjska Mohorjeva družba**. Uredila jo je **Alenka Veber**, stane 15 €. Interesenti jo lahko naročijo po telefonu (03) 426-48-12 ali na e-naslovu simon.ozvatic@celjska-mohorjeva.si.

Franc Černigoj

Opombe:

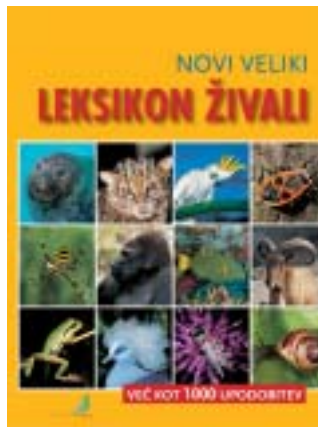
¹ Nikolaj Lapuh: *Sence v svetlobi lovčeve duše*; črtice; Celjska Mohorjeva družba, 2008

² Objave v Lovcu, od koder so uvrščene tudi v knjigo *Zelene stečine II* (LZS 2002): *Drevesa in obrabi* (tu: *Razodetje noči*), 1977/4; *Zlagani klic piščali*, 1984/9; *Zbledele slane*, 1996/11; *Med zarjo in svitom*, 1988/4; *Starec in jutro*, 1988/9; *Plačilo za greh*, 1993/11; *Nebo brez sonca* (tu: *višav*), 1994/10

³ Podhonski – tako se je Nikolaj Lapuh podpisal nad črtico *Zapisan gozdovom*, ki jo je poslal na Lovčev razpis za najboljše literarno besedilo za leto 2007 in bo tudi objavljena v Lovcu.

Novi veliki leksikon živali

V prvi tretjini letošnjega marca je pri založbi Narava izšel **Novi veliki leksikon živali**, ki so ga predstavniki založniške hiše **Narava, d. o. o.**, iz Preddvora predstavili na novinarski konferenci v Prirodoslovnem muzeju Slovenije.

Že leta 2006 je leksikon iz nemščine začel prevajati pokojni prijatelj (N)narave, priznani slovenski biolog, naravoslovni fotograf in tudi nekdanji direktor Prirodoslovnega muzeja Slovenije, prof. **Marko Aljančič**, ki je pred enim letom nepričakovano umrl. Prevedel je del, ki opisuje nižje živali, plazilce in ribe. Prav njegovemu spominu tudi posvečajo knjigo, je povedal predstavnik založbe **Peter Virnik**. Preostali prevajalci so bili znani strokovnjaki za posamezna področja biologije in zoologije; dr. **Jurij Kurillo** (metulji), dr. **Ignacij Sivec** (žuželke), prof. **Edna Andoljšek** ob strokovni pomoči **Janeza Gregorija** (ptiči), dr. **Milan Lovka** in **Marijana Höningsfeld - Adamič** (sesalci). Lek-

torsko delo je opravil **Janez Juhan**, prelom knjige **Vaska Trobec**, uredila pa jo je **Maruša Švegelj**.

Leksikon so odlično natisnili v Gorenjskem tisku iz Kranja.

Veliki leksikon živali, ki ga je na konferenci predstavljaj **Virnik**, vsebuje približno 1200 gesel in več kot 1000 fotografij živali. V njem so opisani najbolj značilni predstavniki živalstva z vsega sveta. Največ prostora je namenjenega sesalcem in pticam, v njem pa najdemo tudi najbolj razširjene ali zanimive vrste plazilcev, dvoživk, rib, žuželk ter drugih nevretenčarjev, ki jim včasih po domače pravimo kar »nižje živali«. Na začetku knjige so za vsako izmed živalskih skupin predstavljene glavne značilnosti telesne zgradbe ter njihove najpomembnejše prilagoditve na način življenja in vedenja. Poleg gesel za posamezne živalske vrste (na primer *afriški slon, človeška ribica*), ki opisujejo zlasti njihove telesne značilnosti, geografsko razširjenost in značilne življenjske prostore, načine življenja in prehrane, razmnoževanje in število mladičev ter druge posebnosti, so v knjigi še gesla za posamezne rodove (na primer *sabljarke*), družine (na primer *kozlički*), redove (na primer *vitčnjaki*), razrede (na primer *raki*) in druge višje skupine živali. Gesla so razvrščena abecedno po slovenskih ali poslovenjenih imenih živalskih vrst ali skupin, v vsakem geslu pa je tudi znanstveno ime živali ali skupine ter ime višje živalske skupine, ki ji žival pripada. S pomočjo gesel bo bralec začetnik lahko spoznal tudi osnove razvrščanja živali ter pripadnost posameznih živalskih vrst v sorodstvene oziroma razvojne skupine. Morda je prav zato knjiga še posebno poučna in primerna predvsem za šolsko mladino.

Knjiga je trdo vezana, obsega 496 strani. Poleg opisa več kot 1000 živali je dodano kazalo za lažje iskanje živali po vrstnih ali rodovnih imenih. Prav to daje knjigi dodatno vrednost, da jo velja posebej priporočiti. Velikost knjige je 17 x 22 cm, stane pa 29 evrov. Naprodaj je v vseh knjigarnah MK, DZS ter v nekaterih manjših knjigarnah, Prirodoslovnem društvu Slovenije, Prirodoslovnem muzeju Slovenije in prav tako na naslovu založbe **Narava, d. o. o.**, Olševk 47, 4205 Preddvor; tel.: (04) 253-55-88; faks: 04 253-55-89; e-mail: info@narava.si

B. Leskovic

V času, ko gozdovi Javornikov začnajo spreminjati barvo in se za nas, notranjske lovce začnjenja najlepši letni čas, je med nas kot strela z jasnega udarila vest o smrti našega požrtvovalnega člana, velikega ljubitelja narave in aktivnega podpredsednika LD Gorenje Jezero, **Jožeta Fabjana**. Umrl je 24. 9. 2007. Z njim smo izgubili marljivega člana, polnega optimizma in dobre volje, za katerim bo ostala velika praznina.

Jože se je rodil 12. 5. 1934 v Dolenjskih Toplicah in se je razmeroma pozno, ko je že zakoračil v srednja leta svojega življenja, odločil postati lovec. Ker je rad zahajal na Notranjsko, se je leta 1975 včlanil v takrat mlado Lovsko družino Gornje Jezero, ki se je šele dobro oblikovala in dobila svojo podobo. Lovski izpit je opravil 14. 1. 1976. Vseskozi od včlanitve do svoje prerane smrti je bil aktiven član v polnem pomenu te besede. Za lovsko udejstvovanje je navdušil tudi svojo hčer Heidi, ki se je tudi včlanila v našo LD.

V Naši LD je opravljal veliko funkcij, najpomembnejše so bile: bil je referent za varovanje okolja (1983 do 1985), član nadzornega odbora in podpredsednik (1989 do 1991), član komisije za odlikovanja (1993 do 1997), predsednik kandidacijske komisije leta 2005, član upravnega odbora LD in podpredsednik LD (2006 do njegove prerane smrti).

Za njegovo požrtvovalno delo ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom za lovske zasluge III. stopnje, naša LD pa ga je leta 1994 imenovala za častnega člana. S svojim zgledom in odnosom do sočloveka je Jože izkazal lik odličnega in iskrenega prijatelja lovstva in lovskega tovariša.

Lovci LD Gorenje Jezero pa tudi lovci iz sosednjih LD in njegovi lovski prijatelji, ki smo Jožeta spremljali na njegovih zadnjih poti, smo se od njega poslovili s smrekovimi vejicami in prapori. Otožno se je oglasil lovski rog, ko smo ga pospremili k poslednjemu počitku. Hvala ti, Jože, za vse, kar si dobrega storil za nas in našo LD Gorenje Jezero; naj ti bo boginja Diana naklonjena v večnih loviščih.

LD Gornje Jezero – A. O.

Ko smo pred letom praznovali 60-letnico LD Železniki, je bil še posebne pozornosti deležen naš častni član **France Lušina**. Nihče ni mogel slutiti, da nas bo tako kmalu luč po praznovanju zapustil. Huda in neizprosna bolezen mu je življenjsko pot utrla 21. 11. 2007.

France se je rodil se je 1. 10. 1931 v Dražgošah. Tam si je kot mladenič lahko pridobil ogromno znanja pri stiku z naravo in z opazovanjem življenja na čisti, prostrani in z divjadjo bogati planoti Jelovice. Sledila so obdobja prve zaposlitve; bil je gozdar in nato delavec v lesni industriji, kjer je bilo vse povezano z naravo, lovom. V vsem nadaljnjem življenju, v katerem si je z ženo, neskončno razumevaajočo za lov, ustvaril družino, ni bilo škoda

ne dneva ne noči preživeti v naravi in odkrivati skritih stečin divjadi. Ne le za lov, svojo energijo je trošil tudi pri delu v organih LD, v katero se je včlanil leta 1954.

Spomladi leta 1978 je prevzel vodenje sektorja na Jelovici, hkrati pa je bil v njem zadolžen tudi za lovskočuvajsko službo, ki jo je opravljal vse do leta 2005. V letih 1982 do 1986 je bil član disciplinskega razsodišča, nato pa je naslednjih 6 let v IO LD opravljal funkcijo referenta za izobraževanje in mentorstvo. Od leta 1991 do pomladi 2005 je bil tudi vester praporščak LD Železniki.

Za svoje zavzeto delo v lovstvu je prejel vsa družinska priznanja, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Ob 60-letnici LD Železniki smo mu za njegove zasluge izglasovali častno članstvo.

France je svoje znanje kot mentor prenašal številnim mladim lovcem in pozneje s svojimi izkušnjami marsikateremu tudi prvi odlomil zeleno vejico ob lovskem blagru. Neprecenljivo je bilo njegovo delo v našem največjem sektorju. Skrbel ni le za organizacijo del pri pripravi krmišč, čiščenju gozdnih jas, sečnji košenic, pri kontroli zimovališč. Velikokrat je potrebno delo opravil sam.

V zadnjem letu, ko mu narava ni več vračala čistega odnosa do življenja in omogočala hoje, se je zadovoljil že s pogledom na obrobja Ratičovca, strma pobočja Jelovice, ki jih je prehodil nič kolikokrat.

Vsi, ki smo ga poznali, predvsem pa lovci naše in sosednjih LD, Franca Lušina ne bomo mogli pozabiti, saj je v tem okolju zapustil spomin na neporečnega, poštenega lovca. Tudi zato ne, ker smo mu pripravili čudoviti zadnji pogon. Poklonili smo se mu z govorom starešine, v njegovo čast so se priklonili prapori in podarili smo mu temno zelene jelovski vejice. France, naj ti bo tudi v večno zelenih loviščih namenjeno častno stojišče!

LD Železniki – A. G.

Že v nekaj dneh, ko smo se poslovili od Z. Žirovnika, je framske lovce dosegla ponovna žalostna vest, da smo 14. 11. 2008 izgubili še drugega člana, **Jožeta Baškoviča**, od katerega smo se z vsemi lovskimi častmi poslovili na kamniškem pokopališču pri Mariboru.

Vedeli smo, da je Jože bolan, a se je z boleznijo uspešno boril več let. Kljub bolezni se je redno udeleževal naših srečanj in se živo zanimal, kaj je novega na »njegovem« Pohorju.

Jože se je rodil leta 1926 v Malencah pri Brežicah. Ze kot mladeniča so ga pota pripeljala v Maribor, kjer sta si z ženo ustvarila topel dom v Kamnici pri Mariboru. Leta 1969 je postal član LD Fram in leto pozneje uspešno opravil lovski izpit. Takoj po opravljenem izpitu smo mu framski lovci zaupali številne odgovorne naloge. Na njegovo pobudo smo leta 1972, ko smo odpirali lovsko kočjo na Cestnikovem, razvili družinski prapor, ki se mu je na pogrebu še poslednjič poklonil. Pri gradnji kočje je aktivno sodeloval pa tudi pridobil različne sponzorje. Lovci smo si visoko na Pohorju sezidali kočjo, ki je bila takrat zatočišče in kraj počitnikovanja za marsikaterega našega lovca.

Kot predsednik izpitne komisije za opravljanje voznških izpitov v Mariboru je redno skrbel, da smo se framski lovci preizkušali tudi v našem teoretičnem in praktičnem voznškim znanju in voznških sposobnostih. Tudi pri poznejši sanaciji osnovne šole na Planici, ki nam zdaj kot lovski dom nudi gostoljubje, je njegov prispevek neprecenljiv.

Bil je predsednik NO LD Fram in je to funkcijo opravljal od leta 1972 do 1980. Kot poštenemu in resnemu lovcu smo od leta 1980 do 1993 zaupali vodenje Disciplinske komisije LD. Največja radost zanj je bila, če na občnem zboru ni bilo treba prebrati poročila in je le z nekaj besedami povedal, da v minulemu letu ni bilo disciplinskega prekrška v naši LD.

Pozneje zaradi zdravstvenih težav ni mogel več opravljati različnih nalog, malo je zahajal v lovišče. Vedno pa ga je zanimalo, kako gospodarimo z divjadjo in upravljamo lovišče. Še posebno ga je zanimalo, kakšni so odnosi z našimi posestniki, in sicer zaradi odškodnin za škodo, ki so nam jo kakšno leto napravili divji prašiči.

Kot iskrenemu in poštenemu lovskemu tovarišu mu je največj pomnilo, da so se nesporazumi med nami razčistili hitro in na mestu samem in da smo se vedno razšli kot dobri in iskreni lovski tovariši. Ta njegova lastnost je hitro prirasla k srcu tudi našim krajanom na framskem Pohorju, zato je bil Jože vedno dobrodošel gost na vsaki kmetiji na območju naše LD.

LZS je Jožeta Baškoviča za nesebično delo odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje,

LZM pa mu je podelila plaketo LZ Maribor.

Ko smo se poslavljali od Jožeta, smo mu pri odprtem grobu objublili, da bo v mislih vedno z nami, še posebno, ko se bomo po končanih lovih zbrali na zadnjem pogonu. V njegovo spomin bomo zapeli tisto njegovo *Kje je moj mili dom*, ki mu je bila najljubša in smo jo na njegovo željo tolikokrat prepevali.

Jože, mirno počivaj na kamniškem pokopališču in zri na »tvoje« Pohorje.
LD Fram – B. K.

Na framskem pokopališču smo se ob zvokih lovskih rogov in streljih lovskih pušk žalostno poslovili od dolgoletnega in prizadnega člana LD Fram **Antona Žirovnika** - »Zvonkotaka«.

Od njega smo se poslovili številni domači lovci, lovci sosednjih družin in iz tujine. Čeprav je bil v sebi velik borec, je v zadnji bitki zmagala bolezen in nas je za vedno zapustil 7. 11. 2007.

Zvonko se je rodil leta 1935 v Morju v neposredni bližini Frama in se že kot mlad fant rad družil z lovci, ki so mu vzbudili čut za naravo in divjad. Pozneje, ko si je uredil družinsko in osebno življenje, se je leta 1967 vključil v našo LD, ki ji je ostal zvest do svoje smrti, 40 let.

V svojem lovskem stažu je Zvonko opravljal številne odgovorne naloge. Bil je odličen vodnik lovskih psov, odličen strellec, predvsem pa pošten in pravičen lovski tovariš. Zaupali smo mu številne naloge, ki jih je vedno opravil hitro, pošteno in odgovorno. Kmalu po vstopu v LD je bil izvoljen v IO, v katerem je bil 8 let (od leta 1976 do 1985) zadolžen za lovsko strelstvo. Na čas njegovega vodenja strelske sekcije v naši LD nas v lovskem domu spominjajo številni pokali in priznanja, ki so jih naši strelci osvojili na lovskih strelskih tekmah doma in drugod po Sloveniji. Od leta 1985 do 1989 smo mu zaupali vodenje naše LD. V času, ko je bil on starešina, smo lovci obnovili propadajočo osnovno šolo, ki smo jo spremenili v naš lovski dom, na katerega smo zelo ponosni. Pri obnovi se je Zvonko zelo izkazal s svojimi organizacijskimi in strokovnimi sposobnostmi. Pozneje mu je bila zaupana funkcija gospodarja LD, ki jo je opravljal od leta 1997 do 2001. Tudi to nalogo je opravil lovsko strokovno in pošteno. Po obdobju odgovornih nalog smo mu od leta 1997 do 2004 zaupali vodenje lovnega turizma in mentorstva mladim lovcem. Številni tuji lovski gostje so se prišli poslednjič posloviti od njega na njegovi zadnji poti. Tudi mladi, ki jim je bil lovski mentor, so poštene ter delovni lovci.

Nepozabni bodo ostali spomini na številne družabne večere, na katerih je Zvonko znal poskrbeti za prijetno in veselo družbo, ki se je ponavadi razšla šele v zgodnjih jutranjih urah.

Za njegovo nesebično in strokovno delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom za lovske zasluge III. stopnje, ob 60-letnici naše LD pa mu je LZ Maribor podelila plaketo LZ Maribor.

Zvonko, mirno počivaj v slovenski zemlji, ki si jo tako ljubil in ji bil predan.

LD Fram – B. K.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Adolf Kusterle , LD Podbrdo, * 16. 3. 1923, † 27. 3. 2008.	Aleksander Marinič , LD Grgar, * 31. 5. 1942, † 3. 3. 2008.
Av gust Koprivnikar , LD Cajnarje, * 9. 1. 1928, † 22. 3. 2008.	Ciril Murko , LD Dravinja, Majšperk, * 29. 3. 1932, † 19. 12. 2007.
Mirko Ule , LD Iga vas, * 13. 12. 1947, † 8. 3. 2008.	Maksimiljan Onuk , LD Muta, * 7. 10. 1936, † 11. 2. 2008.
Milan Štrifof , LD Žilce, * 28. 10. 1935, † 2. 3. 2008.	Anton Lakner , LD Loka, Črnomelj, * 15. 3. 1931, † 16. 3. 2008.
Jožef Rašcan , LD Velika Polana, * 21. 3. 1934, † 20. 3. 2008.	Jožef Krampelj , LD Turjak, * 6. 6. 1932, † 22. 1. 2008.
Anton Laznik , LD Velunja, Soštanj, * 25. 2. 1931, † 29. 3. 2008.	Franc Srebot , LD Gradišče, Košana, * 25. 8. 1923, † 21. 11. 2007.
Franc Tramte , LD Mokronog, * 17. 8. 1960, † 2. 3. 2008.	Franc Šmit , LD Zabukovje, * 18. 4. 1944, † 17. 3. 2008.
Franc Jeraj , LD Vodice, * 3. 12. 1934, † 15. 3. 2008.	

Umrlim časten spomin!

Seminar o novih pristopih pri šolanju psov

V Društvu ljubiteljev ptičarjev (DLP) smo že kar nekaj časa razmišljali, kako bi učenje psa s pozitivno motivacijo in ob procesu pravilne igre, ki ga v naše tečaje uvajamo že dobra štiri leta, približali širšemu krogu vodnikov. Beseda je dala besedo in s fanti iz KVRP Kranj smo se lotili skupne organizacije enodnevne seminarja. Na njem sta **Andrej Žunič** in **Jure Pribičević** prevzela predavanja, pri praktičnih prikazih pa se jima je pridružil tudi naš inštruktor **David Pogačnik** s svojima dvema kratkodelakima ptičarkama.

V soboto, 29. 3. 2008, se nas je na poligonu KVRP Kranj v Struževem zbralo kar 18 radovednežev. Novi pristopi šolanja psov so pri mnogih vodnikih v lovskih vrstah še vedno »tabu tema«, zato je bilo med udeleženci kar nekaj takih, ki so prišli »samo pogledat, kaj fantje čarajo«. Že s prvimi izvrstno pripravljenimi predavanjem o pasji psihologiji je Andrej razbil vse dvome. Navdušenje med udeleženci je bilo očitno. Takoj po prvem delu nam je celo najstarejši udeleženec seminarja, 73-letni vodnik nemškega žimavca, »položil na srce«,

da bi se takih tečajev moralo udeležiti 99 % vodnikov lovskih psov. Kako prav ima naš Jože, smo spoznali takoj za tem na praktičnem prikazu s 4-mesečno nemško kdl. ptičarko Jutto in 3-letnim nemškim kdl. ptičarjem Haronom.

V drugem delu predavanja nam je Jure razložil načelo »klikerja in markerjev«. Ne, to ni nikakršen bavbav. Načelo je preprosto in, kar je najpomembnejše, dobro deluje! Način šolanja z markerji je pojasnil po stopnjah – od samega začetka pa do tedaj, kako psa postopoma pripravimo na resno delo. Predavanju je zopet sledil praktičen prikaz, tokrat kar s tremi nemškimi kdl. ptičarji različnih starosti in stopenj šolanja (Haronom, Irom in Fino). Žal

Že pri mladiču začnemo z utrjevanjem pozornosti, umirjenosti in koncentracije, kar je ključnega pomena pri poznejšem šolanju in delu. Na fotografiji je 4-mesečni nemški kdl. ptičar Jaro (Luc) vodnika Marka Rešetiča iz Šentjerneja.

Vse foto: A. Strajnar

Praktičen prikaz učenja vaje »poleg«. Andrej je s Haronom udeležencem seminarja praktično prikazal vse stopnje učenja: od čistih začetkov pa do trdnega in samozavestnega izvajanja vaje poleg.

nam jo je ob koncu prikaza zagodlo vreme, saj se je nad Struževim ulilo kot iz škafa.

Sledil je tretji, izjemno pomemben in zanimiv del predavanja: pravilni popravi psa. To pa je poglavje, ki se ga nekateri vodniki (in tudi inštruktorji) izogibajo, drugi se zavedajo lotevajo laično, nekateri pa bi ta del izobraževanja vodnikov najraje »pometli pod preprogo«. Tak odnos pogosto vodi do napačnih popravkov ali reševanja težav »po domače«, kar se prej ali slej odrazi v neželenem obnašanju psov. Tega pa si pri psih, ki jih uporabljamo za lov ali katero koli drugo delo, ne moremo in ne smemo privoščiti! Ob Juretovem predavanju nas je kar nekaj obsevalo brez besed in v glavah so se nam prikazovali prizori naših napak ter z njimi povezanimi napačnimi/neželenimi reakcijami naših psov. Tokrat vreme fantom ni dopustilo, da bi nam s

svojimi psi tudi tudi praktično predstavili ta del predavanja. Zaradi vedno močnejšega naliva žal vodniki, ki so s seboj na seminar pripeljali pse, jih niso mogli preskusiti, kar so jim povedali in prikazali mentorji Andrej, Jure in David.

Glede na res pozitivne odzive smo trdno odločeni, da bomo seminar še kdaj ponovili in ga približali čim večjemu številu vodnikov. Kajti čas gre naprej in več glav več ve. Nujno je iskati novo znanje in rešitve, ki se kažejo v boljših rezultatih dela in sobivanja z našimi psi.

Iskrena hvala KVRP Kranj za odstop prostora in prijazen sprejem, Andreju, Juretu in Davidu za strokovno pripravljeno seminar ter vsem vam, udeležencem, ki ste nam izkazali zaupanje ter poskrbeli za prav prijetno vzdušje!

Andreja Strajnar,
DLP

Andrej s Haronom in Jure udeležencem tečaja prikazujeta, kako pomembno je dodajanje raznih »motenj« v procesu šolanja in utrjevanja znanja posameznega psa. Kljub zunanjim motnjam (ljudje, drugi psi, hrup motorjev in avtomobilov, domače in divje živali ...) mora pes vseskozi ohranjati stik z vodnikom in dajati prednost vplivu vodnika pred vplivi okolja.

Mednarodna tekma na divje prašiče za vse pasme lovskih psov

Prvo mesto zasedel slovenski tekmovalni par.

Tudi v Sloveniji so nekateri naši priznani vodniki prejeli vabilo, naj bi se s svojimi psi udeležili **tekmovanja v delu na divje prašiče za vse pasme lovskih psov**, ki bo 17. 11. 2007 v Selcah v hrvaškem Žumberku. Nam je ta preizkušnja (tekmovanje) neznana, ker takšnih preizkušenj zaradi strožje zakonodaje ne smemo organizirati, čeprav vemo, da divji prašič postaja glavna lovna divjad pri nas. Pri naših sosedih pa je za lovskega psa, s katerim lovec lovi divje prašiče, treba opraviti tudi takšno uporabnostno preizkušnjo.

Z zanimanjem sem se odzval vabilu znanega hrvaškega vodnika, da se kot opazovalec ob njem udeležim tekmovanja. Po vabilu so se iz Slovenije tekmovanja udeležili štiri priznani in izkušeni vodniki s svojimi psi različnih pasem, tako da smo imeli zastopstvo vodnikov z dvema terrierjema, nemškim prepeličarjem in slovaškim kopovom. Vodniki so si med seboj izbrali svojega »selektorja«, znanega belokranjskega vodnika **Marka Uriglja**, ki je bil ob nas kot opazovalec zanimive tekme.

V zgodnje jutro, ko smo se podali proti hrvaški meji, sta nas sneženje in močan veter opomnila, da smo že zakoračili v lansko zimo. Prav zimske razmere so pognale tekmovalni adrenalin, ki je vedno prisoten na uporabnostnih tekmah.

Na zbornem mestu so nas čakali prijazni gostitelji, ki so nam postregli z jutranjo kavico. Nato je sledil zbor tekmovalcev in organizatorjev, na katerem se je predstavil sodniški zbor. V njem so bili trije kinol. sodniki, ki so nam obširno razložili, kako bo potekala tekma in kako bodo ocenjevali posamezne discipline in delo psov. Na tekmi je sodelovalo 19 psov različnih pasem, od jamarjev, goničev in šarivcev. Z žrebanjem števil se je težko pričakovana prirediteljeva začela in naši fantje so bili z žrebom zadovoljni, ker niso bili prvi na vrsti, niti ne na koncu.

Tekma je potekala v ogromnem ograjenem prostoru, kjer smo ograjo videli samo tam, kjer smo spustili psa in so razmere

podobne kot v naravi: z manjšimi goščavami, v katerih se je zadrževal en sam mlajši merjasec, ki je navajen ostrih psov. Zato je že marsikateri pes doživel zanj neprijetno izkušnjo, ki ga je naučila večje previdnosti.

Začeli so z odložljivostjo psov: nekateri privezani, drugi prosto odloženi. Pri tej tekmi se namreč ocenjujejo discipline: *odložljivost, način in čas iskanja, kakovost nosu, glas na mestu*, pred divjim prašičem, *ostrost psa, vztrajnost, gonja* (vidoglasen, sledoglasen), *poslušnost in vodljivost*; skupaj torej 8 ocenjevalnih disciplin. Sodniki tekmo ocenjujejo z visoke preže, s katere imajo odličen pregled nad dogajanjem. Ko zatrobijo z rogom, vodnik s psom pride do preže, se predstavi sodnikom in počaka na znak, da lahko sprči psa. Nato psu ukaže, naj začne iskati, sam pa se ne sme, dokler pes ne pride do prašiča, oddaljiti dlje kot 10 metrov od preže. Vodnik ga lahko spodbuja šele, ko se pes oglasi in ko se mora vodnik takoj umakniti pod prežo, kjer brez nadaljnjih besed in spodbujanja sledi dogajanju. Pes ima čas, da v petih minutah najde prašiča, nato pa ga mora najmanj 10 minut neprekinjeno oblajevati ter izkazati svojo ostrost tako, da ga dvigne in spravi v beg ter ga nato glasno goni. Pri teh disciplinah dobi pes največ točk. Ko sodnik ponovno odtrobi (za konec), mora vodnik psa odpoklicati. Če vodniku to uspe, psu ponovno prinese veliko tekmovalnih točk.

Slovenski vodniki smo dobro prestali disciplino o odložljivosti. Pri tej disciplini je zanimivo, da če nekdo napove, da je pes prosto odložljiv, nato pa zapusti svoj prostor, je izključen iz nadaljevanja tekme. Prvi od naših je nastopil **Martin Kraševac** s svojim terierjem. Pes je hitro našel prašiča in ga previdno, vendar odločno napadal ter pokazal, da je imel že velikokrat opravka s prašiči. Nekoliko več smole je imel omenjeni vodnik pri odpoklicu psa, saj je pes vztrajno gonil in ga je šele s pomočjo našega »selektorja«, ki je naravnost kas-kadersko ujel prašiča in psa, dobil nazaj. Kljub temu sta poželja aplavz celotnega občinstva in priznanje za pasji pogum. Martin je bil z delom svojega psa zadovoljen. Naslednji od naših je bil na vrsti **Dejan Poljanšek** s svojim slovaškim kopovom **Blekom**. Pes je izredno hitro našel prašiča, ga brez prekinitve oblajeval in ostro napadal. Kmalu ga je spraval v beg ter ga gonil z močnim

Vodniki in psi (tekmovalci) iz Slovenije in del sodniškega zbora, ki je ocenjeval pse v delu na divje prašiče v Selcah (Žumberak).

Dejan Poljanšek (LD Borovnica) in slovaški kopov Blek – zmagovalca tekmovanja lovskih psov v delu na divje prašiče v hrvaškem Žumberku (17. 11. 2007).

glasom. Vrhunec je bil, ko je Dejan želel s svojim rogom psa odpoklicati od prašiča. Pes je takoj ubogal, se vrnil pred vodnika ter se usedel pred njim, da ga je vodnik lahko spet mirno privezal na povodec. Videli smo, kaj sta prava šola in odlična zasnova! Nervozno smo pričakali tudi naslednji nastop izkušenega vodnika **Darka Pungersiča** z njegovim terierjem **Arbijem**. Pes je pokazal svoj terierski temperament in je prašiča tako ostro napadal, da smo se že zbal, da ga prašič ne bi poškodoval. Glasno ga je oblajal in gonil. Tudi z njegovim delom smo bili zadovoljni. Kot zadnji od naših je nastopil **Tomo Jerman** z njegovim nemškimi prepeličarjem. Pes je zelo mlad in njegova mladostniška neizkušenost ga je tudi stala dobre uvrstitve. Prašiča je dobro oblajal, vendar je preveč iskal pomoč pri vodniku, ki pa mu ni smel pomagati. Na žalost je bil zato izključen iz nadaljevanja. Ko je pes pri prašiču, ga ne sme zapustiti za več kot minuto.

Preostali tekmujoči psi so pokazali odlično delo in spoznali smo, da so bili vsi tekmujoči hrvaški psi izkušeni v delu na to divjad. Tekma se je zavlekla v pozne popoldanske ure in z nestrpnostjo smo pričakovali uvrstitev naših psov. Vedeli smo, da bodo odločale malenkosti in potihem smo tudi računali na dobre uvrstitve, kar se je na koncu tudi uresničilo. Kraševac je v skupnem seštevku dosegel 5. mesto, Darko Pungarsič 4., zmagovalac tekme pa je postal na naše veliko veselje slovaški kopov Blek, vodnika Dejana Poljanška. Sodniki so povedali, da so prav pri tem paru opazili nadvse pomembno in cenjeno tesno povezavo med vodnikom in psom. Oba sta med drugim znana tudi kot odlični »tandem« pri delu po krvnem sledu in več kot vredna zaupanja, čeprav je pes še dokaj mlad. Je pa zato Dejan toliko bolj izkušen vodnik.

Več kot zadovoljni z uvrstitvami naših vodnikov - tekmovalcev smo skupaj nazdravili uspehu in pojedli dober golaž. V zidlski idili smo veseli zapustili hrvaški Žumberak z obljubo, da se bomo ob prvi priložnosti spet udeležili tako dobro organiziranega in pošteno ocenjenega tekmovanja.

Zmago Brajdič

Pravilno ravnanje strelca po strelu na veliko divjad - porok za uspešnejše iskanje s krvosledcem

Vsi dobro vemo, da tej panogi lovske dejavnosti v lovski praksi že zelo dolgo name-

njamo veliko upravičene pozornosti, zato menim, da je nujno, da v tej smeri postavimo stvari na tisto mesto, kamor sodijo. Vse preveč se o iskanju (zasledovanju) ranjene divjadi samo pogovarjamo, vse manj pa je od tega kaj koristi tudi v praksi. Ne smemo si zatiskati oči pred dejanskim slabim stanjem, ki vlada v večini lovskih družin, kar zadeva odnos do ranjene divjadi. Pri tem mislim predvsem na t. i. »zgrešene« strele in tudi na obstrelitve divjadi. Največkrat nas k ničnemu rezultatu pri iskanju obstreljene divjadi vodi predvsem popolno neznanje strelcev, njihove navedene laži, zavajanje in prekrivanje dejanske resnice, pa tudi povsem napačno obnašanje (ravnanje) po slabem strelu. Ni zgolj slučaj, da smo pri nas (govorim za razmere v mojem okolju) v kratkem izgubili: jelena damjaka, navadnega jelena, košuto, nekaj divjih prašičev in srnjakov, srn in mladičev. Pa tudi sicer, saj tako in tako skoraj nihče več ne išče. Vsa našeta divjad je bila izgubljena izključno zaradi napačnega (nelovskega) obnašanja strelcev po njihovem slabem strelu na divjad. Temu moramo narediti konec že v kratkem! Vsa čast nekaterim posameznikom in nekaterim LD, ki imajo te stvari kolikor toliko dobro opredeljene in urejene s primernimi akti (pravilniki), če jih tudi upoštevajo. Želim si, da bi na krvosledniškem področju v tej smeri napravili korak naprej in bi sprejeli nekatere odločitve **prilnega obnašanja po slabem strelu** in tako prispevali delež pri napredku krvosledništva. In prav to bi po mojem pričanju morala storiti Komisija LZS za lovsko kinologijo.

Od vseh vodstev LD moramo (ne le kdor želi!) obvezno in dosledno zahtevati, da se nam bodo glede navedenega podredile v naših temeljnih zahtevah ter da bodo v svoje akte obvezno vnesle **besedilo, ki govori o obveznem pravilnem obnašanju strelca, gospodarja LD, kinološkega referenta in celotnega vodstva LD**. Kdor tega ne bo sprejel, je že s tem izkazal neetičnost do ranjene divjadi in nepravilen odnos do tako pomembne problematike. Najverjetneje bo pustil, da se še naprej »ribari v kalnem« kot doslej, a mu tega nikakor ne bi smeli dopustiti. V teh zadevah je prav samo eno, in to je naš odnos do divjadi, ki mora biti human in lovsko etičen. To moramo natančno razlikovati, da ne

Pomoč pri iskanju obstreljene divjadi vam nudijo:

Opomba: Iskalci, vpisani pod številkami: 10, 15, 17 in 22, imajo izkušnje pri iskanju obstreljenih ali ranjenih medvedov.

1. Jože SERŠEN
Mlinska 20;
9224 TURNIŠČE
031/309-582

2. Ivan FIŠER
Slape 29 /A;
2323 PTUJSKA GORA
041/533-822

3. Vojteh KIKL
Visole 8;
2310 SLOV. BISTRICA
051/672-508

4. Zdravko BREZOVŠEK
Šmartno 40;
2315 ŠMARTNO/Pohorju
041/736-988

5. Srečko MUMELJ
Pot Šercerjeve brig. 6;
2344 LOVRENC/Pohorju
041/429-112

6. Bojan DEBERŠEK
Podgorska 83;
2380 – SLOV. GRADEC
041/730-551

7. Jože POTOČNIK
Topla 2;
2393 ČRNA na Koroškem
041/473-296

8. Ernest GABER
Koble 24;
3215 LOČE pri Poljčanah
040/983-074

9. Franc PETEK
Pongrac 39;
3302 GRIŽE
041/864-690

10. Jure PAGON
Godovič 118;
5280 IDRIJA
041/693 -801

11. Milan IVANČIČ
Čezsoča 30;
5230 BOVEC
041/595-255

12. Ivo LEBAN
Voljče 94;
5220 TOLMIN
041/695-660

13. Marjan RUSTJA
Idrijska 17;
5270 AJDOVŠČINA
041/728-476

14. Boris DOLENC
Petelinje 89;
6257 PIVKA
041/807-224

15. Zoran BOLČINA
Mašun 5;
6234 KNEŽAK
041/657-329

16. Teodor ŠIRCELJ
Gubčeva 18;
6250 ILIRSKA BISTRICA
051/351-136

17. Andrej RUPAR
Begunje pri Cerknici 80;
1332 BEGUNJE
031/866-400

18. Mihael SKERL
Hrib 72;
1318 LOŠKI POTOK
041/419-256

19. Štefan SEŠELJ
Mali Vrh 34;
1293 ŠMARJE – SAP
041/508-921

20. Jože PLANKAR
Bojanji Vrh16;
1295 IVANČNA GORICA
031/461-549

21. Alojz DRNOVŠEK
C. IX. avgusta 81;
1410 ZAGORJE
031/270-148

22. Ciril OICLJ
Stari Log 1;
1332 STARA CERKEV
041/657-425

23. Tomaž BURAZER
Zadružna 8;
8340 ČRNOMELJ
031/659-537

24. Slavko LEGAN
Dolenji Ajdovec 9;
8340 DVOR/Žužemberku
041/514-216

25. Marko GERDIN
Čatež 14;
8214 VELIKA LOKA
041/987-280

26. Jože PETELINC ml.
Sela 120;
8257 DOBOVA
041/987-280

27. Jakob LAVRIN
Žvamlje 21;
1411 IZLAKE
041/373-537

28. Janez KAPLJA
Drtija 2;
1251 MORAVČE
041/527-823

29. Anton KRALJ
Koroška 46;
4290 TRŽIČ
041/270-134

30. Janko PODKRIŽNIK
Radmirje 33;
3333 LJUBNO ob Savinji
041/524-133

31. Joško BEŠTER
Rovte 11;
4244 PODNART
041/286-701

32. Anton HOČEVAR
Slepšek 2;
8230 MOKRONOG
031/304-346

33. Marej ŽIGMAN
Novokračine 59;
6254 JELŠANE
051/361-466

34. Jure ŠKULJ
Dolenji Lazi 41;
1310 RIBNICA
041/657-270

35. Dejan POLJANŠEK
Rimska c. 16/A
1358 Log/Brezovici
041/406-471

presežemo tiste meje, kjer se konča humanost in začenja že surovost in celo sadizem! Večina nas te stvari pozna in se jih zaveda, v praksi pa se, verjemite, ravna tudi zelo drugače. Prosim, predavati, prepričevati, poučevati in le apelirati na etiko in zavest je eno (tudi zelo pomembno), zahtevati in to uzakoniti pa drugo! Pri tem moramo biti neizprosni, saj je to prva izmed nalog vodstva lovske organizacije! Kršitelji določil sprejetega besedila, ki ga predlagam, naj bodo strogo disciplinsko obravnavani, kar je ne nazadnje zapisano tudi v gojitvenih smernicah. A kdo jih bere?

Smisel mojega pisanja je v tem, da ima vsak pred seboj natančna navodila, kako je treba ravnati po slabem strelu. To pa zato, da ne bo mogel nihče več reči, da tega ni vedel, da je zato izgubil ranjeno divjad, da je šel samo nekaj korakov pogledat za srnjakom, ker je mislil, da je že mrtev za naslednjim grmom ... Ko pa pride vodnik s krvosledcem, ugotovi, da so že po dolgem in počez prečesali ves gozd in ranjenega srnjaka odgnali bog ve kam. Nihče »nima kaj misliti« in mora le upoštevati besedilo o **pravilnem obnašanju po strelu**, sicer bo moral za tako početje tudi odgovarjati. Tudi vsi vozniki na cestah se ne ravnajo povsem po predpisih, pa brez milosti plačujemo predpisane kazni, če nas pri tem zalotijo poklicani. V našem primeru, ko se srečujemo predvsem s trpljenjem (in propadanjem) divjadi, ki ima nenazadnje tudi materialni učinek, moramo biti še toliko bolj rahločutni, natančni in zahtevni! Kdor tega ni sposoben dojeti in svojega obnašanja ne more podrediti tem zahtevam, tudi ne sme streljati na divjad.

Moj predlog besedila je naslednji, v medsebojni razpravi pa bi ga lahko še dopolnili ter ga kot osnutek poslali v široko javno razpravo posameznim LD. Te naj komisiji LZS za lovsko kinologijo nanj pošljejo še svoje pripombe ali predloge.

Pravilno obnašanje lovca, ki je streljal s kroglo na divjad:

1. Ne streljaj na divjad, kadar ni primerne vidljivosti ali če žival ne stoji, kot je treba za zanesljiv strel.

2. Vsak lovec mora po vsakem strelu s kroglo dobro označiti (zalomiti) nastrel in po možnosti poiskati mesto, kjer je krogla priletela v tla ali predmet.

3. Vsak strel s kroglo (pa tudi s šibrami) je treba takoj po prihodu z lova javiti gospodarju LD (vpisati v vpisno evidenčno knjigo), najpozneje pa v 12 urah.

4. Če je lovec zgrešil ali če je bila na nastrelu le dlaka ali kri, je treba nastrel obvezno preiskati s psom, ki ima opravljeno uporabnostno preizkušnjo v delu po krvnem sledu.

5. Lovec, ki je streljal divjad, ne sme za divjadjo v kritje niti koraka, razen če je divjad vidno smrtno zadeta v prsni koš (to pokažejo znaki na nastrelu).

6. Ko divjad nakaže strel, moramo takoj dobro označiti mesto nastrela, smer pobega in mesto, kjer nam je divjad izginila v kritju.

7. Lovec, ki je streljal, o tem takoj obvesti gospodarja LD, nakar je treba poklicati ustreznega vodnika psa krvosledca.

8. Če je strelec sam vodnik krvosledca, mora iskati ranjeno divjad ob prisotnosti še enega člana LD.

9. Vsaka LD lahko na LZS dobi spisek vseh vodnikov preizkušenih krvosledcev v širšem pomenu besede.

10. Psi, ki nimajo opravljene preizkušnje po krvnem sledu, ne smejo samostojno iskati, razen če je prisoten tudi vodnik z izkušenim psom krvosledcem, ki bi delo lahko nadaljeval, če bi mlajši pes odpovedal zaradi neizkušenosti.

11. Ponoči je strogo prepovedano vsakršno iskanje ranjene divjadi, razen če vodnik krvosledca iz svojih izkušenj in po pregledu nastrela ne odloči drugače.

12. Ranjeni divjadi je treba dati dovolj časa in pravico, da, če je dobro zadeta, pogine v miru in kritju, ne da bi čutila človekovo bližino. Zato naj se iskanje vedno začne najmanj čez dve uri po strelu (izjema je v primeru zadetka v nogo).

Če bomo vse napisano sprejeli z razumevanjem in s skupnimi močmi še ustrezno dopolnili, mi verjemite, da bomo zagotovo rešili še marsikakšno ranjeno divjad več! Prepričan sem, da je to naša temeljna lovska in moralna dolžnost, če smo pravi lovci. Tisti pa, ki nasprotuje takšnim osnovam zahtevanega obnašanja, ni daleč od namigovanja o drugačnih resnicah o lovcih, ki jih o nas širi protilovsko nastrojena javnost.

Franc Svetec

Lovski terierji (SLRLt):

O: 4/I, m: 15/I, 17. 5., Jaka Logar, Pod bregom 2, 2380 Slovenj Gradec.
O: 5/I, m: 4/I, 3. 5., Gorazd Slemenšek, Dol. Brezovo 33, 8283 Blanca.
O: 5/I, m: 5/I, 25. 4., Tine Kovač, Podlipa 7, 1360 Vrhnika.
O: 5/I, m: 5/I, 1. 5., Venčeslav Valek, Zdraviliška cesta 18, 3254 Podčetrtek.
O: 5/I, m: 5/I, 22. 4., Zdravko Garmut, Sp. Kapla 35, 2362 Kapla.
O: 5/I, m: 5/I, 29. 4., Boštjan Končan, Podlipa 60/a, 1360 Vrhnika.
O: tuj plemenjak, m: 5/I, -VUP-1, 2. 4., Dušan Štucin, Gradišče 37, 5270 Ajdovščina.
O: 5/I, m: 4/I, 23. 4., Andrej Puželj, Lipovšćica 14, 1317 Sodražica.

Brandel braki (SLRBrb):

O: 5/I, m: 4/I, 4. 2., Franc Avguštin, Veliki Slatnik 33, 8000 Novo mesto.
O: 5/I, m: 5/I, 5. 5., Miha Volmajer, Sp. Kapla 17, 2362 Kapla.
O: 5/I, m: 5/I, 13. 4., Slavko Vidmar, Idrijska ul. 20, 5270 Ajdovščina.
O: 5/I, m: 5/I, 29. 4., Brane Gajić, Nad Munščico 6, 1433 Radeče.
O: 4/I, m: 5/I, 25. 4., Franc Stavcar, Bač 117, 6253 Knežak.

Beagli (SLRBig):

O: 5/I, m: 4/I, 9. 5., Jože Vester, Zvirče 84, 4290 Tržič.
O: 5/II, m: 5/II, 10. 4., Vili Vizintin, Petelinje 55, 6257 Pivka.
O: 5/I, m: 5/II, 15. 4., Alojz Kumprej, Ter 38, 3333 Ljubno ob Savinji.

Istr. kdl. goniči (SLRGik):

O: 5/I, m: 5/I, 10. 4., Anton Mavrič, Šlovrenc 9, 5212 Dobrovo.
O: 5/I, m: 5/I, 5. 4., Dušan Simčić, Hum 38, 5211 Kojsko.
O: 5/I, m: 5/II, 11. 4., Miran Princič, Snežeče 11/a, 5212 Dobrovo v Brdih.

Istr. res. goniči (SLRGlr):

O: 5/I, m: 4/II, 1. 5., Sašo Peternelj, Davča 40, 4228 Železniki.
O: 4/I, m: 4/I, 2. 5., Ivan Tomšič, Trnje 7, 6257 Pivka.
O: 5/I, m: 5/I, 11. 5., Anton Raspet, Vojkova 12, 5282 Cerkno.
O: 5/I, m: 5/I, 26. 4., Stojan Plešingar, Hotočka 1/a, 6242 Materija.

Posavski goniči (SLRGp):

O: 5/I, m: 5/I, 29. 4., Brane Baloh, Kokošnje 10/a, 1233 Dob.
O: 5/I, m: 4/I, 27. 4., Uroš Bensa, Neblo 25/c, 5212 Dobrovo v Brdih.

Hanovrski barvarji (SLRHB):

O: 4/II, m: 5/II, 18. 5., Boris, Urška Kogoj, Goriška c. 3, 5222 Kobarid.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

Črni z ožigi:
O: 5/II, m: 5/I, 24. 4., Branko Vrhovski, Pohorska 10, 3000 Celje.
O: 5/II, m: 5/I, 24. 4., Vili Jakop, Paka 4, 3205 Vitanje.
O: 5/II, m: 5/I, 29. 4., Mirko Slatinšek, Prod 46, 3342 Gornji Grad.
Jelenje-rjava
O: 5/I, m: 4/I, 28. 4., Ignacij Sadar, Marinča vas 22, 1303 Zagradec.
O: 5/I, m: 4/I, 16. 5., Jožica Metelko Kraševc, Zajaj pri Ponikvi 17, 3232 Ponikva.
O: 5/I, m: 5/I, 12. 5., Franc Hrovat, Drganja sela 3, 8351 Straža.
O: 5/I, m: 4/I, 19. 4., Karel Žežlina, Buje 28, 6223 Komen.
O: 5/I, m: 4/I, 17. 4., Vladimir Podgoršek, Podgorje 80b, 8255 Pišce.

Nemški goniči (SLRNg):

O: 5/I, m: 5/II, 20. 4., Ferdi Kovač, Tržišće 47/a, 8295 Tržišće.
O: 5/I, m: 5/I, 2. 5., Branko Sluga, Škoflje 36, 6217 Vremski Britof.
O: 5/I, m: 5/I, 22. 4., Egon Šemenič, Pot v Zapuže 21, 5270 Ajdovščina.

Bosanski baraki (SLRGBb):

O: 4/I, m: 5/I, 10. 3., Franko Tomšič, Knežak 3/b, 6253 Knežak.
O: 4/I, m: 5/II, 20. 4., Franc Panjan, Mali Nerajec 8, 8343 Dragatuš.

Kdl. veimaranci (SLRWpk):

O: 5/JZP -167, PZP -49 +18; m: 5/PZP -52+16, JZP -161, 2. 5., Primož Glavič, Razgledna pot 17, 4270 Jesenice.

Nem. kdl. ptičarj (SLRNkp):

O: 5/PZP -46, JZP -156, m: 5/PZP -54, JZP -171, ŠPP -194 -II. A n.r.; 9. 5., Zdenko Trampuž, Kostanjevica 85, 5296 Kostanjevica.

Labradorci (SLRLR):

O: tuj plemenjak, m: 5/TPR, 12. 4., Marko Popović, Pekel 302, 2211 Pesnica.

Koker španjeli (SLRKš):

O: 5/D, m: 5/D, 12. 5., Silvo Kralj, Spuhlja 131, 2250 Ptuj.

Angleški špringer španjeli (SLRšš):

O: 5/I, m: 5/II, 17. 5., Šamo Marinčič, Št. Jurij 8, 1290 Grosuplje.
O: 5/I, m: 5/II, 2. 5., Marjan Ahlin, Perovo 37, 1290 Grosuplje.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

serci:
O: 5/I, m: 4/I, 3. 5., Iztok Pušavec, Tenetišče 16, 4204 Golnik.
O: 5/I, m: 5/I, 20. 4., Božidar Horaček, Koče 75, 6258 Prestranek.
O: 5/I, m: 5/I, 26. 4., Ivica Mesiček, Grobelno 18, 3231 Grobelno.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Prodaj kratko risanico – repetirko Steyr Mannlicher Exlusiv luxus s str. daljnogledom Kahles 3 – 9 x 42, kal. .30 -06, Spr. in polavtomatsko šibrenico Beretta 12/76 Mag. Tel. 041/611-748.

Prodaj več različnih, odlično ohranjenih lovskih pušk (nekaj tudi zelo starih). Tel.: 041/875-803.

Prodaj po polovični ceni šibrene naboje (okrog 250 kosov), kal. 20 (70), šibre 2–4,5 mm. Tel.: 051/639-613.

Prodaj šibrene cevi, kal. 12/12, za češko bokarico, mod. CZ 584-15 (Tatra). So skoraj nove (cena 350 €). Možnost zamenjave za šibrenico, kal. 12/12. Tel.: 041/264-663.

Prodaj enocevno risanico – prelamačo Blaser Lux 95, kal. .308, Win. Montiran je str. daljnogled Zeiss 2,5 – 10 x, z osvetljeno piko. Puška je bila zelo malo uporabljena, je kot nova. Tel.: 041/226-356.

Prodaj kombinirano puško Brno, ZH 324, kal. 16/7 x 57 R, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/730-731.

Prodaj nočni daljnogled znamke Osprey, povečave 1,5, z IR osvetljevalcem. Tel.: 041/343-810.

Prodaj malo rabljeno karabinko CZ, kal. Winchester, kal. .243, s str. daljnogledom Swarovski Habicht – Nova 6 x 42 (Suhlova montaža) in 40 nabojev Norma (6,5 gr.). Cena 1000 €. Tel.: 031/319-573.

Ugodno prodaj malo uporabljeno, kakovosten daljnogled 8 x 36, po vojaškem standardu (zeleno gumiran, odporen proti udarcem, vodi, zameglitvi). Tel.: 051/315-766.

Prodaj risanico – repetirko Marxs – Interarms, kal. .300, Win. Mag., cev 62 cm, s str. daljnogledom Meopta Artemis 2000 3 – 9 x 42 (Suhlova montaža) in 130 nabojev zanjo. Tel.: 041/574-262.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom (Suhlova montaža). Je lepo ohranjena. Cena 450 €. Tel.: 031/667-270.

Prodaj naslednje orožje: Repetirno risanico Sauer FN 90 M, kal. 7 x 64, (zasučna montaža) s str. daljnogledom Zeiss 8 x 56; **repetirno risanico** Mannlicher Schönauer, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42; **repetirko** Steyr mannlicher Lux., kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42; **repetirko** Steyr mannlicher Klas., kal. .222 Rem., s str. daljnogledom Swarovski; **repetirko CZ**, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža); **švedsko repetirko** Carl Gustav, kal. 6,5 x 55; **risanico** Marlin – Winch., kal. .44, mag s str. daljnogledom (zasučna montaža); **češko bok kombinirko**

12/7 x 56 R s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža); **bok kombinirko** Blaser, kal. 12/ 6,5 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski 2,5–10 x 48; češko kombinirko Brno, kal. 12/7 x 57 R, (menjalne cevi 12/12); češko kombinirko Brno, kal. 12/7 x 57 R, (menjalne cevi 16/16); češko kombinirko Brno, kal. 12/5,6 x 50 R, Mag.; **boroveljsko polrisanico**, kal. 16 – 8 x 57 IRS; boroveljsko polrisanico, kal. 20 – 8 x 72 R; **trap puško** Sabatti Olympic; lovska **trap puško** Bernardelli; **pištolo** Walther PPK in PP, kal. 7,65 mm; **pištolo** Walther PPS, kal. 9 x 19 mm – novosti; **pištolo** Kahr – ZDA, kal. 9 x 19 mm; **pištolo** CZ Brno, mod. 75, kal. 9 x 19 mm; **revolver** Smith & Wesson, 4 inch., kal. .357, Mag.; **revolver** Smith & Wesson mod. 586, 6 inch., kal. .357 Mag. in **revolver** Smith & Wesson, mod. 19, 4 inch. in 3. inch., kal. .357, Mag. Tel.: (03) 588-13-83, od 10. do 12. in od 15. do 19. ure.

Prodaj risanico Mauser, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom Kahles 4 x 32 (Suhlova montaža), **pištolo** Walam 48, kal. 9 mm, ter **revolver** S&W, kal. .357 Mag. Tel.: 031/380-448.

Ugodno prodaj (zaradi boleznih) novo **karabinko**, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom. Tel.: 040/770-829.

Prodaj bok kombinirko Blaser BBF Grade Luxus, kal. 20 Mag./30 R Blaser, s str. daljnogledom ali brez. Puška je še nova, neuporabljena. Cena po dogovoru. Tel.: (01)512-44-30 ali 041/820-804.

Prodaj širokokotni str. daljnogled Kahles CSX 1,1 – 4 x 24 z osvetlitvijo križa (D-dot), za 800 €. Tel.: 041/973-849.

Prodaj dobro ohranjeno rusko bok šibrenico Baikal, kal. 12/12. Tel.: (01) 897-14-84, od 13. do 17. ure.

Prodaj češko bokarico, mod. ZH 104, kal. 12/7 x 57 R, s str. daljnogledom in menjalnimi cevimi 12/12. Cena 500 €. Tel.: 041/315-720.

Prodaj revolver Nagant in **matrico RCBS** za polnjenje nabojev, kal. 7,62 mm. Tel.: 041/315-720.

Prodaj strelni daljnogled, malo uporabljen, Swarovski Habicht Nova (Avstrija) 6 x 42. Cena 500 €. Tel.: 041/579-120.

Prodaj dobro ohranjeno bok kombinirko Merkel – Suhl, kal. 16/7 x 65 R, z menjalnimi cevimi 16/16 in str. daljnogledom Swarovski 4 x 32 (Suhlova montaža). Tel.: 041/54-99-11.

Prodaj strelni daljnogled Meopta 6 x 42. Tel.: 031/- 383-922.

Prodaj bogato gravirano boroveljsko bokarico (izdelek Fanzo), kal. 16/7 x 65 R, z menjalnimi cevimi 16/16 in str. daljnogledom Falke 6 x 42, redno vzdrževano in pregledano (prvi lastnik). Tel.: 041/654-261.

Prodaj boroveljsko bokarico, dodelano v puškarni Kranj, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Cena 2.800 €. Tel.: 040/796-713.

Prodaj kakovostne naboje, kal. .308 Win.; jeklene montažne delec (objemke) za str. daljnogled š 25,4 mm in **obdelano kopito** za repetirko CZ, M 70. Tel.: 031/296-046.

Prodaj tricevko Merkel Suhl, kal. 16 – 16/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski, 2,2 – 9 x 42 in **boroveljsko kombinirko** 16 – 8 x 57 R. Tel.: 031/590-579.

Prodaj revolver Arminius, kal. .22 l. r.; **pištolo**: CZ (mod. 83), kal. 6,35 mm; Erma, kal. 6,35 mm, Heckler & Koch USP, kal. .45 ACP (neuporabljena), Beretta, mod. 34, kal. 7,65 mm (kromirana); ter **MK puško** Toz, kal. .22 l. r. Cena po dogovoru. Tel.: 040/837-802.

Prodaj risanico Remington, kal. .308 Win. S str. daljnogledom 6 x 42. Cena 1.100 € oz. po dogovoru. Tel.: 041/347-574.

Prodaj cev za Blaser R 93, kal. 7 x 64, staro 3 leta in **karabinko kal. 6,5 x 57**, s str. daljnogledom Swarovski 2,2 – 9 x 42. Oboje je brezhibno. Ugodno! Tel.: 041/646-641.

Prodaj češko bokarico, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevimi, kal. 12/12 in str. daljnogled Vega 4 x 32. Puška je bila malo uporabljena. Tel.: (05) 627-17-06.

Prodaj bok šibrenico kal. 12/12 in **risanico** CZ, kal. 5,6 x 57 (nova cev Böhler Rasant), s str. daljnogledom Kahles 6 x 42 (4A križ; Suhlova montaža). Tel.: 041/942-580.

Prodaj polavtomatsko risanico Anschütz, z novim str. daljnogledom Hako 3 – 9 x 40. Tel.: 041/721-561.

Lovski psi

Prodaj dve resasti jazbecarki (leglo 15. 2. 2008), telesno odličnih in delovnih staršev. Mati je prejela 1. mesto na vzrejni preizkušnji (2007). Tel.: 041/557-354, Zdravlič.

Kupim psa, izšolanega za delo po krnem sledu, ki obljaja mrtvega divjega prašiča. Tel.: 031/419-687, samo zvečer.

Prodaj mlade resaste jazbecarje odličnih in zelo delovnih staršev. Tel.: 051/324-458 ali (01) 859-15-60.

Prodaj psičko pasme beagle, poleženo 12. 3. 08. Tel.: 041/868-633.

Prodaj nemškega ptičarja – žimavca, starega 4 leta (4/ŠPP II. n. r.). Tel.: 041/847-055.

Prodaj štiri psičke pasme kdl. istrski gonič. Oče in mati sta izjemna goniča divjih prašičev in lisic. Tel.: 041/994-349, (01) 780-18-47.

Prodaj nemško lovsko terierko, staro 5 let, z vzrejno oceno 4/I. Cena 500 €. Tel.: 031/322-212.

Ugodno prodaj leglo nemških prepeličarjev – sercev, potomcev lovnih in razstavnih staršev. Tel.: 041/809-143.

MAJ						
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)		
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Če	3:38	15:19	5:48	20:10	4:34	21:25
2. Pe	3:57	16:37	5:47	20:12	4:32	21:27
3. So	4:17	17:57	5:45	20:13	4:30	21:28
4. Ne	4:39	19:21	5:44	20:14	4:29	21:30
5. Po	5:06	20:49	5:42	20:16	4:27	21:32
6. To	5:42	22:14	5:41	20:17	4:25	21:33
7. Sr	6:29	23:29	5:39	20:18	4:23	21:35
8. Če	7:30	----	5:38	20:19	4:21	21:37
9. Pe	8:44	0:31	5:37	20:21	4:20	21:38
10. So	10:03	1:16	5:35	20:22	4:18	21:40
11. Ne	11:21	1:50	5:34	20:23	4:16	21:42
12. Po	12:37	2:15	5:33	20:24	4:14	21:43
13. To	13:48	2:36	5:32	20:26	4:13	21:45
14. Sr	14:57	2:54	5:30	20:27	4:11	21:47
15. Če	16:04	3:10	5:29	20:28	4:09	21:48
16. Pe	17:10	3:26	5:28	20:29	4:08	21:50
17. So	18:17	3:44	5:27	20:30	4:06	21:52
18. Ne	19:23	4:05	5:26	20:32	4:05	21:53
19. Po	20:30	4:29	5:25	20:33	4:03	21:55
20. To	21:33	4:59	5:24	20:34	4:02	21:56
21. Sr	22:31	5:36	5:23	20:35	4:00	21:58
22. Če	23:20	6:24	5:22	20:36	3:59	21:59
23. Pe	----	7:19	5:21	20:37	3:58	22:01
24. So	0:01	8:23	5:20	20:38	3:56	22:02
25. Ne	0:34	9:30	5:19	20:39	3:55	22:04
26. Po	1:00	10:40	5:18	20:40	3:54	22:05
27. To	1:22	11:50	5:17	20:41	3:53	22:07
28. Sr	1:41	13:01	5:17	20:42	3:51	22:08
29. Če	2:00	14:15	5:16	20:43	3:50	22:09
30. Pe	2:18	15:31	5:15	20:44	3:49	22:11
31. So	2:39	16:51	5:15	20:45	3:48	22:12

Prodaj mladiča pasme slovaški kopov, psa in psičko, stara 4 mesece, potomca delovnih staršev – dobrih prašičarjev. Tel.: (02) 884-46-33; 031/613-302.

Prodaj leglo nemških terierjev (22. 2. 2008); Tel.: 041/332-485, S. Tomšič.

Prodaj resaste foksterierje, poležene 6. 4. 2008. Psički so potomci lovskih, delovnih staršev. Tel.: 040/354-590, Puželj.

Prodaj mlade nemške prepeličarje – serce (leglo 30. 3. 2008), odličnih delovnih staršev. Oče tudi izreden kroslecdec, oba pa odlična za lov na divje prašiče. Tel.: 031/657-653.

Prodaj nemške prepeličarje – serce (leglo 5. 5. 2008), odličnih, delovnih staršev. Tel.: 041/267-245, Pušavec.

Prodaj nemške prepeličarje – serce (3. 3. 2008), odličnih, delovnih staršev. Tel.: 041/476-385, Janez.

Prodaj dva mlada kratkodlaka jazbecarja (rjava). Tel.: 031/348-288.

Prodaj leglo nemških goničev, poleženih 4. 4. 08. Oče in mati sta razstavna in delovna psa (CAC). O: 5/1, m: 5/1. Dobri goniči divjih prašičev in lisic. Tel.: (03) 581-33-25 ali 031/530-755.

Prodaj leglo kratkodlakih jazbecarjev (jelenje rdeče barve in črni z ožigji), starih 10 tednov. Tel.: 040/575-314.

Vzrejna komisija KZS za ptičarje

OBVEŠČA VSE LASTNIKE PTIČARJEV,

da je stopil v veljavo nov Pravidnik za vzrejo ptičarjev (v celoti je objavljen v Kinologu 4/2008 in na spletni strani DLP www.pticarji.net)

Prodaj mlade nemške prepečarje – serce (leglo 7. 3. 2008). Starša imata odlično telesno in delovno oceno. Pes je tuj plemenjak in odličan prašičar. Tel.: 041/657-838.

Prodaj mlade brandel brake, odličnih, delovnih staršev. Leglo 3. 3. 2008. Tel.: 041/766-969. Tel.: 041/766-969.

Prodaj tribarvne nemške goniče (leglo 20. 2. 2008), odličnih in zelo delovnih staršev. Oče je plemenjak iz Nemčije. Tel.: 031/673-431.

Drugo

Izdelam vam umetne valilnice za ptice duplarice in zimске ptičje krmilnice (več vrst), **pasti za lov polhov** ter **montiram lovske trofeje** na

IZDELAVA LOVSkih OBLEK (KROJEV) IN KLOBUKOV PO MERI, KAKOVOSTNO IN PO ZELO UGODNI CENI! PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJŠTVO PEČOLER, s. p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055

kontaktni naslov: joze.pecoler@tele-cable.net

MOLEX
LOVSKA OBLAČILA

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrava 1
Telefon: 00 386 (01) 562 13 10
040/524-355

Lovska družina Gornji Grad

prireja

TRADICIONALNO LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE

Tekmovanje bo v soboto, 17. 5. 2008, z začetkom ob 9. uri na strelišču LD Gornji Grad v Zagradišu.

Tekma bo v kombinaciji (tričlanske ekipe članov iste LD) posamezno in veterani.

Strelci bodo streljali na 20 glinastih golobov, 10 strelav z MK puško na bežečega merjasca (na 50 m) in v dve MK tarči (35 m); t. j. 5 strelav ob palici na tarčo gamsa in 5 strelav brez naslona v tarčo merjasca.

Veterani bodo streljali na 20 golobov in z MK 2+10, sede ob fiksnem kolu.

Najboljše tri ekipe, posamezniki in veterani bodo prejeli pokale, najboljši posamezniki v kombinaciji pa še praktične nagrade.

Prva nagrada: ODSTREL SRNJAKA.

Vadba bo v petek 16. 5. 2008 od 15. ure naprej.

Informacije: 041/629 599 (Dušan Žehelj).

Za hrano pijačo in dobro voljo bo poskrbljeno.

Vabljeni!

naravne podložne deščice. Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelam gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 51-41-181 ali 041/ 819-231, Basaj.

Izvezem vam logo vaše LD na lovsko srajco, kapo, jakno, nahrbtnik ipd. Tel.: 041/637-190.

Prodaj valilna jajca fazanov, jerebic in rac. Tel.: 041/ 717-464.

Kupim srnjačje in jelenje rogovje (za opremo novega lokala). Tel.: 041/920-555.

Prodaj nov lovski kroj La-bod (suknjič št. 108, hlače št. 54 in telovnik). Brezplačno dodam športni telovnik št. 56 (cena 100 €). Tel.: 041/779-415.

Prodaj avtomatsko krmilnico. Tel.: 041/785-656, Matjaž.

Prodaj lovsko opremo, rogove, lovske trofeje, pripravane živali. Tel.: 051/305-311.

Prodaj terensko vozilo mercedes – G-350 dizel, tri vrata, letnik 1966. Tel.: 041/603-065.

Hubertus
Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

NOVA ZELANDIJA
VRHUNSKA KAKOVOST STORITEV IN LOVA TER IZJEMNE TROFEJE JELENA, VAPITIJA, BELOREPEGA JELENA, SIKA JELENA IN SAMBARJA TER GAMSA IN HIMALAJSKEGA TARA

Lovne dobe: od marca do julija

MONGOLIJA
10- do 12-dnevni
All inclusive
programi Ljubljana–Ljubljana z odstrelom
SIBIRSKEGA SRNJAKA ali MONGOLSKEGA KOZOROGA
že od 4.290 €

KANADA – Britanska Kolumbija
10-dnevni
All inclusive
programi Ljubljana–Ljubljana z lovom na
SNEŽNO KOZO, LOSA, MULASTEGA JELENA, ČRNEGA MEDVEDA IN PUMO
že od 3.690 €

Društvo Slovenskih Lovcev FJK – DOBERDOB in Strelska družina Svoboda – Sežana

vabita na

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA POKAL PRIMORSKE

Pokrovitelj tekmovanja bo Zdrženje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSSDI).

Tekmovanje bo v nedeljo, 1. 6. 2008, z začetkom ob 8. uri na strelišču v Kazljah (Štorje pri Sežani).

Tekmovale bodo ekipe (od 3 do 5 članov) – upoštevani bodo trije najboljši rezultati – ter posamezniki v dvojni kombinaciji:

- streljanje na 20 glinastih golobov v lovskem položaju;
- 10 strelav na MK tarčo, 35 m (5 strelav na tarčo srnjak in 5 strelav na tarčo divji prašič, prosto), s puško, težko do 5 kg, s str. daljnogledom ali brez (največ do 12-kratna povečava), s prislonom ob fiksnih palici.

Najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli pokale in praktične nagrade (za najboljše rezultate v kombinaciji in kot posamezniki).

Organizirano bo žrebanje. Pravica do žrebanja bo vključena ob prijavi strelca. Za popestritev bo organizirano tudi streljanje na »slepo tarčo«.

Omogočena bo predhodna vadba na strelišču (v popoldanskih urah, v četrtek, 29. 5., in ves dan v soboto, 31. 5. 2008).

Vse informacije dobite po GSM: 051/423-569 (Robert NUČIČ) ali pa na LZS, Mitja KERSNIK; tel.: (01)24-10-916.

Poskrbljeno bo za hrano in pijačo.

Vabljeni!

LD JEZERSKO v sodelovanju z LOVSKO ZVEZO SLOVENIJE in OBČINO JEZERSKO

prireja jubilejni, TRADICIONALNI, XV. POLETNI MEDNARODNI LOVSKI VELESLALOM ZA POKAL KRISTALNEGA GAMSA NA LEDENIKU POD SKUTO.

Tekmovanje bo v nedeljo, 1. junija 2008, s startom ob 10. uri

Tekmovalci bodo tekmovali v šestih starostnih skupinah, članice pa posebej. Priporočljiv je lovski kroj. Ekipo bosta sestavljala po dva najbolje uvrščena lovca iz vsake kategorije in ena lovka.

Na predvečer tekmovanja, 31. maja 2008, bo v Kranjski koči na Vadinah družaben lovski večer.

Pisne prijave sprejemamo na naslov: LD JEZERSKO, Zg. Jezersko 50/A, 4206 ZG. JEZERSKO; e-pošta jure.markic@siol.net ali stane.bergant@haflinger.si; faks: (04) 25-45- 041. Prijava naj obvezno vsebuje ime in priimek udeleženca, letnico rojstva ter ime lovske družine. Prosimo tudi, da ob prijavi navedete ime vodje ekipe ter njegovo telefonsko številko.

Startnina znaša 20 EUR in jo je treba predhodno plačati na TRR LD Jezersko, št. 07000-0000530971; vključuje tudi prevoz opreme, lovski golaž, pijačo in prejem plakete o udeležbi na veleslalomu.

Razglasitev rezultatov s krajšim kulturnim programom in razdelitvijo tradicionalnih pokalov »kristalni gams« bo predvidoma ob 15. uri pri lovskem domu Pod Turni na Zg. Jezerskem.

Dodatne informacije: Jure Markič, tel. 041/731-021, in Franc Ekar, tel. 031/385- 300 ali 031/320-707 e-pošta: ekar@siol.net.

Vsi udeleženci bodo prišli in tekmovali na lastno odgovornost. Dostop do tovarne žičnice je mogoč z avtomobili, vendar v skladu s pravili o gibanju vozil v naravnem okolju.

VABLJENI!

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro
vstavljanje in za strojno
v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42 **RD 30H**
RD 30 **RD 25H**

*Optična pika 2. generacije
Polaris*

okoliš: 82 mm, teža: 325 g,
4 velikosti menbrne pike, 7 jakosti
osvetlitve, agurna optika:
108,50 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

Na lov v Afriko in Kanado

Pasat, specialist za lov in ribolov, vas popelje na vrhunski lov po vsem svetu.

Safari v Afriki
Tokrat si privoščite posebne poletne počitnice: razvajanje ob bazenu razkošnega tabora pod senco palm in ob izbrani pijači in jedi. V svežem jutru pa vas bo čakal še užitek zalaza divjadi ter zvečer lov s preže.

Namibija
7-dnevni safari s 5 dnevi lova v Okahandji za 1.290 €.
Odstrel: kudu 780 €, orix in hartebeest 450 €, eland 1.290 €, merjasec svinje bradavičarke 390 € ...

Južnoafriška republika I.
7-dnevni safari v Thabazimbi s 5 dnevi lova in 7 dnevi v lovišču. Odstrel 3 merjascev (ob meji z narodnim parkom) za 1.990 €.

Južnoafriška republika II.
8-dnevni safari s 6 dnevi lova v dolini reke Limpopo v centru Wellness. Odstrel impale in merjasca svinje bradavičarke za 1.690 €. Vključen je brezplačen odstrel ženskih primerkov elanda, gnuja in impale.

Cena za nelovca je 699 €, vključno s storitvami centrov Wellness in Kneip.

Aktualna ponudba 'klasičnega lova':
Črni medved v Kanadi.
Lov na Novi Fundlandiji od 22. do 29. junija za 2.499 €.
Možnost odstrela kar dveh črnih medvedov!

Pasat, d.o.o.
http://www.pasat.si > tel.: 01/428 37 40 > GSM: 041/728-143
> faks: 01/428 37 44 > e-pošta: info@pasat.si

Jubilejne značke in športne majice!

Lovska zveza Slovenije je lani, ob praznovanju 100-letnice LZS, izdala jubilejno značko, ki ste jo poleg almanaha prejeli vsi slovenski lovci. Ker je bilo veliko zanimanja za nakup še dodatnih jubilejnih značk, smo se odločili, da pri izdelovalcu značk naročimo dodatno serijo, ki jo bomo tržili.

Ker se veliko lovcev zanima tudi za nakup zelenih športnih lovske majic z znakom LZS, vas obveščamo, da jih bo mogoče kupiti. Upravni odbor LZS je na februarjski seji določil ceno značk in majic.

Prodajna cena jubilejne značke (z DDV) je 7 €, športna majica s kratkimi rokavi je 18 € + DDV, športna majica z dolgimi rokavi je 20 € + DDV.

Lovske družine naj svoje želje zberejo na posebnem obrazcu, ki so ga že prejeli tajniki območnih lovske zvez. Ko bo naročeno pripravljeno za prevzem, bo predstavnik LD obveščen.

Upravni odbor LZS

KROJASTVO ROŽMAN

Slavnostne
lovске kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
hubertus
plašče
in pelerine
izdelujemo
po meri.

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

STRELNI DALJNOGLEDI ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

ME 2x-4x IN 164,83 €
ME 1,5-5x-44 IN 188,62 €
ME 3,9-10x40 IN 224,09 €

Informacije in naročila BELUGA d.o.o., Ljubljana; Tel. 01 25 10 880 ali 041 72 60 11

interclass

servis in prodaja vozil

gorjupova 1, Ljubljana - VIC
(01) 2000 940, 031 634 000
www.interclasscars.si

mazda
VOLVO

Ugodnosti za
člane LD.

B-O-C-K

puškarstvo
lovska in ribiška trgovina

Podjetje za izdelavo in prodajo lovskega orožja, Drazgoška 1, 4000 Kranj, Tel.: 04/202-33-20, Faks: 04/202-60-00, Email: bock.kranj@siol.net, Url: www.bock.si

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena

LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvestna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastaviteljivost
- 10-letna garancija
- cena: **207,00 €**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

**Pri nas vemo,
kaj lovci potrebujete!**

JORDAN

4x4+reduktor

SUZUKI Avtohisa Jordan - Škofljica • 01/266 83 48 • www.avtohisa-jordan.si

Whunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

Izvrstna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA:
270,80 €

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
Naročila in informacije: 01/ 25 10 880 ali 041/ 72 60 11

TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR, d.o.o.

1000 Ljubljana, Novi trg 2
tel. +faks: 01 426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

SERVIS

DALJNOGLEDI - SPEKTIVI

NIKON - SWAROVSKI
MEADE - BRESSER - ZEISS

Rechargeable Flashlight System RX4019E

MAGLITE **114 €**
poštom plačamo mi

3DIM

3 DIM, d.o.o., Zaloška 269, 1000 Ljubljana
041 691 819 | info@3dim.si | www.3dim.eu

TICKNER®
**KLOPA ODSTRANI HITRO
IN UČINKOVITO!**

**Svetlovna
NOVOST**

Tickner klopa v trenutku zamrzne in omogoči varno odstranitev. Tveganja za prenos nevarnih bolezni ni več.

Samo v lekarnah in specializiranih trgovinah!

PARNAKCA
www.parnakca.si

Veja
d.o.o.

Podjetje z lovsko opremo

Ulica OF 18, 8210 Trebnje
Tel./faks: (07) 346-13-50
e-pošta: veja.trebnje@siol.net
GSM: 041/617-482

Delovni čas:
vsak delavnik od 15. do 19. ure
sobota: od 8. do 12. ure

SYSTEM SBS96

MANNLICHER

Repetirne risanice Steyr Mannlicher in Rössler – Titan

V MAJU AKCIJSKE CENE PUŠK

TITAN
by Rössler

Na zalogi tudi krogelni naboji RWS, Gecco, Seille & Bellot.

hirtenberger

Pri nas dobite optične pripomočke tovarn Zeiss, Kahles, Minox, Swarovski, Hawke.

MINOX

